Fullblod

Bokutgåva

Frams förlag, Stockholm 1913.

I.

I.

Magnus Stjärna hade föreläst i Helsingfors.

När han var färdig, stannade han några veckor för att öka sin kunskap i ryskan. Han hade tagit lektioner ett par månader i Stockholm, men ledsnat och upphört. Men då han under vistelsen i Finland ofta kommit i beröring med ryska officerare och tjänstemän, vart han åter intresserad.

Han var nu med på »Uleåborg» och på hemväg. Han skulle över Stockholm fara direkt till en herrgård i Östergötland, Bjuråker, gästa en barndomsvän, friherre Raoul Rehnström, kapten vid ett Livregemente, och fullborda ett större språkvetenskapligt arbete, av vilket han hoppades framgång.

Det hade länge varit på tal, att Magnus som gäst skulle stanna på Bjuråker en tid, fast hinder alltid kommit emellan. Hans studier hade utgjort det värsta.

Så för några år sedan, när det varit nära att bli av, hade kaptenen gift sig, och då ville han icke komma till påhäng under smeksommaren. Nu skulle det likväl, efter energiska påtryckningar av vännen, göras allvar med gästningen.

Ett obehagligt aber kom emellan – kapten Rehnström blev kommenderad till ett annat regemente. »Du kommer dock under alla förhållanden», hade han skrivit, och Magnus lovade, i förhoppning att friherrinnan skulle mottaga honom välvilligt.

Han behövde ett par lugna månader på de ansträngande studierna.

*

Det begynte dra in, när båten hunnit från land, så att Magnus vart tvingad att stänga ventilen.

Solen var just i färd med att försvinna långt ut i väster bakom en långsträckt, flat klipphäll, där några stora sjöfåglar sutto och noppade sina guldglänsande fjädrar. De snålt utplanterade tallarna på skären avtecknade sig starkt mot den röda bakgrunden. Det purpurmättade vattnet sorlade stillsamt i långa vågor, upprörda av båten.

Det brann och blixtrade i stugornas gröna rutor.

En varm våg vällde upp i ansiktet på Magnus, när ögat tog avsked av det finska landet.

Nere vid stränderna lågo fiskarfolkets båtar uppdragna. Skötarna hängde på tork, och ägarna voro sysselsatta med att plocka bort pinnar, strån och vasstumpar ur maskorna, medan de bolmade ur sina kortskaftade pipor. De sjalettklädda kvinnorna, som slutat sina dagssysslor, stodo i särkärmarna med händerna över ögonen och bekikade båten. Magnus log, när han såg, hur lika stugor och käringar voro dem där hemma.

Det rök ur skorstenarna.

Hundar skällde. Deras glappande käftar dräglade.

Korna gingo och snokade efter sjögräs långt ut – pingel — ingel — pingel –

Det var skällorna.

Pingel — ingel — pingel!

Magnus slängde på överrocken och gick upp på däcket. En sval vind från nordväst medförde doft av tång, torkat sjögräs, blommande vatten och nygödslad åkerjord, ty det var leende junisommar.

Det var nästan skymning – vattnet mörknade. Långlotsen trampade på bryggan, fram och tillbaka. Städerskan plockade bort flaskor och glas från röksalongen, i vilken sovplatser skulle anordnas, ty det var överfullt med resande.

Magnus, som iakttog kvinnan genom fönstret, trodde, att hon var vacker. Hon stod med ryggen åt honom, medan hon bäddade. Hon var rätt lång, och byggd smäckert. Det kom för honom, att han sett samma former förut nånstans, och han kunde inte låta bli att skratta, när han påminde sig, att det var från ett helfigursporträtt, som Raoul skickat honom.

En sådan nacke, sådan midja och sådana höfter hade friherrinnan – han tvivlade icke ett ögonblick.

Då kvinnan vände sig om, fick han se, att hon hade ett elakt drag kring munnen och en stor skäggvårta vid näsroten.

Som äcklad fnös han till av olust – avbrottet vart för starkt – men beslöt likväl att begära ett glas konjak av henne.

Nu kom styrmannen dråsande utför trappan.

»Jaså», sade han vänligt, »herrn är uppe.»

Magnus svarade:

»Det vackra vädret har förlett mig.»

»Det junknar i sydost», fortfor sjömannen betänksamt. »Kanske ändrar det på sig, då månen kommer upp efter midnatt.»

Han nickade godnatt och försvann under däck, lämnande Magnus ensam att fullfölja sina avsikter på konjaken. Men nu var det släckt i salongen, och kvinnan kom ut genom en dörr längre utåt aktern.

Han ropade på henne.

»Fröken — fröken!»

Men hon var som döv, och då han sprang efter, besluten att tillfredsställa sin åtrå, försvann hon alldeles. Han hörde hennes steg i trappan. Förargad gick han till kojs och sov ända tills båten blåste för Skeppsbron.

Då klädde han sig brådskande och gick med i gåsmarschen genom tullen.

Han stod slapp och likgiltig, medan han väntade, förstrött granskande automobilerna, som stodo pådragna utanför, de förbiilande spårvagnarna, tullmännen och hotellvaktmästarna – och han spratt till som förfärad,

när han kände en tryckning mot ena axeln.

Då han vände sig om, möttes han av Raouls leende ansikte.

De hälsade glatt återseende och slingrade fram till en öppen plats.

Det fanns något beklämt och sönderslitet hos Raoul, tyckte han redan från första stund, och blicken irrade oroligt. Hade den vanligen så levnadsglade kaptenen drabbats av någon sorg, som han ville dölja? tänkte Magnus vidare. Det bruna håret var glesare och gråsprängt vid tinningarna, och bredvid mungiporna hade skurits djupa veck.

Det var icke av ålder, ty han räknade ännu endast trettiofyra år.

»Hur kan du vara här?» sporde Magnus, när allt var klart med resgodset. »Du borde vid det här laget, efter ditt brev, vara långt härifrån.»

»Tog permiss», svarade Raoul nervöst.

Han vände sig bort en sekund som för att vinna tid, innan han tillade:

»Jag ville ovillkorligen ha ett samtal med dig och reste därför hit, ehuru jag snart måste tillbaka.»

Magnus frågade förvånad:

»Det är alltså nödvändigt?»

»Ja.»

Som till förklaring fogade han strax:

»Marika känner icke anledningen —»

*

De hamnade på Operaterassen framåt kvällssidan.

De hade diskuterat likgiltiga saker hela dagen och begynte oväntat tala om barndomen. De hade icke vuxit upp tillsammans, utan träffats först i skolan, och där hade grunden lagts till deras långvariga vänskap.

Magnus for till Uppsala för att utveckla sina anlag som språkman, Raoul gick in vid armén. Men de hade alltid haft känning med varandra, så långt det varit möjligt, och ibland hade de skrivit brev.

De omfattade varann med den ärliga vänskap, som mera sällan grundas annat än i barnåren.

Magnus kunde icke återhålla den fråga, han burit hela tiden.

»Hur finner du det egentligen att vara gift?»

Då sjönk kaptenen – han hade förut suttit framåtlutad mot bordet – tillbaka i soffhörnet, som befriad från något tungt, och tände väl för tionde gången sin cigarr. Handen darrade, så tändstickan slocknade, innan han fick den i jämnhöjd med munnen.

Ett beklämt leende lade sig över ansiktet.

Han gav intet direkt svar.

»Du vet, att jag hållit av Marika, sedan vi var små», begynte han omsider. »Innan vi blivit konfirmerade, var vi överens att höra ihop – och våra föräldrar gillade den ömsesidiga böjelsen. Nu var icke min familj så särdeles förmögen, men härvidlag betydde det föga, ty mina fäder ha sen gamla tider haft säkert fotfäste på höjderna.

Hans Rehnström, ättens främste, satt som den mest framskjutne ministern vid konungens rådsbord.

Därför var det aldrig tal om, att jag ingenting ägde – av frälsefolk var vi båda två.

Så kom jag till krigsskolan, och vi fördes bort från varandra. Det gick så fort, att jag inte visst ordet av, förrän det var gjort. Jag fick andra intressen, kom in i kretsar, som skaffade sig inflytande över mig, icke alltid till det bästa. Var ung och lätt till lynnet, måhända även litet obetänksam, och därav kom det sig, att Marika, sedan jag var färdig med Carlberg, inte var mig så nära som förr.

Vi hade skrivit och sagt så mycket vackert om kärlek, som förlovade säger, antingen de menar det eller icke – för att underblåsa böjelsen. Du förstår, sådant tänker man inte över så noga, innan man skriver det – och därför höll vi nästan på att bli främlingar. Det grämde mig mycket, att jag inte haft tillräcklig vilja att vara trofast, som jag hade skyldighet till och haft för avsikt att vara, ty jag visste, att Marika kunde mig utantill, så mycket som vi varit tillsammans.

Hon har alltid haft en viss förmåga att se mera än andra.

Vi gifte oss, då jag blev löjtnant, fast jag tror, att Marika kände det svårt. Men vi var väluppfostrade båda två – vi kunde inte göra oss skyldiga till en uppslagen förlovning. Så stor aktning hyste vi för oss själva och våra anhöriga. För min del höll jag för övrigt Marika kär, och jag var förvissad om, att ej heller hennes känsla hade slocknat.

Därför var det förfärligt, att den där tiden kom med skuggor i våra själar.

Men ändå är vi icke olyckliga, kan jag säga. Vi söker vara goda människor, och jag håller av henne – och vi har tre flickor.»

Han gjorde ett uppehåll. Hans ögon fingo ett glasartat uttryck, och han stirrade dystert framför sig, tills han fortsatte med mörkare stämma:

»Nu har det skymt på under sista tiden. Hon säger ingenting. Hon förebrår aldrig. Men hennes ögon beder ibland, så att jag kan bli galen.

Då brukar jag stänga in mig, dricka visky —»

Han snyftade fram de närmsta satserna:

»Så en natt, när jag kom instapplande i sovrummet efter ett sådant offer, söndersliten, hörde jag henne ropa i sömnen:

'Raoul, ge mig allt — allt —!'»

Han drog ett djupt andedrag.

»Vet du, hur man ger allt, Magnus?»

Han sprang upp med händerna knutna mot huvudet.

»Den natten var vi inte långt från döden.»

Magnus hade blivit likblek. Han kände sig alldeles förstelnad.

Han trodde, att en brytning måste vara nära.

Vaktmästaren kom fram med förebrående ögon. Han var noga om anseendet vid sina bord – och mumlade något om telefon till kapten.

»Längst till vänster —» upplyste han vidare, då Raoul vacklade bort.

Magnus ville tänka, men huvudet var tungt som bly, och när han påminde sig vännens förtroliga bekännelse, såg han återigen upppasserskan med skäggvårtan. Han var förargad på sig själv, med våld sökande slå bort fantasierna, då Raoul kom tillbaka, rödflammig i ansiktet och med musklerna som tågverk över kindknotorna.

Näsvingarna stodo styvt vidöppna.

Som nedbruten sjönk han tillbaka i soffhörnet. Något avlägset fängslade honom. Han tömde sin visky med större brådska och begärlighet.

Så småningom verkade det intagna. Han var föga nykter, då han åter började tala.

»Ser du – min friherrinna är inte som en vanlig hustru – förstår du – hon är fullblod, förstår du — det är skillnaden.»

Så satt han tyst och drog några bloss på sin tungrökta cigarr, medan han synbarligen ansträngde sig för att klargöra sina tankar.

Men till sist ljusnade han upp. Han vart mäktig en förklaring, hur han menade.

»I höstas», vidtog han alltså, »bröt mjältbrand ut bland mina korthorn, så de måste nedslaktas – all fänad av bondras stod sig bra som tusan. Samtidigt fick ridhästarna lungröta – fy fan! Men de övriga krakarna, som jag köpt i Norrköping, höll ihop, fast de stod i stall med de sjuka – och min setter dog i valpsjukan. Det blir så utpräglad förfining genom det där urvalet, förstår du, att det blir känslig belastning av det, förstår du.»

Slöjan över Raouls ögon tätnade, och huvudet sjönk ned mot bröstet.

»Nu tror du, att jag beställt dig till Bjuråker, därför att jag vill ha henne annorlunda, än hon är. Jag har för mig, att lämpligt sällskap fattas henne – och därför vill jag, att du stannar i sommar. Det skadade inte med mera lugn. Hon grubblar onödigt –»

Det gick upp ett ljus för Magnus. Han förstod, varför Raoul sökt honom. Han ville i förväg underrätta om förhållanden, som icke kunde döljas. Han hade stor medkänsla med vännen, som icke längre kunde hålla sig upprätt. Men inför dunklet, som skilde makarna, inför makternas dolda anslag kände han sig vanmäktig, mera intresserad likväl, än han ville erkänna för sig själv.

»Sådan är människan», mumlade han omedvetet.

Han betalte för dem, och efter en stund lyckades han få Raoul med sig.

Väl utkommen, tycktes denne åter bli sig själv, och följd av Magnus gick han med spänstiga steg till Rydbergs.

Vid avskedet nickade han vemodigt:

»I morgon alltså — klockan tio. Vi får sällskap till Katrineholm – jag fortsätter direkt —»

*

Natten var ljum och ljus som alltid vid midsommar.

Det var lugnt och stilla på gatorna.

En och annan nattfjäril fladdrade ännu kring Jacobs kyrka, några hallikar grälade nånstans uppåt Norra Smedjegatan, så att det hördes lång väg, och i Kungsträdgården vandrade som alltid apelsinförsäljerskan i sin ormbunksbruna kappa.

»Köp apelsiner — bananer — praliner — herre!»

Därpå litet lägre, som vore hon i samförstånd med Magnus och visste hans ärende:

»Ska det vara ett kvinns?

Jag vet, var det finns.»

Hon rimmade med pastor Bengtsson.

Magnus vände kopplerskan ryggen och fortsatte längs kajen, påminnande sig Raoul, dennes meddelanden om hustrun, friherrinnan, och hans upphetsade tillstånd. Han tänkte, att det under vännens frånvaro kunde vara ganska vanskligt att vistas på Bjuråker, men han kände likväl ingen lust att inställa resan.

Besöket lockade ännu mera efter vännens bekännelse.

Han skulle fara.

II.

Då Magnus Stjärna på kvällen anlände till Bjuråker, hade han för avsikt att uppvakta Marika, innan han företog sig någonting annat, och framföra hälsningar från Raoul, med vilken han haft ressällskap. Han var just i ordning att gå, då husjungfrun kom med meddelande, att friherrinnan farit på besök till en väninna, som insjuknat.

Han stannade därför i flygelbyggningen, som ställts till hans förfogande. Han sökte med våld göra sig fri från de betvingande tankar, som förföljde honom, angående vännens äktenskapliga förhållanden, och för att vinna förströelse slog han sig ned på terrassen, därifrån han hade utmärkt utsikt över sjön.

Viken speglade himlen, båtbryggan, strandens knotiga alar, videbuskar och vassbänkar. Inbäddade i lövverk och krönta av martallar lågo holmarna på var sin sida om farleden, i långa rader. I fonden fanns en öppen, alltid hotfull havsglänta. Några vita kanoter vippade av och an i svallvågorna från en ångare, den ordinarie passagerarebåten till Stockholm, och mudderverket låg och rök på motsatta sidan, där skogen stod mörk som en förlåt framför okända världar.

En krokig fiskargubbe vittjade ryssjor och grimgarn bredvid bryggan, vid vars pålverk en båtöka efter åtskilligt krångel tjudrades. Ett par fulla drängar med buteljskramlande nattsäckar vinglade i land.

De kommo från staden.

När Magnus ledsnat på utsikten åt havet, tände han pipan och gick över till gårdssidan. Han uppfattade ett

stigande sorl därifrån, ganska rusigt, och då han gick några steg närmare, varsnade han en stor mängd människor, helgdagsklädda, skrålande uppresa en blomsterprydd stång på kullen bakom visthusen.

Det var midsommar.

Högtiden hade överrumplat honom, och han visste icke, vad han skulle skylla på, att han blivit vill på dagar och veckor.

Så gick han dit ut för att deltaga i midsommarvakan.

Nu hade folket samlats på magasinsloftet, stången var färdig och rest. Magnus fick en krypande känsla i kroppen – av pulserande blod. Med flygande steg tog han sluttningen utför, tills han hejdades av en välvillig dräng, som slog på sin innerficka och sluddrade:

»Det går väl an att – att ta en klar, fa-fast jag inte har nåt att bita i?»

I ett par tre språng var han uppe för trappan för att undslippa mannen, som blev påträngande.

Det var rätt mörkt här, men panamahatten röjde Magnus, och om inte gårdsrättaren gått emellan, hade det blivit ett uppträde. Men då drängen med diverse åthävor begynte kretsa kring honom, manade förmannen argt:

»Hut med dig, Stenström, djävla lymmel där —!»

Därpå skruvade han sig fram ganska nära intill Magnus och strök av mössan, ty han räknade ut, att bekantskapen skulle stärka hans aktier hos de andra.

Han räckte fram handen och sade:

»Jag heter Landgren och är rättare åt kapten.»

Magnus tackade för bekantskapen och hälsade från husbonden.

Landgren bugade värdigt, ty han hade varit med i världen och sett åtskilligt.

Därpå bad han om ursäkt för drängen, som burit sig illa åt.

»Det är annars en bra arbetare», slöt han överseende, »men så fort han fått ett par supar, blir han ett vilddjur.»

»Det är väl det vanliga, tänker jag», tyckte Magnus.

»Tyvärr, sannt att säga», intygade Landgren förnumstigt.

Han stod och trampade en stund för att hitta på något annat att säga, men då inte det lyckades, tog han upp tråden igen.

»Det är för resten inte så märkvärdigt, ska jag tala om», fortfor han, »för inte alla dagar räcker födan till, så att magen får vad den behöver. Sup vem som hälst på tom buk, får en väl se! Så är de glada åt att supa dessutom, därför att de gjort skäl för det – för att de arbetat sig till fyllan, så att säga.»

Han tog ett grabbtag i byxlinningen och hyvade in, spottade och axlade överlägset, ty han hade legat två år på Alnarp och räknade sig till överklassen.

Han fortsatte:

»Som exempel, här går en, Ville heter han, Smeville, di kallar, som är precis galen. Han har inte mer vett än mina gamla stövlar. Slåss och gör illa, gör han, både mot sig själv och andra. Det är farligt att vara i närheten, då han fått brännvin och kommer i tagen.»

Nu svängde det första paret förbi i valsen. En tjock dammvirvel sopades upp av kjolarna och stack Magnus i näsan, så att han måste nysa.

Landgren fick en bastant törn – han stod i vägen – och var nära att stupa på huvudet utför trappan.

När det begynte bli trångt, sviktade bjälklaget, och golvet gick i långa, utdragna vågor.

»Det var Ville, den där»; upplyste rättaren undskyllande och borstade dammet av sig.

»Landgren, som inte dansar, ska vara ur vägen», skrek Ville vid nästa varv hotfullt, »annars, tänker jag, går det väl an att flytta på honom.»

Den åthutade fick genast ett stukat utseende och gick och ställde sig i skymundan. Magnus makade sig längre fram. Han tog plats bredvid spelmännen, ehuru han emellanåt led svårt, då samspelet brast, eller klarinetten fick snuva.

Midnattstid tilltog mörkret lika starkt som danslusten. De mindre kunniga kommo fram. Det vart ett fullständigt virrvarr på loftet. Svettlukten var ogenomtränglig som molnstoden i Moseboken. Västar och rockar slängdes undan i hörnen, skjortbrösten höllos uppfläkta, och flickorna lossade på midjebanden, så att armsvetten fick fritt lopp utefter sidorna och höfterna.

Överallt mellan lövruskorna syntes upphettade ansikten med ängsligt irrande ögon.

Plötsligt hördes en blaskande smäll som av en kraftig örfil, och en dräng kom utdansande mitt på golvet.

En ilsken kvinnoröst skrek:

»Vet du inte skäms, knöl, vill du gå en på livet i ögonen på folk!»

Rättaren, som såg mindre nykter ut, sedan han varit ur vägen en stund, röck Magnus i rocken och viskade:

»Det finns konjak och sockerdricka på kontoret.»

Då Magnus föreföll ovillig, begynte han underhandla.

»Så kan jag ju köra opp käringen att sätta på hurran. En kafferackare brukar smaka bra som fan så här tids på natten.»

Men då Magnus alltjämt avböjde, fortfor den andre misslynt och med hotande tonfall:

»Det blir snart djävligt, för Ville är full, och då får ingen människa vara i fred – och – och så mycket mindre då en bättre karl.»

Han vägde fram och tillbaka.

»Det var honom, Fanny slog på truten», upplyste han vidare.

»Hon var i sin rätt», menade Magnus. »Inte behöver man bli våldtagen, då det finns folk i närheten.»

»Nej, serra tri, inte behöver nån det, inte», skyndade Landgren att instämma. »Men Ville är van att få göra, som han vill, och han är en fuling, om han blir nekad. Se, nu vet han också, att Fanny inte är så värst noga –

om det är folk, som passar henne. Men hon tar inte emot en dräng, vill säga, om hon har utsikt att få fatt i bättre.»

Han skrattade och plirade med ögonen. Därefter dinglade han över till andra sidan som för att visa de andra, att han gick och kom, när det var lägligt för honom.

Magnus fann Landgren otrevlig. Han var släntig och mjuk som svamp, tyckte han. Men han hade lyssnat till hans tal, därför att han kände sig ensam genom det liknöjda mottagandet.

Åter kom kvinnan med skäggvårtan honom i tankarna.

En duven, nästan kvalmig stämning rådde på loftet – som strax före ett åskslag. Två, tre par dansade, men de andra hade krupit åt hörnen, utan att lyssna till dragspelets och klarinettens förföriska:

»Hej, tulitu — tulitu — tulituta – – hej, tulituta — hej, tulituta —»

En svettklibbig hand, valkig och sträv, famlade i mörkret efter Magnus'. Musklerna pirrade som i spasm, två svarta ögon glimmade, och ett solbränt ansikte smög närmre intill hans – litet tveksamt i början.

Det var en liten varelse, ganska späd, men som kvinna fullmogen, kände han, då han lät handen följa formerna av hennes långa överkropp. Höfterna voro lika välformade som aktern – midjan bred och mjuk som smördeg. Det luktade ister och aseptin från håret, som kittlade honom i ansiktet.

Då han slöt henne till sig, sade hon:

»Jag är bra rädd, jag —»

Men hon drog målmedvetet för att få honom längre in under björklövet, med vilket loftet var prytt, och klängde sig fast vid honom. Var rädd kanske, att han skulle stöta bort henne? Hennes hjärta hamrade, och en tandskallring, som hon icke förmådde bekämpa, ackompagnerade hennes upplysning:

»Jag är Fanny, som fått städningen hos doktorn.»

Magnus hade ingenting att erinra häremot, men ansåg sig böra tillkännage sin välmening, ehuru oviss, hur han borde gå tillväga. Slutligen lade han handen, som till hämsko, på hennes oroliga överkropp. Då blev hon alldeles lugn, förstelnad av hänryckning, och mot hans ena axel kom huvudet dråsande som en mogen fallfrukt.

»Nu är jag inte rädd, nä då», viskade hon.

Magnus såg gredelint, och tankeförmågan övergav honom en stund.

Han stötte fram:

»Det är bäst vi går —»

Det kom som väntat, ty hon gjorde genast en häftig rörelse framåt, men uppehölls ett ögonblick av musiken, som hårdare än förut klämde i:

»Hej, tulitu — tulitu — tulituta – – hej, tulituta — hej, tulituta —»

Samlad, drog hon ånyo som en magnet mot utgången, men Magnus, som nu hunnit återvinna självbehärskningen, tvekade.

»Det svaga hos människan är källan till smärtan», tänkte han och erfor verklig lättnad, då det samtidigt

uppstod oväsen i uppgången.

Smeville kom på alla fyra uppför trappan. Hans uppsyn bådade ingenting gott, och han hade grövre ord i munnen än annars.

Musikanterna, som gnodde för betalning, gladdes åt avbrottet och försvunno nedåt gårdsplanen.

De andra kröpo in, var de kunde.

Ville hasade runt på golvet, nosande med vidöppna näsborrar. Han hoppade kråka med idiotisk förmåga. Gläfste några grova uttryck, då flickornas vrister och smalben fastnade i hans bastanta nävar, och då han upptäckte Fanny, vars motstånd han fann kitsligt, fick han henne om midjan och kastade sig raklång på golvet.

En stram tystnad uppstod, ingen protesterade, men i samma nu fick Ville en spark, så att han halvvägs flög till andra ändan av loftet.

Det var Magnus, som trädde emellan.

Ett förskräckligt tumult uppstod.

Ville gick genast till anfall, understödd av de andra, som i främlingen sågo förmannen – fienden. Men Magnus höll stånd som en jätte, knuffande undan de värsta i hörnen eller slängde ned dem likt bylten genom gluggarna på gården.

Då hans krafter begynte slappna, ty bataljen hade pågått länge, och motståndarnas antal växte, vart det plötsligt alldeles stilla.

Ville smög bort som en hund. De andra kröpo ihop och stodo ängsligt flämtande, liksom rädda att bli igenkända.

En mild, men genomträngande stämma hördes:

»Hur är det? Dansar ni inte?»

»Nu vill friherrinnan dansa», andades klungan.

Då kom spelet åter i gång.

Men innan Magnus hunnit hämta sig från överraskningen, hade Raouls hustru räckt honom handen och med en stämma, som glittrade av skrattlust, hälsat:

»Välkommen till Bjuråker, doktor Stjärna.»

Halft förlägen, log han likväl.

»Har ju redan fått välkomna, friherrinnan.»

Hon såg upp i hans ansikte och skrattade, men blev strax allvarsam, och en stark rodnad spred sig över kinderna upp till hårfästet. Han märkte en nervös ryckning kring munnen, och ögonen fingo ett frånvarande uttryck, som verkade irriterande på honom.

Han tänkte omedvetet på Raouls meddelande om hustruns krav.

Hon var icke nöjd med smulor.

När hon fått tala några ord med Landgren, vände hon sig till den närmste av dagsverkarna och bjöd upp.

Magnus höll sig fortfarande till Fanny.

Så följde hela flocken.

Det vart livlig dans efter slagsmålet.

Som bedövad hängde huspigan fast vid Magnus. Hon slingrade med benen som en chimpans. Hennes breda knäskålar masserade som på beräkning motpartens lårmuskler. Munnen flämtade vidöppen, tänderna blänkte, tungan höll takten, och ögonen tiggde.

Det kom över honom ett starkt behov att komma ut i friska luften. Men då han skulle stanna och överlämna Fanny åt de andra, mötte hans ögon Marikas.

Hon hängav sig som ett kid åt dansen, lika oskyldigt.

Magnus kände sig fastnaglad, där han stod – med uppspärrade ögon följande hennes mjuka rörelser, vilka gåvo adel åt nöjet. Hon svävade över golvet. Det fanns något eteriskt hos henne, och, ställd som motsats till Fanny, ville han likna henne vid en högre, en ädlare skapelse.

Nog hade Raoul rätt – hans hustru var ett fullblodsväsen. Hon stod på ett högre plan än andra. Hennes själsstyrka verkade utstrålande, och vid denna upptäckt vart Magnus nästan förfärad.

Men samtidigt kände han stark ovilja mot Raoul, vars kyla han icke undgått att lägga märke till.

Han gav icke, vad hon fordrade.

Ett ögonblick, kanhända längre, var han fullständigt i hennes våld, men därefter vart han vaken och beräknande. Han ville fly, skylla på trötthet. Han hade svårt att behärska sig. Det blev som en stark böljegång inom honom. Han måste komma till ro. Det första intrycket av vännens hustru hade verkat upprivande. Så Fannys dallrande muskler.

Han var mycket mottaglig i kväll för yttre påverkan.

Det var midsommar.

Men så kom det över honom en trotsig lust att betvinga kvinnan, denna starka själ, som ville slå under sig andra, och därför beslöt han att stanna. Han kände sig strax starkare av beslutet. Det föreföll honom, att Marikas ögon nu blevo mindre fordrande – i stället oroligt forskande.

Hon såg rakt fram. Läpparna logo oftast och kroppen böjde sig lidelsefritt efter dansen. Men emellanåt flög en skugga över ansiktet. Då sökte hennes blick ängsligt några sekunder, tills den träffade Magnus.

Hon tvang tillbaka leendet.

Han undrade, vad hon tänkte på. Så lugn, som hon syntes, så upprörd var han.

Ett trängande behov att få meddela henne, vad han kände, förföljde honom.

Hon var som helig jungfru för hans ögon.

Nu stannade dansen, medan paren skiftades, men så snart Marika andats ut, fångade hon en annan.

Hon flög ut på golvet med Ville.

»—– att inte hålla, vad man lovar», flämtade hon, »fy skäms, Ville?»

»—– inte alltid gott att hålla», menade Ville undfallande, »när en är fattig, och det bärs på.»

Magnus var trött efter resan och dansen. Nu ville han önska Marika god natt och gå till vila. Fanny, som anade hans avsikt, gjorde tecken med ögonen.

Han låtsades ingenting förstå.

Då Marika tillfälligt stannade hos honom, sade han osäkert:

»Raoul lät hälsa. Han var ledsen att inte få följa med – permissionen räckte i fyra dagar.»

»Jaså.»

Han kände som en iskall fläkt i ansiktet, så likgiltig ställde hon sig. Var allt förlorat? Vad hade upprest sig mellan makarna?»

Hon tillade strax:

»Det var inget annat?»

»Nej.»

»Han —»

Hon fullföljde icke meningen, utan fladdrade ånyo omkring bland de dansande, som beredvilligt lämnade plats.

Lekte hon bort sina oroliga tankar?

Nu gick det stillsamt och ordentligt till, nu voro alla fredliga och försynta. Ingen hade lust för gräl, och rättaren, som nedfallit från höjden, berättade, hur friherrinnan avgudades av folket.

Hit komme aldrig lukten av socialism.

Hon gav den sista dansen åt Magnus, som, vid de första stegen, i fjärran såg två vägar, vilka skuro varandra – och han begynte ransaka sig själv, om han trodde på tecken och under.

Nu dansade hon mera ansträngt än förut och var liksom rädd att snudda vid honom, som förde henne, och efter endast ett par varv gingo de ut i morgonljuset, upp mot herrgårdsbyggnaden.

De hade ingenting att säga, därför att de anade närheten av en fara, vars vidd var förskräckande.

Nu låg jämna, banade vägar framför dem, men ett enda ord kunde uppriva långa sträckor – och vem ansvarade för de nyas farbarhet?

De stannade vid trappan, mitt emot varandra, Marika med nedslagna ögon, han försagd och darrande. I gläntan mellan holmarna stack solen upp över havet. Inför alla intryck blev stämningen övermäktig. Hon fingrade nästan ängsligt på skärpet och stoppade ned en flik av blusen, som krupit upp.

Då han ingenting sade, höjde hon ögonen och rodnade under hans blick, men vart därefter lika vit som väggen, mot vilken hon stödde sig.

Som för att undkomma en olycka, sade hon brådskande:

»Vill ni se våra barn?»

Han böjde instämmande på huvudet.

De gingo jämsides uppför trappan, in i barnkammaren. Hon kysste barnen, alla tre. Den minsta låg i sin säng vid fönstret, överströmmad av solljuset, som trängde in i gläntan mellan fönsterposten och gardinen.

»Lilla Britta liknar mest sin mamma, säger man.»

Han hade intet svar till reds, men med en rörelse, som tvangs han av starka makter, böjde han sig ned och kysste barnet.

Så stodo de tysta en stund, nära att brista i gråt båda.

Slagna, som de stått inför skampallen, gingo de därefter tillbaka utför trappan med böjda huvuden. En minut eller två stodo de likväl skälvande tätt intill varandra framför hennes dörr – hon med handen på låset. De höllo ögonen nedslagna. De sade ingenting. Han famlade efter hennes andra hand. Hon drog den undan.

Då mindes han ånyo sin förgätna plikt, bugade aktningsfullt och gick långsamt, utan att se sig om, över den daggiga gräsplanen ned mot flygeln.

Nu hade dansen upphört.

De unga gingo parvis bort över kullarna, in i björkhagarna, där solen lekte och fåglarna sjöngo.

Magnus, som hörde fotsteg brådska bakefter, skyndade uppför trappan, rädd att Landgren vore i antågande.

När han slöt dörren, varsnade han, att det var Fanny, som halvsprang efter honom för att hinna fram, innan han stängde.

En förstulen krafsning på låset, en lätt knackning berörde honom icke det bittersta.

Så hörde han flickan gå tillbaka ut på vägen, dröjande.

En dräng kröp fram från syrenhäcken vid vägkorset och tog henne om livet. Hon följde motståndslöst med honom efter de andra uppåt höjderna.

Det var Ville.

Nu såg Magnus skickelsen. Ville hade stått efter henne så starkt under kvällen, att han till och med velat skamslå henne inför de andra. Som alltid blev det orätta rätt till sist – och han lade sig lugnt och somnade.

En tupp jagade en ohågad höna på gårdsplanen, runt — runt — Kluck — kluck —

Solen log förstående som Skaparen åt det fullbordade arbetet.

Gårdvaren, vars huvud hela natten hängt utanför kojan, kröp ut och sträckte på sig.

Han fjällade sin loppiga päls, så att bindslet rasslade.

»Vov — vov —»

III.

Marika väntade Magnus Stjärna.

Han hade följt folket på slåttern. Skulle vara tillbaka vid middagstiden, men klockan vart både fem och sex, utan att han syntes till. Därför var hon orolig.

Hon hade drömt elakt de sista nätterna.

Sedan Magnus kom till Bjuråker, hade hon varit vid sämre sinneslugn än förut. Nog kunde hon dansa och glamma tillsammans med andra, ty hon hade lärt självbehärskning, men ensam blev hon ängslig och förstämd.

En känsla av otrygghet kom över henne i gästens närvaro. Hon tyckte, att det vilade något starkt över honom, något överlägset, som hon både fruktade och beundrade, och ofta kunde hon sitta långa stunder och upprepa hans namn.

»Magnus — Magnus — Magnus –»

De nämnde aldrig midsommarnatten.

När de möttes, voro de fullständigt lugna. Hon värdinna, han gäst.

Men sitt inre liv dolde de noggrannt.

Emellanåt skulle Magnus arbeta. I dagar satt han och stirrade över sina böcker, men samlingen, som han väntat, infann sig icke. Han vart alltmera tankspridd. Han kastade sig mestadels raklång på soffan, rökande.

Sömnen omslöt först sent hans värkande huvud.

Nu hade han tillgripit fältets arbeten för att fördriva begäret efter vännens hustru. Han måste göra våld på sig, för var gång han mötte henne, vid bordet som i salongen. Den första fria otvungenheten var försvunnen. Han gick med sammanbitna tänder som för att kväva en smärtande känsla.

Hon var lugnare till ytan, nästan kall, men vitnade mera och mera.

Marikas oro för Magnus tilltog.

Som alltid trodde hon sig även nu besitta starka förkänslor. Hon bävade för hans dröjsmål. Men på samma gång kom det för henne, att det var orätt att vänta på någon, som icke var Raoul – och längta.

Längtade hon verkligen?

Hennes samvete var som rent vatten. Där fanns intet slam på bottnen. Därför ansåg hon också, att ingen orsak fanns till fruktan.

Men hon kände det som en förödmjukelse att icke kunna behärska sina tankar. Hon led därav. Ständigt sökte hon intala sig större styrka, men skördade endast vankelmod.

Hon reste sig för att kalla på barnen, som lekte under gårdsplanens lindar. Men så snart hon lämnat den fria utsikten över landsvägen och fälten, kände hon en sugande dragning tillbaka, och bävande måste hon erkänna för sig själv, varför hon suttit där så länge.

Det hade varit ganska kvalmigt i luften hela dagen, och mot kvällssidan, då solen sjönk, höjde sig svarta moln i sydväst. Efter ett par, tre timmar hördes åskan. Så länge den mullrade på avstånd, lyssnade Marika lugnt, i tro att molnen skulle urladda det värsta på andra sidan viken. Men när så helt plötsligt en kraftig

knall kom ganska nära, så att korna i hagarna råmade, vart hon förskräckt.

Hon stannade mitt i rummet, tveksam, men bestämde sig snabbt och ringde efter Fanny. Huspigan var försvunnen, och då Marika kastade en blick genom fönstret, fick hon se henne stå och speja utåt landsvägen, som väntade hon på någon. Som en blixt for genom hennes huvud, att hon flera gånger sett henne betrakta Magnus med ett underligt uttryck i ögonen.

Kunde hon väl — kunde det vara möjligt, att hon —

Hon skrattade till för sig själv, hon fann tanken orimlig, men blev strax allvarsam, då hon kom ihåg alla historier, som voro i svang om Fanny.

Hon hade varit uppsagd ett par gånger, senast när hon fick barnet, men fått stanna på Raouls inrådan.

Dessutom var hon duktig i arbetet.

Då icke Marika lyckades uppbringa någon annan piga, stängde hon fönstren själv, inom sig likväl lovande Fanny lämplig skrapa, så snart hon komme inom räckhåll.

När hon skulle lägga på den sista haken, hejdade hon sig och blev stående som förlamad.

En bil kom pilsnabbt uppför sluttningen och stannade med en knyck framför trappan.

Marika kände bröstet tryckas ihop som av skruvtvinga, en isig frossa skakade henne, och hon hade en förnimmelse av att komma inför domen.

Så med ens blev hon åter lugn i medvetande om oskuld.

Det föreföll henne löjligt att hysa fruktan.

Men innan hon hunnit hämta sig från det skrämmande intrycket, den aning om ofärd, som kommit över henne, tumlade Raoul ut ur auton.

Hon mötte honom i trappan, men då hon såg hans förstörda utseende, var hon nära att falla i vanmakt och ryggade bakåt för den stank av visky, som på långt håll omvärvde honom. Hans ögon voro blodsprängda, läpparna darrade, och tungan tycktes för stor.

Som galen tvang han henne in i sängkammaren.

Hon beklagade sig icke med ett ord över hans uppträdande, men bad lugnt om förklaring, då de kommit dit.

»Förklaring —! Du — djävul!»

Hans uppsyn var förfärlig.

Det glödde stark eld i ögonen. Han kastade av sig kläderna, plagg efter plagg, och när hon, fruktande för hans förstånd, sökte komma ut ur rummet, slängde han henne tillbaka tvärs över sängarna.

»Nu ska du bekänna — bekänna –!»

Hon låg stilla, blek och yttrade icke ett ord.

»Hör du, bekänna ska du — bekänna ska du!»

När hon fortfarande teg, sprang han omkring i rummet i vanmäktigt raseri, tills han triumferande fick fatt i

ett ridspö, som hon glömt från morgonens utflykt.

Han grep fast om hennes hals med bägge händer.

Hon andades med svårighet, men bibehöll sitt lugn, trots hotet, och gjorde icke min av att ropa på hjälp. Men då han samtidigt, driven av ägandets lidelse, ville riva upp hennes kläder, slängde hon honom undan och reste sig upp, spänstig som en fjäder.

Inför detta oförutsedda motstånd förbyttes Raouls raseri i förtvivlan. Som en mask hasade han omkring på golvet efter Marika, tiggande om tillgift.

Han var galen av svartsjuk lidelse.

Då hon länge låtit honom bedja förgäves, vaknade raseriet på nytt. Han utstötte ett skrik, så att Fanny, som lyssnat vid dörren, förfärad flydde till jungfrukammaren.

»Du älskar honom —»

En tung duns som av en möbel eller en fallande kropp. I flera minuter hördes intet annat än ridspöets ilskna vinande och täta slag mot mjukt underlag.

Hela huset bävade.

Så vart det tyst.

*

När åskan skrällde till över Storängen, sprang Magnus upp och såg sig omkring, nästan yrvaken. Han hade slumrat till i en såte. Nu tyckte han, att någon hade kallat på honom, men då han icke kunde upptäcka en människa i närheten, trodde han, att det var en dröm.

Litet längre bort vältrade dagsverkarna samman de sista såtarna. Brådskan var påfallande. Landgren hojtade och drev på som en ond ande: »Skynda på, era djävlar!» därför att regnet hängde i luften. Dess dån mot marken hördes på avstånd.

Magnus hade legat på rygg i höet och stirrat ut i sydväst på blixtarna, som oavbrutet jagade kors och tvärs, så att molnet liknade en grovmaskad not. Så hade han somnat, trodde han. Visste icke säkert. Men han hade haft förnimmelse av Marikas närhet.

Det var nog de sista dagarnas överretning, som gick igen, tänkte han, sedan han kommit till besinning.

Men åter tyckte han sig höra en förtvivlad stämma, som kallade på honom.

»Magnus — Magnus!»

Då han fortfarande icke kunde se någon, satte han till att springa så mycket han orkade och råkade mitt i ovädret, som kom med fruktansvärd fart. Det fanns intet träd på långt håll att söka skydd under, intet hus, och han hade ej heller givit sig ro därtill. Men på få minuter vart han genomblöt från huvudet till fötterna, och med avkylningen försvann hans överspända förvissning om att vara ropad.

Hemkommen drog han skyndsamt av sig kläderna för att undgå den förkylning, han fruktade. En lätt frosskakning bebådade redan, vad han kunde vänta, och då han legat en stund, kom en tryckande känsla vid tinningarna, så att han måste stiga upp och dricka ett glas konjak. Snart infann sig en välgörande värme i kroppen. Den stickande känslan i ryggen gick tillbaka.

En gång förut hade han på liknande sätt drivit bort en hotande lunginflammation. Han drog täcket över huvudet för att få svetta. Så sjönk han i dvalsömn, fullt medvetet. Han kunde mana fram vilka bilder han ville för sina slutna ögon, förminskade eller fantastiskt stora, men plötsligt for han upp som ute på fältet.

Någon hade åter kallat på honom.

Han kastade en blick åt fönstret, rädd att få se Marikas bleka ansikte genom rutorna – såsom drömmen låtit honom vänta.

Men han hade dragit för rullgardinen, innan han gick till sängs, så där var ingenting att se. I stället fick han höra två karlar tala ute på terrassen.

När han ansträngde sig för att lyssna, kunde han urskilja, vad de sade.

»Se, Landgren är omöjlig», sade den ene. »Har han leken, ger han aldrig bättre, utan lurspelar som fan.»

Den andre, som tydligen var styvast i killespelet, utlät sig på följande sätt:

»Jag frågar aldrig på en fyra vid frågspel, utan sätter mig nöjd, och får jag pottfan, slänger jag 'na tvärt.»

Den förste skrattade.

»Har jag pottan eller kransen på hand, byter jag ögonblickligen, antingen det är flera eller färre med», upplyste han allvarligt.

»Det har förstås sina fördelar att vara knort i vändningarna», medgav den styvaste.

Därpå blev det tyst några minuter, och Magnus vände sig på sidan för att somna, men oroades av det fortsatta samtalet.

»Va gör gubben hemma, tror du?» återtog välspelaren.

»Har väl sitt att sköta», menade den andre.

»Har väl det, kanske.»

»Men om jag hade så snygg käring, som han har, skulle jag, min själ, inte släpp'na ensam med såna där tallriksslickare, som den där —– som sover i såtarna.»

»Du säger det!»

»Det är inte mänskligt att vara så ovarsam om en kvinna.»

»Nä – nej.»

»Smeville, som hängde efter Fanny, hur gick det för honom —?»

»He — he — he!»

Därefter avlägsnade sig karlarna, och Magnus, som halvsovit under sista delen av samtalet, förargades över att icke kunna uttyda, vad de åsyftat. Det föreföll honom i alla fall, som om han själv haft en trasa med på byken.

Plötsligt tyckte han sig återigen höra en knackning på fönstret.

»Tak — tak — tak!»

Han reste sig upp, yrvaken. Nu hörde han alldeles tydligt, att någon nämnde hans namn.

»Magnus — Magnus!»

Han stirrade framför sig ut i mörkret med återhållen andedräkt, sprang så fram till fönstret, drog från gardinen och öppnade.

Det kändes kyligt efter regnet. Himlen var klar, men mörk. Stora droppar föllo knastrande från blad till blad i gårdens kastanjer.

En fruktsam ånga höjde sig över rabatter och gräsplaner. Det hade rått torka ganska länge.

I herrgårdshuset var mellanvåningen upplyst.

Magnus såg mörka skepnader ila fram och tillbaka där uppe. Ibland tyckte han sig höra ett otydligt sorl av röster, men kunde icke urskilja någon särskild. Han hörde hästar konstra sig och gnägga framför trappan, kuskens energiska »stilla!» – en lätt klatsch då och då – och plötsligt kom en heltäckare, som skjuten ur en kanon, genom grindarna.

Nu vart det mörkt där uppe i varje fönster.

Klockan slog två i tornet.

Magnus stod kvar en stund vid fönsteröppningen, fast han frös, så han skakade. Hans tankar voro så skarpt riktade på de sista iakttagelserna, att han glömde bort faran, för vilken han satte sig ut.

Vad slags gäster släppte Marika ut klockan två på natten?

Saken föreföll mystisk.

När han legat en stund, hörde han genom fönstret, som han glömt att stänga, ett snyftande:

»Magnus — Magnus —»

Han ville resa sig upp, ty verkligheten var påtaglig, men kunde icke röra en lem, icke ett finger, och ögonlocken voro blytunga.

*

När Fanny kom in vid åttatiden, vaknade Magnus.

Han hade varit som skendöd från solens uppgång.

Men hans tankar arbetade.

Vad väntade honom, om han icke bleve fri från bojorna, innan någon kom in och varsnade hans belägenhet? Han genomgick alla gamla berättelser, som han kände, om levande begravda – och hans lidande var förfärligt.

Nu var han glad, därför att allt var över.

Då han såg närmre på flickan, märkte han, att hon var utvakad och förgråten, och han frågade efter orsaken härtill.

Han fick inget ordentligt svar i början.

Det var väl ingenting.

Men strax efter föll hon i jämrande gråt.

»Ack, fråga inte — det är så förskräckligt — och allt kommer an på mig!»

Men Magnus var nyfiken och då han kände hennes svaghet från midsommar, beslöt han att draga nytta därav.

När hon återvände med kaffebrickan, strök han henne smeksamt över håret.

Då blev hon strax medgörligare.

Hon torkade ögonen med förklädet.

»Se, doktorn vet inte allt», snyftade hon. »Se, doktorn förstår inte, att även en fattig flicka känner likadant som en annan — en bättre — en friherrinna.»

Hon funderade litet.

Så fortsatte hon:

»Nu är jag inte glad åt friherrinnan, jag kan inte hjälpa det. Hon är inte sådan jag vill alla dagar — och så har jag ett barn med kapten.»

»Barn?»

»En gosse, en söt gosse, som jag fick för två år sen, då det var som värst mellan herrskapet – för jag förstår en del. Det var kapten, som lade sig ut för mig, annars hade jag fått flytta, ty friherrinnan var inte god, för att det gick, som det gick. Det hände då hon låg på klinik hos doktor Lampa för underlivet — i fyra månader — så en får väl inte undra på det?

Men inte vet friherrinnan, att det är han, inte – nä då!»

Magnus hade satt sig upp. Det svindlade för hans ögon. Det grämde honom, att vännen var falsk.

Fanny kom närmre.

Hon slog sig ned vid sängen och sänkte rösten nästan till en viskning.

»Ska jag vara riktigt ärlig», fortfor hon, »måste jag medge, att jag stod starkt efter doktorn på midsommar. Jag var så till mig, att jag inte visste, hur jag skulle bära mig åt för att komma i tycke. Det är tråkigt kanske, och det passar sig inte – kanske – men jag kan aldrig vara som andra flickor, som tjänar i bättre hus. Det bär mig emot att i åratal hångla med karlar och hålla igen — jag ger mig med samma, som en torparjänta. Det tror jag är riktigast och mänskligast.

Så jag var nog doktorns redan från första dansen, jag, fast jag fått litet för det. Sen fick jag hjälp, då Ville vart närgången, han har så förskräckligt hårda nävar, smed som han är, och då tänkte jag – jag tänker ut vägar, vet doktorn, så det svartnar för ögonen – att det skulle bli något mellan oss. Som i dröm fördes jag bort i tankarna. Gud vet vart! Nog förstod jag, att jag skulle kallas pyssja och annat, då jag tydde mig till en bättre karl, men jag är inte som andra, som jag säger, och jag tyckte mig kunna vara allt, bara jag fick vara mig själv.

Så där tänker jag ofta, och det hjälper föga, att jag inte vill tänka det, för det kommer för mig ändå, att jag

har rätt – och inte är det rättvisa i att kallas pyssja för det?»

Hon lade armarna i kors över bröstet.

Han sade:

»Inte trodde Fanny, att jag kunde bli något för framtiden?»

Hon skrattade till.

»Nej, så långt som åt framtiden siktade jag inte – för mig var stunden tillräcklig.

Sådan är jag.

Se, jag är nöjd med sekunderna, jag, och därför blev jag kränkt, då jag varsnade, vad som samma kväll kom till mellan doktorn och friherrinnan. Det skar i mig – och efter den natten trånade jag att ge igen. Även en fattig känner — Kanske avunden också var med, för att friherrinnan får äga honom – kapten? Men annars tycker jag, att det är fult att vara avundsjuk.»

Hon stirrade framför sig litet.

»Ja, det tycker jag», tillade hon därefter.

Det låg en mystiskt eftertänkande klang i hennes uttryckssätt. Magnus trodde, att hon hörde till de djupare naturerna. Han visste, att hon var uppväxt vid Bjuråker och tidigt begynt betjäna Marika.

»Tillfället kom», fortfor flickan och slog ned ögonen, fortare än jag vågat hoppas. »Se, jag har följt allting mellan doktorn och friherrinnan ända sen midsommarkvällen, och – i måndags skrev jag till kapten.»

Magnus Stjärnas ögon ville tränga ut ur huvudet.

»Han kom hem i går kväll», fortfor Fanny, och det föll ned ett stänk av omedveten triumf i stämman, »och han slog henne – slog henne med ridspöt.

Så nu kan jag vara tillfreds.»

Magnus sprang upp ur sängen, våldsamt stötande flickan i golvet. Han lyfte foten, som ämnade han trampa på henne, men övervinnande avsikten, vände han sig bort, äcklad.

Den överfallna reste sig, som om ingenting inträffat, slätade till kläderna och gick stillsamt ut ur rummet.

*

Då Magnus kom in i matsalen, satt Marika vid bordet. Hon var ensam i dag. Det fanns stora mörka fält under hennes ögon.

Magnus stannade, fastnitad.

Hon hade rest sig till hälften för att hälsa, men föll tillbaka och gjorde en rörelse, som vore hon nära att kvävas.

Men så var hon åter efter ett ögonblick fullkomligt behärskad.

»Han är min man —», sade hon avvärjande.

Magnus fann ingenting att svara, men påminde sig omedvetet Raouls ord på Operaterrassen: »den natten var

vi inte långt från döden».

Han snyftade till och sträckte sina händer mot henne.

»Marika —!»

Därpå sjönk han på knä med huvudet i hennes sköte.

»Barn —», flämtade hon, »barn — barn —»

Hon strök med skälvande händer över hans bruna hår, medan en förlösande tåreflod vätte hennes kinder.

———

IV.

Sedan åsksan rensat luften några gånger, vart vädret vackert, och på Sandkullarna, där solen brände gruset, hade vetet mognat.

Därför sammanbådades folk från torpställena.

Det kom ungdom från de större, där man hade tjänare eller råd att hålla barnen hemma, men småtorparna fingo själva göra ut sina utskylder, och de hade sina buttra, surögda käringar med sig. Alla voro misslynta, därför att arbetet hängde över hemma med rågskärning och trädesmyllning.

»Det är för galet att behöva dagsverka i bråd tid», talte karlarna sinsemellan.

Nu hade Magnus bestämt sig för återresan —

Efter middagen slog han in på vägen bredvid sjön för att gå upp till Sandkullarna och hjälpa till med skyluppsättningen – ty det krävdes mycket folk efter mejarnas antal. Han såg, hur vetet, jordens märg och must, skimrade guldlikt i solskenet. Det var ett gott år, och han visste, att det var välkommet, ty på

Bjuråker tyngde dryga hypotek, vilka skulle amorteras på höstarna.

Hans uppmärksamhet riktades på en kvinna på ett lågt klipputsprång nere vid sjön. Hon grät med handen för ansiktet. Ehuru ung, såg hon ut att vara tärd och utarbetad, men under den hemvävda bomullskjolen, det enda plagg hon hade på sig utom särken, kunde man ana former, vilka ännu hade kvar sin mjuka rundning.

Nedanför berget, på vilket fanns anslag, att det var tvärdjupt och fyra famnar till bottnen, cirklade en roddbåt, i vilken två karlar sutto nerhukade. Den äldste av dem rodde, som oförmögen att komma ut ur en virvelström. Den andre höll säkert fast i ett rep, som med sin ena ända släpade i vattnet.

Just som Magnus hann fram till platsen, skrek mannen med repet till kvinnan på klippan:

»Nu har vi honom!»

Hon tog ner handen, så att Magnus kunde se hennes ansikte. Det hade ursprungligen varit vackert, men nu var munnen insjunken, därför att tänderna voro bortfrätta, och kring ögonen hade bildats rynkor som följd av det dagliga brödbekymret.

»Det var då väl i jessu namn!» ropade hon tillbaka.

»Har en olycka hänt?» sporde Magnus.

Kvinnan såg undrande på honom, innan hon svarade.

»Nej, det kan man inte säga», sade hon ganska lugnt. Han har gått i själv, Andersstackarn, som jag är gift med.

Så precis nån olycka är det ju inte.»

Magnus förvånades över hennes sätt att meddela och se det verkliga förloppet. Det fanns visserligen något av djup sorg i hennes tal, men på samma gång både medlidande och överseende.

Då han skulle göra sig närmre underrättad om kvinnan och den döde, hindrades han av Landgren, rättaren, som kom stövlande utför sluttningen.

»Så, det var alltså som Lovisa trodde», sade han. »Kan nån mänska begripa, va det tog åt Anders?»

»Han var led vid allting, och sjuk var han», urskuldade hustrun. »Visste nog, att han skulle göra sig något förr eller senare. Det såg jag på hans ögon. Säkert sjönk han som en sten, för han ville dö.»

»Det går inte som en vill alltid», muttrade Landgren. »Men dö – det kanhända.»

»Dö är ingen konst», sade kvinnan tonlöst.

»Svårt nog för många», mumlade Landgren.

»För de rika —», inföll hon skarpare, »men för oss är väl döden en ginväg, och jag är glad, att den finns i fattigdomen.»

Som för att sätta punkt efter den förtvivlade meningen drog hon upp slem från halsen och spottade ut.

»Men Anders gick i för Bläsen», tillade hon därefter.

Landgren stod med händerna i byxfickorna, följande gubbarnas möda, då liket drogs in i båten.

»Lägg in skrovet i vagnskövet», befallde han.

»Bläsen?» mumlade Magnus förstrött.

Så for han upp.

»Va fan är det för prat?»

»Det var en häst», svarade kvinnan stilla, och det timade till trots flög ett leende över hennes ansikte – »och det var en rejäl häst. Mannen min, Anders, hade själv köpt honom för pengar, som han knogat ihop vid Oaxen, kalkbrottet, innan vi gifte oss och tog torpet, och ingen kan tänka, så förskräckligt han fick slita. Men så visste han heller ingenting bättre i världen än Bläsen. Men han var sån på djupet, karlen min, gu signe honom, att han hade svårt att härska över sig själv. Bläsen var kläder och föda, hus och hem, och om vi fått behålla honom, skulle vi säkert ha slagit oss fram till nåt annat, som en trängtar efter.

Men det blir galet för en själv ibland, när en söker vara till hjälp för andra. Vid herrgårn fanns en smedtjatte, som hette Ryttare. Han gifte sig och skulle sätta upp eget. Han var bondson och ville vara för mer än andra. Men han hade inte nåt, fadern hade det gått slut för, så ingenting heller hade han, och så gick vi i borgen för dem.

En hjälper gärna, när en är fattig – och så vart papperet skrivet.

Det gick till en tid. Men sen tog banken, va Ryttares hade. Bläsen följde med till räntan.»

Hon snyftade som förut, sakta.

»En vill också betala, va en satt sig ut för —»

Hon stod och tittade efter båten, som tagit vägen utom vassbänkarna för att lättare nå fram till bryggan.

»Men vad ska ni nu ta er till?» sporde Magnus, »när han är borta, er man.»

»Det enda, som är att göra – tjäna som förut.»

»Ni har inga barn?»

»Gu tack och lov, nej.»

»Det var allt en förskräcklig karl, den där, som kunde göra så», utlät sig hushållsfröken, som nyfikenhet drivit till platsen.

»Ånej», sade den nyvordna änkan, litet röd i ögonen, »han var snäll och omtänksam, fast han hade föga förmåga att bära något tungt – och —»

Hon gjorde en tvär knyck med nacken.

»Han var också en häst, Bläsen.»

Magnus sade:

»Men i alla fall hade han ju er kvar. Var inte ni för mer än – än djuret ?»

Kvinnan stack brådskande fötterna tillbaka i trätofflorna, vilka hon ställt på krönet, då hon gick ut på klippkanten för att åse draggningen.

»Det är nog inte så i livet», svarade hon.

»Då det gäller födan, är nog en människa värd mindre.»

Hon neg, men upplät icke munnen till adjö, då hon tog sjölaggen bort till bryggan, där gubbarna slängde upp Anders’ lekamen.

Landgren och Magnus ställde kursen på Sandkullarna, där dagsverkarna pustade från mejningen. Männen, håglöst stödjande sig mot lieårven, skämtade med upptagerskorna, som förläget sutto och ristade med krokarna i marken, gränsle över neckerna. Deras lappade underkjolar räckte knappt till knäna. Svårt botade strumpor lyste på långt håll, röda, gula, vita och gröna, men även bara, jordfärgade ben.

»Det är underligt, tycker jag», framhöll Landgren, »att en så rejäl karl som Anders går och dränker sig för en häst – och arbeta kunde han som en dunderkarl. Det var omöjligt att följa honom, då han vart i tagen.»

Han hostade som för att varsko folket om sin närvaro och tillade osäkert:

»Men kanske var det, därför att han var karl, han kunde göra, som han gjorde?»

Han såg frågande på Magnus.

När de nått fram, kände Landgren på några necker för att förvissa sig om bindningen. Han strök med handen över länden på oxarna, som stodo och slängde och stampade för flugorna framför krakstörslasset.

Det var hett och ganska kvavt i luften.

Då ingen av mejarna gjorde min av att återupptaga arbetet, sade han trubbigt:

»Det är ett gott stycke kvar än till aftonvardsdags.»

Ingen låtsades märka påminnelsen. Men förhuggaren klev fram, strök av sig mössan, för Magnus' skull, och sade:

»Lina i Fallet ansattes av barnsvånda i middagstimmen, för hon var alldeles på dimpan, så jag skicka bud efter Sara i Klotet som hjälp. Nyss nu fick hon pojken där borta i aspkullen. Det blir väl att ta'na hem i krakkärran?»

Magnus lyssnade på upptagerskorna.

»Har du, Fia, vävt tyget till det där bluslivet själv?»

Fia svarade:

»Det är bara tväggskaft, så det var ingen konst.»

»Men det är vackert.»

»Det är så gott, det kan bli.»

Det märktes, att Landgren var förargad, därför att männen, trotsande påminnelsen, dröjde att hugga i, ehuru han ingenting sade.

Magnus såg, att alla karlar voro resliga, axelbreda, men annars tunna och seniga. Deras utstående skulderblad tydde på vanvård i barndomen, och armarna, så uttänjda, att de liknade vevstakar, talte om hårt arbete. Blicken var ärligt öppen, klok hos många. Håret, klibbigt av svett, hängde fram under halmhattarna, döljande de höga, klara pannorna, vitare än händer och haka, som voro brända av solen.

De tycktes vara fullblodsmänniskor, alla karlarna.

Men kvinnorna sågo svagare ut. Flera hade ett undergrävt utseende. De gifta voro kutryggiga efter hårt arbete i ungdomen och stormagade som följd av illa skötta barnsängar.

Ett par av flickorna voro så långt med barn, att midjebanden blivit för korta, så att kjolarna gapade brett där bak. De buro slät ring på vänster hand för att visa, att fästmannen var ordentlig – mente allvarligt.

Den gamle Per i Stolptorpet kom framklivande och strök sig förläget om hakan, medan de andra slogo ring kring rättaren och Magnus.

»Det är nu så», började Per och tog åt mössan, fast han åtrade sig och lät den sitta, »att vi inte tänker göra något mera, förrän det blir uppklarat – förrän vi fått överta, va som är vårt – förrän herrskaperna lärt sig hut, vill säga – förrän det blir, som vår herre har ment från begynnelsen.»

Landgren stod handfallen och grävde i munnen efter mullbänken.

»Va i helvete är meningen?» bröt han ut och såg nästan förskräckt på dagsverkarna.

»Så nu får han väl röka upp själv, han Landgren, och ta herrekarlen som hjälparepojke», fortfor Per kuttrande och pekade med tummen över axeln åt Magnus.

De andra logo brett åt den vågade kvickheten.

Landgren hickade:

»Tro — tror ni är rent från vettet, era satar!»

»Tro inte det, han», sade Per allvarligt, »för vi går efter order —»

Han gick närmare intill rättaren, som betraktade honom storögd.

»Ser han, fisk är det fråga om, strejk är det här som överallt – och – och här ska ingen ledsamhet vila, det har vi gett oss jäven på.»

Den gamle knöt sin skrumpna näve under näsan på förmannen, medan de andra betygade:

»Det kan han klappa sig aftonledes på, att vi har.»

Sålunda fingo neckerna ligga kvar på marken, ehuru snigeln kröp upp ur sprickorna på åkern, bådande oväder, och sedan Lina, som redan var på fötter, hjälpts upp i krakstörskärran, begåvo sig dagsverkarna hemåt.

En del yngre skämtade bekymmersfritt, men andra, och det voro de flesta, höllo sig tysta, gång efter annan ängsligt sneglande på Landgren och Magnus, vilka kommo efter på lämpligt avstånd.

Lars i Myren, som hade en ondsint käring och många barn, sackade av och gnall:

»Tror, jag går tillbaka och röker upp, jag –»

Men då stannade hela flocken och påminte.

»Lars, Lars, tänk på din salighet, Lars.»

Lars var van att lyda.

Ett par, som hade sångröst, stämde upp för takten:

“Vad skall man göra, vad skall man göra,
Vad skall man göra i Norrköpings stad?
Jo, där skall man köpa, jo, där skall man köpa,
jo, där skall man köpa mjuka bolstrar i dag.“

När de nått fram till korsvägen åt beteshagarna kommo mjölkerskorna dragande. Lisa, gammalstintan, som haft stat på Bjuråker ett halft århundrade och avlat barn med komajorer och bokhållare, gick i redet och slet som ett ök.

De andra kommo sorglöst bakefter, släpande skånkerna.

»En sån här dag får korna vara omjölkade», dekreterade Smeville och tog Lisa om livet. »Nu dansar vi hemma på loftet, och går inte det för sig, får vi slå trissa. Tjohej, gammaljänta!»

Lisa gav Ville en örfil, så han såg stjärnor i solljuset. Därpå tog hon upp underkjolen och snöt sig ilsket.

Per sade blekt:

»Det är bäst, ni vänder och följer med – för det ska bli slut på herraväldet, som rått sen evighet – så fan må

ha det.»

De andra mjölkerskorna häktade upp sina hinkar på såkrokarna, men Lisa satte höfterfäst och skrek:

»Tvi dig, Per, du är sämre, än du tror – sämre än en sugga är du, ditt förhärdade skrälle. Tvi dig, för att du inte aktar kritterna. Din egen utlevade koskrabba, som inte är värd ett skapande tecken, vill du ingen ofärd, minsann. Den liskar du med, mera än med käringkräket, som skyler över och går och ljuger för Landgren, att du är sjuk, när du supit dig full i stan, fylltratt, där! Tvi dig, ditt ärkekräk!»

Per snopnade och såg betänksam ut.

»Ett sånt flåk som Ville är inget att rätta sig på», fortfor Lisa ännu argare, »för han är varken folk eller kreatur. Men du, gamla karlen! Tvi!»

Hon ämnade fortsätta, men Ville och ett par andra stjälpte både henne och kärran över ända i landsvägsdiket.

Därefter fortsatte flocken under sångarnas taktfastare:

“Vad skall man göra, vad skall man göra,
Vad skall man göra med de bolstrarna då?
Jo, dem skall man lägga, jo, dem skall man lägga,
Jo, dem skall man lägga vackra flickor uppå.“

Sedan mjölkkärran dragits upp och Lisa fortsatt, gick Magnus fram och förebrådde karlarna deras handlingssätt.

En del såg skamsna ut.

Ville sade:

»Sköt han sitt – med henne, som han trår efter – vi sköter vårt.»

»Ha — ha — ha!»

De skrattade med så mycken elakhet som möjligt.

Sinnet rann på Magnus, och det var icke långt ifrån, att han givit den frispråkige ett slag för munnen, men han betvang vreden inför karlarnas hotfulla miner, och inväntade rättaren.

Sedan höllo de sig ett gott stycke bakefter hela vägen. Magnus kunde dock icke bekämpa lusten att taga takten efter sången. Han förargades på sig själv.

När karlarna kommo hem till gården, lade sig de äldre på gräsplanen framför dagsverkarestugan, lågmält dryftande sin gärning, medan de yngre och ogifta kröpo upp på höskullen med flickorna.

Torparhustrurna, sura och buttra i alla väder och lägen, talte harmfullt med varandra:

»Mina, otäckan där, som har en förut, nu ligger hon med Ville och släpar.»

»Malla i Stenhagen, va ska man säga om henne? Hon är inte mer än femton, ungen, men ändå går hon med de andra. Det skulle modern veta.»

Fia lovade:

»Det ska hon nog få höra.»

Då log Maja i Klinten, så tandgården stack fram som en räfsa.

»Hurdan var Stenhagslotta i ungdomen, tror ni ?» sporde hon och skrattade högt.

»Herre gud!» skrek Fia till. »Landsvägen!»

De andra slogo sedesamt ned ögonen.

Men de yngre tittade först trånsjukt uppåt skullsgluggarna, sedan på sina män, som diskuterade med de äldre, därför att de voro torpare.

Landgren gick en lång lov för att osedd komma in på kontoret, och Magnus ställde beslutsamt kosan uppåt herrgårdshuset i avsikt att tala med Marika.

V.

I grinden mötte han en gänglig figur, som hade ett prästerligt utseende. Han var nyrakad, men blå i ansiktet av mörka skäggrötter. Benen, som vinklade trubbigt, voro smala som kälkstakar. De bruna, fuktiga ögonen, vilka lågo långt in i huvudet, blänkte feberartat. Händerna voro långsträckta och smala, naglarna spetsklippta. Hans rörelser hade en orimlig smidighet, fromma linjer maskerade ansiktsuttrycket, och läpparna logo milt, markerande den inre friden.

När de passerade varandra, och Magnus artigt steg åt sidan för att bereda plats mellan stolparna, stannade mannen och sade inställsamt:

»Det är kanske doktor Stjärna?»

Litet häpen, bugade Magnus knappt, innan den andre fortsatte:

»Mitt namn är Blom, kyrkoherde, och jag har hälsat på hos friherrinnan i förbifarten. Se, jag har varit kallad som predikant till de luterskes kvartalsmöte. Friherrinnan och jag är vänner sen gammalt. Hon talte nyss om doktorn, om studierna — och om doktorns intresse för lantbruket.»

Han räckte fram sin hand, som Magnus fattade. Det ryste i honom. Han hade alltid haft motvilja för händer, som kylde.

»Hon gick fram för mig, friherrinnan», fortfor prästen, »medan jag hade det här pastoratet, och det var med saknad, jag lämnade orten för Stockholm. De lever i lyckligt äktenskap, mina vänner här, och jag har vigt dem och döpt deras barn.»

Ännu hade icke Magnus lyckats inskjuta ett ord.

Den andre fortfor:

»Nå, trivs doktorn här?»

»Det är en vacker trakt», löd svaret.

»Gudomlig!»

Magnus stod och petade med käppen i gruset. Han såg, att kyrkoherden fixerade honom i smyg. Det låg

något lurande i blicken, tyckte han, och de breda betarna i överkäken, skimrande som nyhuggen björkved, ansåg han tillhöra gnagaresläktets.

»Nu tycks den onde ha farit in i arbetarna», vidtog prästen, i brist på annat, »annars kunde de inte ligga sysslolösa så där som nere på planen. Men socialismen far fram som en brand över landet. När jag var i landsorten, var folket förnöjsamt. Nu har städerna flyttat på sommarnöje, åtminstone synden i dem.»

»Nog tycks det vara nöjsamt för åtskilliga», sade Magnus och pekade leende på ett par bara ben, vilka långsamt slunko in genom skullsluckan.

Med ens kall och allvarlig, bugade kyrkoherden och sade farväl.

Det kom något osäkert och spörjande i blicken.

»Då doktorn kommer till Stockholm, så hälsa på nån gång.»

»Jag reser om några dagar», svarade Magnus, sedan han tackat för bjudningen.

Då var kyrkoherden redan ett stycke på väg utför sluttningen. Den långa redingoten fladdrade efter honom. Han gick inåt med tårna, och klackarna voro sneda. Det var ett tecken på slapp karaktär, tänkte Magnus, och påminde sig leende, att han hade denna hypotes efter sin far.

Därefter fortsatte han nedåt parken.

I vassen, som blommade, snattrade andhonorna för de fullvuxna ungarna. Måhända diskuterande den sista jakten, hundarnas gläfs, knallarna och hagelsvärmarnas smatter mot vattnet?

En pojkflock, nyss utfylld med strejkande dagsverkare, som ville bidraga till hushållet, ehuru arbetet låg nere, metade kring bryggan. Några måsar ringlade i vida kretsar kring platsen, grälande i kapp med svalorna på en gråspräcklig katta, som satt på en berghäll bredvid och sorterade upp snorluvar och siklöjor.

En sommarpälsad räv, färdig att sluka alla värnlösa och svaga, gick på andra sidan och fiskade aborrar mellan några stora stenar i närheten av stranden. Han höll svansen rak som en spik för att akta den för väta.

Det märktes knappt en krusning på vattnet.

När Magnus gått ungefär halva vägen till en hasseludde invid farleden, vart han orolig, stannade och såg sig omkring, som instinktivt anande en människas närhet. Men då han ingen upptäckte, fortsatte han långsamt, betvingande begäret att vända.

»Jag skulle ändå träffa henne», sade han för sig själv. »Här eller annorstädes – det är detsamma.»

Då han kom längre fram, så att vattnet blänkte i gläntorna, bekräftades aningen. Marika satt nere vid stranden på kullerstenarna, med uppdragna knän och ett grubblande uttryck över ansiktet, som glödde likt purpur i skimret från kvällssolen.

Hon hade skydd av ett snår, så att han obemärkt kunde stanna ett ögonblick och betrakta henne.

Hon hade samma lugna uppsyn som sjön, och då han närmade sig för att, som han trodde, bereda en överraskning, sade hon, utan att förändra en min och utan att vända sig om:

»Ni kom alltså, som jag väntade.»

Hon såg glättigt på honom och. tillade:

»Ser ni, doktor, jag ville, att Ni skulle komma – och därför kom ni.»

Magnus vart föga överraskad av mottagandet. Han visste, att han viljelöst gått ut till hasseludden. Han tog plats vid vattenbrynet, och då han nu fick se Marikas ansikte, solomstrålat, blev han förundrad. Det fanns något så bestämt och kraftfullt i det, som han aldrig sett förut.

Men han kunde icke hjälpa, att det kom en mjuk underton i stämman, då han frågade:

»Ni väntade på mig?»

Hon svarade:

»Ja, jag väntade.»

Så sutto de tysta, medan solskivan gömdes, men därpå sporde Marika, knappast hörbart och med bortvänt ansikte:

»Den gången i Stockholm, va — va var det Raoul sade om mig?»

Han vart mörk vid påminnelsen och andades fram:

»Det minns jag inte.»

Då sprang hon upp och ställde sig framför honom.

»Det är inte sannt, doktor Stjärna!»

Därpå sjönk hon tillbaka i samma ställning.

Magnus rodnade över osanningen. Nu var det för sent att ändra. Men för att upphjälpa, vad han nedrivit, kastade han fram:

»Sade, att han älskar er —»

Hon var som borta, då hon sporde:

»Det anser ni för nog?»

Han vart värre förvirrad.

»Jag vet inte», mumlade han.

»Nej», fortfor Marika bestämt, »ingen känner kärlekens väsen, men ändå åberopas den alltid såsom ursäkt – och va är den väl annat?»

Han frågade förbryllad:

»En ursäkt ?»

»Ja.»

Därpå kastade hon huvudet tillbaka.

»En ursäkt, tro mig. Heter det inte alltid: Han älskar henne, och därför så — Därför håller han sig uppe bättre, än han gjorde som ungkarl. Därför bryter han upp från krogen klockan tio eller elva eller tolv och beger sig hem, utan att locka på frillor. Men det är bara för kärleken, annars vore han inte ett dugg bättre än

andra. Kärleken – ursäkten – som han öppet eller underförstått pekar på, om han blir förebrådd, för att han drar sig undan sällskapet.»

Hon andades tungt.

»Men jag vill gärna tro, att det ges något högre begrepp än den här vanliga parningskärleken, som vi dras med. Det finns en del, som fordrar mera, än alla förmår ge, ehuru de är ålagda av lagen och hänsynen att leva med varandra – i kärlek.

Men om den ene kräver något mera, något högre än den andre?

Hur går det då?

Ja, den krävande får svälta, får försaka.

Sådan är kärleken, plebejkärleken.

Har ni aldrig tänkt så långt, Magnus Stjärna?»

Han satt med armbågarna mot sina knän, händerna under hakan, och visste icke vad han skulle svara.

»Det faller sig svårt för mig att finna något att säga», mumlade han och strök håret från pannan – och det kanske ej heller är nödvändigt, Marika?»

Hans första tanke hade varit att neka, men därpå stod det starkt för hans medvetande, att han själv haft samma förnimmelser som hon, och därför svarade han undvikande.

Hon lade icke märke till, vad han sade, utan fortsatte:

»Jag har själv genomgått allt och ändå mera, fast jag aldrig förr blottat mig för någon annan än Raoul, som många gånger bevittnat mina kval och trott mig vara ur sinnesbruk. Min man har varit mig kär, kanske han ännu är det, men han har aldrig kunnat fatta mina behov. Han stöter bort mig längre och längre. Måhända, om han haft förstånd för mina krav, att allt varit annorlunda?

Nu är det för sent.

Nu är snart muren mellan oss så hög, att vi icke längre kan nå varandra, utan är tvingade att ropa, när vi ska talas vid även i dagliga angelägenheter. Men livet är långt, och det blir ett helvete i tomheten. Jag har redan så länge som jag kan minnas, haft ett drivande behov efter något annat, något högre.»

Hon tystnade och slog ned ögonen, röd ända upp till håret, innan hon tillade, nästan viskande:

»Sedan ni kom, har jag sett en liten ljusning —»

Magnus genomströmmades av en varm känsla, och han gjorde en rörelse som för att falla på knä för henne, men hon avvärjde med en blick och fortfor:

»Men det är icke tillräckligt med denna lilla ljusglimt, denna springa till himlen, som jag längtar efter, ty jag vill ha allt, som kan ges av människa, så hungrar jag. Därför har jag varit färdig att gå genom eld, om så varit nödvändigt, för att nå fram, dit Raoul icke följer med. Det har varit min bön under alla dessa år, att han skulle stödja mig, men han har aldrig trott på allvaret, djupet i min vädjan.»

Hon snyftade till som förtvivlad, och det kom något så oändligt vekt och moderligt över hennes ansikte, som hos en rafaelitisk madonna.

»Han är god och omtänksam, Raoul», fortsatte hon, »öm som make och far och pliktkär människa, när han icke behärskas av djävulen. Ni vet, i vilken gestalt hans belzebub uppträder. Han sörjer, min stackars man, över att jag icke kan vara tillfreds med vårt samliv. Det är så ödsligt och innehållslöst, tycker jag. Men han är nöjd.

Hon tryckte händerna mot bröstet som för att betvinga oron.

»Men tro mig, Magnus, mitt begär efter samförstånd har varit så starkt, att jag ibland tänkt mig otrogen som hustru.»

Magnus vart förskräckt över hennes bekännelse. Men på samma gång kände han sig lycklig, därför att hon stod över honom, med vilken hon var länkad, så att någon jämförelse icke var tänkbar.

Hans hjärta klappade våldsamt, och han greps av en obetvinglig fruktan inför det okända, hon blottade – som hans innersta anat.

»Men jag har fått söka och ropa», fortfor hon, »och under de värsta våndorna skulle jag ha kunnat offra mig – men tillfället har dröjt.»

Så höll hon upp och såg på Magnus med ömhet, men strax kom det avvisande uttrycket tillbaka i hennes ögon.

»En gång var det nära däran», viskade hon med en rysning, »men jag hisnade för djupet – och modern inom mig hindrade fallet.

Nu händer det aldrig.

Det yttre, skenet, som oftast bestämmer våra handlingar har fått övertaget för alltid.»

Magnus satt tyst, med handen för ögonen.

VI.

»Ni kanske undrar, hur dessa tankar gripit mig», fortfor hon efter en stund. »Det syns måhända märkvärdigt, att jag tänker, i den undanskymda ställning, jag levt. Men min läggning har alltid varit sådan, att jag sökt efter en mening i livet. Min uppfostran bibragte mig tidigt en sökande och fördjupad livsuppfattning.

Ni har ju icke varit i tillfälle att från grunden följa min levnadsvandring, ehuru ni vet, att den stengråa byggnaden, som skymtar mellan träden, är mina fäders hem. Det gömmes många sägner under valven, och, meddelade från vidskepliga tjänares läppar, gjorde de ett starkt intryck på mitt känsliga barnasinne. Därför hade jag en mystisk syn på livet, redan innan jag kunde säga ett rent ord på modersmålet. Mina föräldrar fruktade mitt tidiga grubbel. De sökte med förströelser locka mig bort därifrån, men deras bemödanden misslyckades. Tjänarnas spökskepnader voro idel gåtor – jag sökte en förklaring i allt.

Endast ett barn, tänkte jag långt utöver mig själv och världen.

Där ser ni själva grundvalen för mitt sökande. Det behöves ju ofta endast ett ord, en antydan för att för alltid bestämma livsriktningen hos ett barn. Jag vill icke föra er steg för steg genom mina tidiga år, utan nöja mig med att berätta något från en enda period, som fullbordade, vad tjänarnas spöksyner grundlade.»

Hon strök ett par lockar ur ögonen och såg stelt framför sig, som för att inprägla varje detalj, innan hon började.

»Några år före jag konfirmerades», vidtog hon strax, »fick min far kalla en pastor till socknen, som var prebende liksom nu. Den nye hette Blom. Han är kyrkoherde i Stockholm för närvarande, och det var honom, ni mötte i grinden, samtidigt med att jag tog vägen hit ned.

Det är en märkvärdig man som predikant och själasörjare. Gå ut till de gamla i stugorna, får ni höra, hur förfärligt han härjade under första tiden. I torp och gårdar, överallt, var folket guds barn utan undantag. Det fanns något övermänskligt i pastorns uppträdande. Det berättades, att han hade syner, som gav honom styrka, och röster från himlen sade honom, hur han skulle predika.

Han var ung, nygift. Frun var av judisk härkomst och hade varit tvungen att byta om religion för att få gifta sig med den hon älskade. Det gjorde naturligtvis också sitt till för att göra mannen märkvärdig.

Lyckliga, voro de alltid tillsammans. Hon gick med honom överallt. Alla söndagar, när pastor Blom predikade, var kyrkan fullproppad av folk. Det påstods, att de flesta i början gick dit för att titta på frun, som blyg och stillsam, med böjt huvud, satt och lyssnade till mannens utläggning över texten.

Han vart måttlös i sina anfall, när han kommit i gång.

Det händer än i dag, att läsarfolket kallar honom hit, som nu, fast han har sin verksamhet på annat håll. Som myror kommer folket krälande från alla håll för att höra honom. En del är så gamla, att man nästan tycker sig se mossa på deras huvuden, men med måste de vara, då deras herde är på besök – och Gud ska veta att det är högtid.

Han står som förklarad, medan han talar. Kanske förr mera än nu. Då han tolkar kvalen i de otrognas mörker, blir stämman kall och bitande som vinternatten för att sedan, med lämpliga övergångar, nå över till de frälstas himmelrike, då den ljusnar och mänges med värme som vårvinden. Han lägger sin själ i föredraget, och jag försäkrar, att ni ska ge mig rätt, om ni får höra honom, att hans makt över själar är förskräckande. Det blir sådan motsättning mellan makterna, att man ovillkorligen drives att hylla sig till den bättre.» .

Hon strök nervöst över pannan, som hade en lucka uppstått i hennes erinringar. Men efter några ögonblick tycktes hon åter få fatt i tråden.

»Ni förstår nog, hur starkt intryck en sådan man skulle göra på mig, med den grund jag hade att bygga på, och därför hörde jag redan från första tiden, trots min ungdom, till hans stadiga åhörare. I mina ögon var han den väldige, som med ordets makt skulle frälsa landet, och jag såg honom ständigt förstorad. Han var ingen människa för mig – något mycket högre.

Min far bjöd honom hem till Bjuråker i början, men till sist kom han av sig själv, åtminstone en gång i veckan, för att hålla bön med folket och oss, och med sin sällsporda urskiljningsförmåga anade han ganska snart det intryck, han med sin person och predikan hade gjort på mig – jag sätter medvetet personen i främsta rummet. Hans ögon, som jag aldrig förmådde möta, följde mig ständigt, så vädjande, så förebrående, och jag kände en naggande tand på mitt känsliga hjärta.

Min omgivning kunde icke undgå att märka, att jag blev alltmera orolig, inåtvänd och överspänd, och jag minnes själv, att jag vaken tyckte mig se pastor Blom med en gloria kring huvudet.

Mina föräldrar, måhända påverkade av pastorn, hade ingenting att erinra mot min påbörjade sinnesriktning, ty de tänkte väl, att sedan jag övertygats om guds frälsande vilja, skulle överspänningen släppa. Därför mottogo de med tacksamhet pastor Bloms erbjudande, att jag, tillsammans med några andra flickor från herrgårdarna i församlingen, under konfirmationsläsningen skulle inackorderas i prästgården.

Därigenom skulle vi, utan att bli störda av yttre lockelser, bättre kunna bereda oss för det viktiga steget.

Nu äro många år gångna sedan den tiden, och jag kan resonnera förnuftigt och kallt om mina intryck, men likväl dröjer jag gärna ett ögonblick vid de högtider, som pastor Blom beredde oss denna sommar med sin starka personlighet och bedårande talekonst.»

Marika sammanknäppte sina händer och lät huvudet sjunka.

»När jag vill», fortfor hon sakta, »kan jag se honom som han satt framför sekretären i salongen, med korslagda ben, fingrande på blyertspennan, och med ett så saligt uttryck i ansiktet, att jag tyckte det upplyste rummet. Det var en konfirmationsundervisning, som avsåg att i våra själar sätta outplånliga spår, evighetsmärken.

Men sommaren svann bort som en dröm, och som en dröm, vars slut vi icke önskade efter alla oförgätliga intryck, vilka jag dock trodde skulle överträffas av den dag, vi alla både längtade efter och fruktade – då vi skulle upptagas i guds församling.

Med var dag vi kommo närmare, tyckte jag, att pastorns uppsyn blev mera strålande och uppenbarad, segerviss, som han var, över våra själar. Han var den fullkomlige, den syndfrie, som endast levde för guds vilja, för oss alla, och jag kan aldrig glömma de förfärliga ansträngningar, jag gjorde, för att likna honom.

En midsommardag med solsken och grönska, liknande den, vi båda torde minnas, var vår konfirmationsdag. Jag vaknade, som jag tänkte, innan ännu någon var uppstigen i prästgården, men när jag klädde mig, varsnade jag pastorn som förtvivlad vandra fram och tillbaka i trädgården, vridande händerna.

Han var barhuvad, stannade gång efter annan och lyfte ögonen mot himlen, bedjande.

Vi skulle på förmiddagen höras inför församlingen för att därefter mottaga herrens nattvard, och därför förstod jag, att han bad för oss, konfirmander.

Sådan hade jag aldrig sett honom, så ängslande tveksam, och det kom över mig en känsla av medlidande, ett obetvingligt behov att ta hans hand i min och med den andra stryka över hans hår och säga, att vi alla, vi konfirmander, ville bli Jesu lärjungar. Men när jag var klädd och ville fullfölja min avsikt, kom han tillbaka, strålande som alltid.

Som han predikade den dagen!

Jag hade hört honom många gånger förr, men aldrig sådan – jag satt och frös av njutning. I min egenkärlek tyckte jag, att varje ord var personligen riktat till mig. Hans bruna, flammande ögon brände mig i ansiktet. Jag vågade icke se på honom, rädd att förtäras. Min kropp var en enda dallrande fiber, och jag var väsen mer än människa, när pastorn med sin skälvande hand på mitt huvud likt en besvärjare uttalade ritualens formel: 'Jesus Kristus, vilkens blod du anammar, bevare dig till evinnerligt liv' —

När allt var över och även de äldre, tilllika med pastorns, gått till nattvarden, samlades vi till avskedsmiddag i prästgården.

Det rådde en högtidlig tystnad vid bordet.

En stark beklämning grep mig, och för första gången under hela denna lyckliga tid anade jag, att nånting skulle inträffa, som kunde krossa alltsammans. Därför bävade jag för, hur tystnaden skulle brytas, ty jag kände, att mycket kunde vara beroende därpå, kanske hela intrycket från vad vi nyss hade erfarit.

Han måste tala om andliga ting, tänkte jag, om guds härlighet.

Men pastor Blom satt stilla länge, utan att häva stämningen. Han såg varken åt höger eller vänster, utan åt som utsvulten.

Plötsligt höjde han huvudet och sade till pastorskan:

'Så här hungrig har jag inte varit på länge.'

Närapå stel invärtes, lyfte jag ögonen från tallriken, men ingen annan tycktes finna något märkvärdigt i pastorns bekännelse.

'Du åt för litet i morse', sade hon. 'Det var väl av oro?'

'Ja', suckade han.

Vad var det för oro?

Jag hade nästan en fråga på tungan, när pastorn, med ett leende, som tolkade både förtret och ringaktning, sade gällt:

'Var det någon av er, som märkte, att vinet smakade duvet?'

'Ja', svarade pastorskan.

'Nä-ej', bekände någon bland konfirmanderna.

Ett par skrattade, utan att bli tillrättavisade. Men jag hade av det sagda fått en stöt, som alldeles höll på att bringa mig ur fattningen, därför att jag icke druckit vin, utan Jesu Kristi blod.

Jag var uppriven, nästan förskräckt över, att han, som gjort mig värdig, och som var ett mönster för församlingen, hade mod att slå omkull, vad jag med aktgivande på mig själv hade uppbyggt.

När jag såg upp, var glorian kring hans huvud borta. Han var en helt vanlig människa. En statskyrkopräst i tvetungad krage.

Nu såg jag något vardagligt i hans ansikte, så att jag kände äckel.

En stickande förargelse brände i hjärtat, därför att jag påverkats av hans fagra tal.

Så snart det var möjligt, sprang jag ut i ensamheten, grät ut min förtvivlan i en avkrok av trädgården, där jag många gånger förut drömt mig in i framtiden. Därefter uppsökte jag kusken och reste hem, utan att lyssna till alla vänliga råd, som pastorn – i guds namn – sände med som vägkost.

Sedan den dagen brast min tro på människors fullkomlighet.»

*

Då hon fortsatte, var stämman beslöjad.

»Ni kan vara övertygad om, att denna bristande bubbla var en hård erfarenhet. Sedan dess har mitt inre varit i oavlåtligt uppror, och icke har jag träffat en människa, som fullt förstått mig, utan med misstro och grämelse har jag vandrat min bana.»

Hon strök med handen över ögonen och kvävde gråten.

»Ni vet, att vi voro bekanta, Raoul och jag, sedan före den tiden. Vi hade lovat tro åt varandra, långt innan

barnskorna urtrampats.

Men när jag skrev till honom om mina intryck från prästgården, förstod han ingenting. Han försökte slå bort mitt allvar med skämt, så att jag fick en brännande sveda i hjärtat.

Sedan har jag flera gånger under åren sökt vinna honom, men han har aldrig velat – eller kunnat förstå mig.

Nu vet jag, att han givit, så långt han förmått, men därmed har icke jag varit tillfreds.»

Man måste leva förnuftigt. Livet är icke till för att drömmas bort, säger han endast.

Hon sprang upp och sträckte armarna lidelsefullt uppåt.

»Gud hjälpe mig, oförnöjda människa, men jag har icke kunnat vara förnuftig i Raouls mening, jag har icke velat, ty jag har sökt efter det bättre, helheten — före äran, livet!»

Hon sjönk ihop, själv förfärad över utbrottet, och snyftade sakta.

Så fortsatte hon lugnare:

»En gång träffade jag en man, äntligen, som gav mig tillbaka något av det, jag förlorat, men hänsynen tvang mig till underkastelse.»

»Hänsynen?» viskade Magnus.

»Ja, hänsynen», frampressade hon.

Hon slog ned ögonen.

»Nu är det förbi», tillfogade hon svagare.

Magnus skrek till, hjärtslitande:

»Förbi! Nej, säg inte det!»

»Jo», sade hon fast. »Det måste vara så.»

Magnus var förfärligt upprörd. Han hade funnit en människa, som varit färdig att våga allt – men var förlorad för honom.

Med möda behärskande sina känslor framstötte han dovt:

»Ni har rätt, Marika.»

Därpå reste han sig för att lämna henne, men som prövande sin styrka tillade han:

»Glöm aldrig era små —»

Då såg hon upp med en blick, fylld av så stor tacksamhet, att hans hjärta dallrade av glädje mitt i smärtan.

Han bugade aktningsfullt och återvände den smala, slingrande gångstigen.

Hon stannade med sina stridiga tankar.

VII.

Det vanliga höstkalaset hölls några veckor tidigare, för att Magnus, som utsatt avresan, skulle få vara med och lära känna traktens herrskapsfamiljer.

Nu hade han ju icke hyst några förväntningar i förväg, och därför medförde ej heller samvaron stor besvikenhet.

Samtalet rörde sig om storstrejken.

Särskilt de äldre fällde hårda omdömen om dagsverkarna, så att pastor Eskelson, som var av modärnare skola, måste träda emellan med förnuft. Men även han höll på att komma till korta, då major Glada fattade humör. Marika medlade, så att pastorn undgick att bli utkastad.

Efteråt vart han åter tagen till nåder, då han med bestämdhet förklarade, att allt berodde på några hänsynslösa herrar i Stockholm.

Vid bordet meddelade Marika, att Raoul telegraferat. Han önskade nöje och trevnad, ehuru han själv var ur stånd att vara närvarande. Han hade beordrats till en järnvägsknut vid Stockholm. Man väntade oroligheter. Men Ministern, som även stöddes av liberaler, hade tagit militären till hjälp – sålunda ingen fara!

Underrättelsen gladde de flesta, men inför utsikten att intet arbete få gjort under några dagar var bekymret allmänt.

När måltiden var över, skingrades gästerna i de närmsta omgivningarna.

En del promenerade nedåt ångbåtsbryggan, tillsammans med Magnus och Marika, vilka gingo framför, sakta samtalande om avskedet.

Marika försäkrade, att hon skulle känna sig ensam efteråt. Hon andades häftigt, och kinderna blevo varma, då hon tillade:

»Sedan den kvällen vid sjön har ni haft mitt liv som en uppslagen bok.»

»Ja», sade han.

»Men ingen mera —»

Han grep hårt om hennes arm.

»Säg en gång, som jag vill», viskade han.

»Hur ska jag då säga?» sporde hon rädd.

»Det finns ingen mera, säg!»

Hon dröjde några sekunder, men såg därefter upp till honom, och läpparna rörde sig.

»Nej – ingen – mera.»

Det var allt, vad de kunde säga.

Major Glada, beryktad för sitt lynne, och Vinter, godsägare, hade stannat på glasverandan, då deras fetma gjorde dem otjänliga för promenader.

Vinter halvlåg i en fåtölj, och majoren, blossande efter tre, fyra aptitsupar, vägde fram och tillbaka i en gungstol, tills han var nära att vippa baklänges. Då for han upp, arg som ett bi, och svor en ramsa. Men en blick åt sjösidan genom vildvinet, som omkransade rutorna, gjorde honom strax vid bättre humör.

Han skrattade, så magen guppade, och visade med pekfingret.

»Hö — hör du — Va sku — skulle Raoul säga?»

Hans stickande sorkögon hade upptäckt Marika och Magnus, som skilt sig från de andra och just försvunno bakom videt på sluttningen.

Vinter nickade likgiltigt, men hans stämma föreföll ganska elak, då han frågade:

»Va skulle du själv säga?»

Majoren tryckte med knytnäven vid mjälttrakten, som han brukade, när han var förargad. Det sades, att dagsverkarna fingo betalt för att tiga, då han behövde träta, men förföljdes som skadedjur, om de muckade, och därför hade han flera gånger varit stämd till häradsrätten för misshandel.

»Va – jag – skulle – säga?»

Han fixerade Vinter närgånget, som hade han en beväring att göra med.

Därpå pluttade han fram ett ogillande:

»Hm ... hm!»

Så sträckte han på sig, stoppade händerna i byxfickorna, rak som en bräda baktill, men på framsidan som en pösande ballong i sina vida benkläder, och skrek:

»Det ska jag säga dig —»

»Hyss — hyss —!» avbröt Vinter.

»Vem tror du är tyst för dig?» vidtog Glada argare än förut. Jag vet både va jag gör och säger – och jag ska tala om, att om min käring ginge så där och tisslade med honom, lärdomshästen, som friherrinnan gör, så skulle jag klå henne – djävlar anamma!»

»Var inte rädd, du – var inte rädd!» lugnade Vinter leende.

Majoren var nära att tappa andan av förtrytelse vid blotta tanken på en sådan möjlighet.

Sedan han hämtat sig något, utvecklade han sin mening med övertygelse.

»Min Louise, ska jag säga dig, är inte av sådan ras, att hon går och himlar och vänder ut vitan på ögonen, så snart nån satan, präst eller olärd, kommer och pratar skit. Du skulle höra hennes historier om friherrinnans uppbyggelsemöten. Men hon vill sällan säga något, annat än till mig.»

Vinter nickade långlundigt, medan han drog några bloss och blinkade med spjuvern i ögat.

»Det är svårt att döma», vidtog han, »men för min del tror jag, att friherrinnan inte är sämre än något av de andra fruntimren i trakten, snarare tvärtom.

Hon är tusan så mycket bättre, tänker jag.»

Han kastade en blick genom fönstret.

»Ser du, – de stå allesammans som en flock gäss på bryggan där nere. Va tycker du?

Va säger du om dem?

Känner du dem i botten?

Nähej, gunstig major, det är just, va du inte gör. Det har jag reda på. Du har sett åtskilliga av dem på långt håll, och därifrån betraktar du hela högen.

Jag svär att du inte ens har närmre reda på din egen hustru. Va vet du om henne? Vet du, va hon har för tankar i det har ögonblicket? Se på henne, så hon gör sig till som en nyfjädrad fröken för kamrer Boklund, fast hon har över fyrtio år på nackfläsket.

Vet du, hur hon skötte sig, medan du låg på Malmslätt om somrarna, fast hon gav löfte att vara en trogen gräsänka? Säg mig, hur ofta reste du hem och såg till henne? Pingst och midsommar! Snälla bror, pinnen i helvetet gör varken till eller ifrån. Nu är hon dock så gammal, att du borde ha tryggad besittningsrätt. Men om du gör dig mödan att spana tillbaka, kanske du sedan med litet mera försiktighet yttrar dig om friherrinnan Rehnström.»

Han torkade imman av glasögonen och tilllade, tydligen för att bekymra majoren ännu värre:

»Se, jag tror inte på det absoluta, jag.»

Major Glada, mindre röd och kavat än nyss, ville ta tillbaka yttrandet om Marika, men läpparna voro torra som pergament och vägrade tjänst.

»Du är en riktig rackare, du», fick han fram till sist.

Vinter fortsatte oberörd:

»Du kan vidare vända dig till kamrerskan – kamrern är beryktad för sina dyrbara stockholmsresor, och det är väl därför, han har tycke hos fruntimren – nu står hon ute vid båtfästet, som du ser, och talar med pastorn.»

Major Glada, som ljusnat upp, när han själv tycktes undslippa, hostade fram ett instämmande skratt.

»Kors i jessu namn, jag minns väl en pingstafton, när Boklund och jag var i sällskap på Hasselbacken, och därefter —»

Vinter avbröt:

»Ni är lika goda kålsupare båda två, vet jag, och historien kan jag ju få höra vid ett annat tillfälle, ty nu var det om kamrerskan, jag skulle yttra mig.

Ser du, så nätt hon kryper intill sin själasörjare. Tror du inte, pastorn ordnar det för henne i himmelriket? Se, hon riktigt suger sig fast vid honom som en boaorm – och se på pastorskan, torr och skrumpen, så hon fryser mitt i solen! Hur tror du vår Herre styr? Du kan tro, kvinsen har nog reda på, va prästerskapet duger till.

Så akta i alla fall din gamla, du Glada.»

Majoren gapade av häpnad och snörflade, så att han var färdig att storkna.

»Nu kan du ju titta på ett annat par, som också smusslat sig bort från sällskapet. De smyger in på

strandstigen till vänster. Va tror du om dem? Det är inte de sämsta gästerna vid Bjuråker, nänej men! Har du inte själv kråmat dig som en tupp för grevinnan Markoff på Bomarsund? Har du inte det, kanske, fast du är både ful och spattsjuk? Det är inte lönt att neka, för det finns full bevisning, tänker jag. Men hon har varit ganska oberörd för dina krumbukter och i stället bitit sig fast vid von Lilja, agronomen, som är här och lär oss odla betor åt sockerbolaget.

Va tror du, de har för funderingar?

Såg du inte, så glupskt de glodde på varandra vid bordet? Som en hök såg han ut, precis, och hon slog inte heller ned ögonen, fast hon skulle spela duva, stackars övergivna pulla.

Hon var inte stort annat än barn, då hon bortgiftes med Markoff, som var gammal redan på den tiden och nu, sedan han ledsnat på äktenskapet, ligger borta för jämnan. Så det är synd om Lucie. Det säger jag, fast hon i middags satte sitt spikhuvud till klack på min djävligaste liktorn, då hon skulle telegrafera till agronomen under bordet.

Du, Glada, som är erfaren med kvinnor, efter så många äktenskapliga år, har väl reda på det där signalsystemet?»

Major Glada var nästan gredelin i ansiktet, och ögonen ville ut, när han väste:

»Dra't helvete, karl!»

»Men va skulle han väl säga, nådig greven, som ligger i Wien vid beskickningen, om han finge reda på von Liljas planer att tränga in på hans edsvurna område. Han tege, syndaren, tänker jag. Ligga borta i åratal – kvinnan är väl inte mer än mänska!

Här är farvattnet visserligen stillsamt, min goda major, men var lugn för, att det går stora fiskar i det, och som opartiskt vittne kan jag intyga, att vår friherrinna, om hon kan uppställas som jämförelse, är oskyldigast.»

Major Glada gjorde fula grimaser och blängde ilsket på godsägaren.

»Louise har inget bra omdöme om friherrinnan», muttrade han för att fortfarande strida emot.

»Naturligtvis inte», vidtog Vinter, nästan litet hånfullt, »och det begär du väl inte heller, kan jag tänka mig?

Därtill ges ju psykologisk förklaring.

Som du väl varsnat, har din följeslagerska blivit medfaren under alla åren, ni krånglat tillsammans, och friherrinnan fortfar att vara ungdomlig, tilldragande. Hon har ett begärligt yttre, det ser du. Så är hon själfullt lagd – och det är ingen vardagsgåva.

Du förstår, det är förtjänster, som inte står högt i kurs hos en äldre kvinna – i konkurrensen.»

»En äldre kvinna!»

Majoren, vars ansikte övergick till vårgrönskans färger, snurrade runt på golvet.

»En äldre kvinna!» röt han. »Vem är gammal för dig, gubbräv! Du är äldre än både jag och Louise. Nu är du förstås sur och djävlig, för att du inte fått något kvinns med, du har inte skött dig, och det rår inte jag för. Det är hela sjukan.»

»Du, Glada», vidtog Vinter med samma orubbliga lugn som förut, har du aldrig gjort bekantskap med såna

karlar, som varit tvungna att skaffa sig kvinnfolk för att få kjolar att krypa under ibland?»

Han plutade ut med läpparna och såg stelt rakt ut genom fönstret.

»Du kan ju fundera framdeles», tillade han blitt, »om du har svårt att påminna dig någon i första stund.»

Det alltid beskäftiga ryktet visste berätta, att majoren stod under toffeln, ehuru han var karg och framfusig mot alla andra, och det fanns egentligen ingen ömtåligare punkt, om man ville reta honom, än påminnelsen om detta förhållande.

Då rasade han som en dåre.

Men nu vart han icke tillreds att uttömma sin förtrytelse över trätobrodern, förrän draperierna drogos i sär, och Marika och Magnus inkommo, betryckta till utseendet, nästan förvirrade.

Det hade fallit sig svårt för båda två att behålla jämvikten, så att hela deras samtal till slut inskränkt sig till några meningslösa yttranden om avresan.

Major Glada, som hade dåligt samvete, därför att han sagt ofördelaktiga saker om värdinnan, som han i grunden högaktade, verkade ganska snopen, ehuru han var övertygad om, att vännen icke skulle förråda honom.

Vinter utbrast:

»Så-å, redan tillbaka!»

»Det var så varmt», undskyllde Marika.

»Bäst att vara i skuggan», mumlade Magnus.

»Min mening också», intygade Vinter, »och major Gladas med, och därför stannade vi vid sodavattnet och konjaken. För övrigt har vi roat oss med att förtala våra vänner och trogna grannar.»

Glada hostade varnande.

»Vafalls?» sporde Vinter skarpt.

Den andre höll ansiktet bortvänt.

Marika gick inåt salongen, med dröjande steg, som önskade hon, att någon skulle göra henne sällskap – och Vinter såg vädjande på Magnus.

Han gjorde ansats att följa efter, men då Glada vände sig om och misstänksamt sökte utforska deras minspel, stannade han.

Vinter tog upp den gamla tråden.

»Jag ska säga», fortfor han, »att sällskapslivet så här på landet egentligen samlar sig kring förtalet. Va i Jesu namn skulle man väl sysselsätta sig med, om man inte hade sin nästa att gnugga? Det vill jag fråga.»

Major Glada reste sig så häftigt, att västen åkte upp några tum över byxlinningen, och ett stycke av frackskjortan blev synligt.

»Ä prata —»

Vinter såg på Glada över glasögonen.

»Du tycks bestrida mitt påstående», vidtog han, »och jag hade egentligen inte väntat något annat från dig. Men på mig kan du ändå inte förvända synen.»

Han vände sig till Magnus.

»Det finns intet annat än genomsnittsfolk här i trakten – med något enstaka undantag.»

Därpå fortsatte han:

»Du blygs för dina gärningar, Glada, och därför förnekar du dem. Som inte du hela guds långa dagen, om du har någon tillräckligt tålig, kan hålla föredrag om din nästa, vafalls?»

Majoren var alldeles handfallen, därför att Vinter, som sticknat till, med det sista uttalandet gått utom ramen för deras allt som oftast återkommande uppgörelser.

När han stått och gapat en stund, gjorde han, för att understryka sitt förakt, helt om och trampade ned för trappan, där han mötte majorskan och kamrer Boklund.

Nu vart han strax modigare och beslöt att ta revanch för nederlaget, hälst som han för tillfället trodde sig ha övertaget över hustrun, och dessutom började alkoholen verka.

Han myste belåtet och sprattlade med benen, som han brukade.

»Det är märkligt, va ni blitt kuttrasju, ni två», sade han med bister vänlighet och visade sina raserade tandrader.

»Hm!» hostade Vinter uppe från trappan.

Majoren gjorde en helomvändning, så att han nära nog tog överbalansen.

»Knöl!» sade han uttrycksfullt för sig själv.

Kamrer Boklund bråkade sin hjärna för att få fatt i något avledande ämne, och hittade äntligen på att säga:

»Hur går det för kapten, om inte strejken tar slut snart?»

Majorskan, som rodnat och hade svårt för att behärska sin vrede, stod och svängde på kroppen fram och tillbaka.

»Det går aldrig väl», sade hon.

»Ä prata —», bröt majoren ut ännu en gång, men hejdade sig, innan olyckan inträffat.

Majorskans rodnad falnade till aska inför majorens framfusiga uppträdande, och kamrer Boklund stod med näsduken för ansiktet, förlägen.

Major Glada var vid stridshumör.

»Louise lilla», fortfor han, och tonfallet hade en så vänlig elakhet, att majorskans ögon vidgade sig, va fick du emellan på näsduksbytet med kamrer Boklund?»

En röst, som Glada kände, muttrade bakom vildvinet:

»En puss!»

»Håll käften!» skrek Glada och hötte åt verandan.

Majorskan var dödligt förlägen, och Boklund, kritvit i ansiktet, framstammade en ursäkt.

»Det — det var den här, jag fick låna den då – då jag skulle stryka igelkotten.»

Vinter, som gått ned på trappan bakom draperiet, satte handen till skyddsskärm åt ena sidan och sufflerade:

»Fråga, om den var vass, du Glada?»

Majoren, som var erfaren av Vinters fyndighet, och därför anade en undermening, lade fryntligt sin ena hand på Boklunds axel, sägande:

»Var den vass, du Boklund?»

Boklund vart knäsvag av förlägenhet, ty han hade ömt samvete för andra utflykter, och han kastade bedjande blickar på majorskan.

»Var — var den vass?» fortfor obevekligt Glada, som nästan trodde, att historien om igelkotten var lögn.

Majorskan beslöt emellertid att fortast möjligt dra sig ur spelet, och med en högdragen knix på nacken, gick hon resolut till terrassen, där förfriskningar serverades, och sällskapet samlades efterhand.

Major Glada hade ingen riktig trevnad, tycktes det, ty han fjantade oroligt fram och tillbaka mellan grupperna.

Men han återkom ständigt till Vinter.

Slutligen blev han stående bakom.

»Hör du —», började han halvhögt.

»Du får ett helvete i fjorton dar för min skull, förstås», beklagade Vinter. »Du har inget mod, så snart du blitt nykter.»

Men för tillfället hade majoren andra bekymmer.

»Hör du —»

»Nå?»

»Hör du — var verkligen Louise under mina möten så där —»

»Var hon?» sporde Vinter förvånad.

Majoren hettnade i ansiktet, men för att icke överila sig vedervågade han ingen svordom.

Han kunde icke utforma framställningen ordentligt.

»Var Louise – hm! Var hon – medan jag låg på mötena, så där — så där lätt på foten, vill säga?»

»Du kan gärna höra efter», rådde Vinter allvarligt.

»Har du inte hört något själv då?» envisades majoren.

»Nej.»

»Men nog pratade du, som om du hade reda på åtskilligt.»

»Har jag inte rätt att prata, jag?» bet Vinter av.

Major Glada gick till byffén och drack ett stort glas konjak.

Därpå återvände han till Vinter och skällde:

»Knöl där!»

Magnus hade tagit vägen nedåt parken.

När han gått en bit, stannade han, ty han hörde ett flåsande bakefter, och då han vände sig om, kom Vinter lomande en genväg över gräsplanerna.

»Som alltid är luften dålig i blandat sällskap», vittnade han, »så jag föredrar att göra som doktorn – gå ett slag.»

De fortsatte tysta.

Det skymde redan, och vinden mojnade. De sista fläktarna prasslade i lövet.

»Det blir sånt kackel, när alla käringar kommer i gång», sade Vinter till sist, »och ett sånt flirtande, att jag får ont i magen. Signe gud alla lyckliga äktenskap, jag har inte varsnat något ännu! Så värst mycket har jag ju inte varit med om i min dag, men ändock sett åtskilligt, och jag tycker ibland, att det är sämre här än på andra ställen. Förbanne mig, om det finns en rejäl mänska i trakten, mer än friherrinnan.»

»Tack för omdömet», mumlade Magnus.

Han ångrade sig strax, rädd att förråda sitt innersta, och tillade därför:

»Hon är en god människa, min väns hustru.»

»Er väns hustru, hm!»

Den gamle godsägaren, som icke var lätt att dra vid näsan, spände sin stålvassa blick i Magnus, som för att genomborra honom, och tillade trumpet:

»Det är inte för hans skull, jag säger det.»

Så stannade han och piskade sönder en vild rosenbuske med käppen.

»Va tänker ni egentligen om kaptenen?»

»Ingenting», svarade Magnus.

»Det är det bästa», menade Vinter och nickade instämmande.

Han tog upp en väldig, röd snusnäsduk och snöt sig, så att det gav eko.

»Men nu återvänder jag till damerna», avledde han därefter, »och vill säga till deras försvar, att de inte kan vara stort bättre, än de är, så som de blir hållna. Deras äkta män, som svurit att aldrig ägna sig åt andra, fäktar, ta mig tusan, efter alla möjliga, så fort de kommer åt. De sätter sin ära i att vara så trolösa som möjligt. Sina rätta, som de bundit med vidlyftiga försäkringar, låter de hållas för sig själva. De får muntra

sig med att gräla med pigorna. Så tråkigheten gör, att de intresserar sig för varandras små angelägenheter och snedsprång som, fy fan.»

Han hejdade sig plötsligt och lyssnade till ett samtal, som hördes från en utskjutande bergudde, där några metare sutto.

»Nå, har ni nån åsikt om, hur länge det här räcker?» sade en lång, rödhårig statare, som på var sida hade en snorig pojkvalp.

»Det är inte gott att säga», hördes en äldre utlåta sig, »men än håller de väl ihop en tid bortåt.»

»Vilka?»

»Herrskaperna.»

»De kalasar, när en ann' inte har ett gryn att äta annat än löjor och snorluvar», mumlade rödhåringen.

»Det är gott en har det», mumlade den andre», som var mera förnöjsam.

»Du säger det?»

»Ja, jag tycker så.»

»Det är ett djävla tycke.»

Så vart det tyst.

Den röde visslade en melodi.

»Se, de håller ihop, de kanaljerna», fortfor han.

Den andre såg undrande på honom.

»De gör som vi», sade han kort.

»Men en kommer ju ingenstans på så sätt.»

»Nä – nej.»

Den röde fick napp. Turen var med honom. Han hyvade upp en medelstor mört, som ungarna haffade i luften.

»Nu fick du en ohäring åt ungbyket, Rödmåns», skrattade gamlingen avundsjukt.

»Det är inte fetare nu än de äter, va katta försmår», tyckte Måns.

Han satte på ny mask och fortsatte att prata, medan han väntade på större fångst.

»Det är nog gott och väl att hålla ihop», sade han bekymmersamt, »och det är ju det enda, den fattige har att göra, men det är mycket värre att hålla ut. Se, det retar mig så förfärligt, att alla, som är emot oss, ska tro, att vi är nöjda med att inte behöva arbeta. Säg mig den, som är det! De skulle veta, att det känns som ett helvete att inte ha något att hänga händerna på! Det suger i kroppen om mornarna, så man är färdig att skrika.»

»Det är nog så», medgav gamlingen.

»När jag går upp i vanlig tid klockan fem», fortfor Rödmåns, »blir jag tjock i halsen av gråt, och tårarna

stiger upp i ögonen, därför att jag inte får gå till stallet – vi måste vara eniga. Men gumman, som har litet skrock i kroppen efter mor sin, hon säger, att de där tårarna, jag dras med, betyder, att vi inte vinner spelet.»

Betänksamt skakande på huvudet, gick Vinter vidare inåt snåren, följd av Magnus. Han stannade flera gånger och bökade med käppen i mossan. Men han sade ingenting på länge.

»Så märkvärdigt, att folk tänker», muttrade han omsider. »Vore inte livet bra mycket lättare utan tankar?»

»Kanske», svarade Magnus.

Vinter mumlade drömmande:

»Den, som är utan skuld, kaste första stenen.»

Därefter fortsatte de tillbaka under tystnad, tills de kommo inom synhåll för de övriga gästerna, då Vinter stannade och ännu en gång vidhöll:

»Det vore bäst att inte tänka.»

Magnus svarade ingenting, men uttrycket i hans ansikte tydde på, att han icke ville bestrida godsägarens uppfattning.

VIII.

Synkretsen låg mörk och taggig bortom havsgläntan, och skatorna skreko och skrattade, då Magnus kom ut vid tiotiden.

Han skulle fara, så snart skjutsen anlänt. Det hade inträffat, att gårdskusken vägrat tjänstgöra, ehuru friherrinnan påmint om hans trotjänareplikt. Han hade på pingsten fått Patriotiska sällskapets medalj.

Men alla försök voro fåfänga.

Han kunde icke bryta sitt ord till de andra – han var ledsen, men kunde ingenting göra – och då icke Marika ville pröva sin lycka med vagnshästarna, som voro hårdmynta och rädda för tåget, vart man nödgad att begära hjälp från gästgivaregården.

Nedanför trappan stod Landgren med bekymmer i ansiktet. Han snuddade mot mössskärmen ett ögonblick, då han hälsade.

»Guss fre, doktorn!»

Sedan strejken började, var han smådjursskötare, och däråt föga trakterad, då arbetets beskaffenhet tvang honom i mollskinnsbrallor och träskor. Det var menligt för anseendet, och redan hade statarnas ungar skällt efter honom.

»Ska doktorn fara?» inledde han samtalet.

»Ja.»

Så satte han i hinkarna, så att innehållet skvimpade över på kanterna, och häktade ihop draktkrokarna över bröstet. Han hade mera att säga. Men Magnus, som besvärades av stanken från svinmaten, fnyste otåligt åt honom.

»Det där är för starkt, gå!»

Då skyndade han på med fortsättningen.

»Vill ifrån eländet, jag också. Här hör den lede till att vara snart. Sedan det vart strejk, är folket förbannat. En del har rest till bruken och städerna, så inte vet jag, hur det ska gå, när det blir klart, och de andra skäller och svär.

Så snart är det bättre att vara hund än rättare.»

Han sköt upp mössan över pannan. Hans min var trött och missmodig, och han funderade tydligen på utvägar för att komma undan förnedringen.

En plötslig erinran gjorde honom ivrigare. Han gick närmre och drog ihop munnen som ett klavér.

Det var tecknet, att han visste något.

»En otrevlig historia med Rödmåns, fy attan!» viskade han hest.

När Magnus kom ihåg stataren, rödhåringen, fick han en beklämmande känsla i maggropen. Han hade haft obehagliga drömmar under natten. Han trodde, att det var av samtalet, han lyssnat till.

Eller kanske var det barnens hungriga utseende, som oroade honom?

Sedan han fått vara vid Bjuråker en tid, hade han nästan blivit vidskeplig, så många förnimmelser och ofattbara sammanträffanden förföljde honom dagligen.

Nu fruktade han därför, att nånting mera skulle inträffa, innan han kommit i väg.

Sista natten hade han tänkt fly, pinad av hemska aningar, men hölls tillbaka av feghet för mörkret. Så långt hade det gått.

Nu skulle förlåten dragas undan för det oundvikliga.

Men Landgren dröjde en stund, innan han fortsatte. Han smackade med tungan, snöt sig med tumstöd och antog en förnumstig uppsyn.

Han beredde sig för en långvarigare utredning. Men då Magnus förlorade tålamodet och gjorde min av att gå, skyndade han på litet fortare.

»Det är en otäck historia», sade han att börja med.

Ett nytt uppehåll, medan han beredde byxorna bättre plats på höftknotorna.

Men därefter var han gott i ordning.

»Se, efter regnet har potatisen växt till», fortfor han och begynte, för att icke vara sysslolös, ett grundligt grävningsarbete i näsan – »så den är så där skapligt stor som hönsägg och gudi god att förtära. Men så fort strejken sattes i gång, så allting står stilla som solen, har den gått sin väg undan för undan. Det är klart, att inte vill jag säga något i första taget, fast jag är rättare och i kaptens ställe. Men det kan gå för långt med beskedlighet, och det gjorde det nu. Det stals som på dagsverke om nätterna. Hela fält grävdes upp, så till sist vart jag tvungen att hålla vakt ute på åkrarna. Sen dess har inget kommit bort, och inga tjuvar synts till, men herre je så jag arbetat! Det kan ingen begripa!»

Då han slängde fram om tjuvar, vart rösten ängslig, som hos barn, när spöken kom mer på tal.

»Nu är det så», fortfor han, »att det inte är brukligt att stjäla från varandra på landet. En vill själv ha sitt, och därför unnar en andra lika gott. Man misstror inte folk i brådrasket. Men när ingenting fanns i förväg hos statarna, kunde man räkna ut, att vägen skulle krokna den här tiden.

Arbetet ger rättning åt allt, det vet en.»

Han såg sig omkring, som rädd att någon skulle lyssna till hans utläggningar. Men då ingen syntes till, fortfor han:

»I går kväll var det något galet med Rödmåns, såg jag, för då han kom hem från sjön i skymningen med några fiskstjärtar på en pinne – va förslog det för fem stycken vargar, i herrans namn? – slog han sig ner på trappan med huvet i händerna.

Han grät länge.

När jag kom fram till honom, var han blöt om armlederna.

Det röck och riste i hans kropp.

Inne gnodde käringen fram och tillbaka och skällde, och ungarna skrek. Det fanns inget bröd att slänga i halsen på dem.

Nu känner jag till, hurudan statarehjärnan är beskaffad – jag har själv varit simpel från början, fast friherrinnans far, som såg, att jag hade framfärd i arbetet, skaffade mig friplats vid Alnarp – och jag förstod därför, vart tankarna skulle driva Rödmåns. Det är ingen, de är så rädda att få ovett av som sin käring. De kan slå henne emellanåt och djävlas förskräckligt, men skäller hon på dem, därför att födan är otillräcklig, så ungarna svälter, kan ingen hindra dem från att fara fram ovarsamt.

Därför beslöt jag vara vaksammare än annars den kvällen. Nå, jag gick och loverade, tills klockan vart både två och tre, och det dagades, men jag såg inget levande kräk, annat än kattorna, som satt och gluttade i gluggarna till magasinet, och änder och årtor, vilka skvätte och lekte nere vid bryggan. Det drog i ögonen, och jag tänkte på sängen – höll på att falla ihop alldeles.

Men så gnisslade en dörr på gångjärnen, och väl var det. En karl tassade i strumplästen över gården. Han hoppade lätt som en ekorre mellan kastanjerna. En gång stannade han och lyssnade, men fortsatte, då han ingenting hörde, och jag såg inte, vart han tog vägen. Han sjönk liksom i jorden, och inte så mycket som en skugga syntes av honom, förrän han sprang tillbaka samma väg med ett bylte under armen.

'Rödmåns —! Måns! Vänta i Jessu namn, människa, så vi få talas vid!' skrek jag.

Men han ville inte höra, fast jag stod tills på morron vid statstugan, där han bor, bultande, under förmaningar till honom att lämna tillbaka, så saken kunde uppgöras.

Det kom inte ett ord inifrån.

I morse var jag tvungen att tala om det, eftersom ryktet gått fram förut till friherrinnan – och så för att få fred för samvetet.»

Han såg helt bedrövad ut, där han stod och tummade på den ergiga messingskedjan, vid vilken cylinderuret var fastgjort.

»Länsman Bark kom nyss», fortfor han, »det är hans skjuts, som står bakom magasinet, och nu förhöres Måns. Det blir att se, om han får stanna eller följa med.

Det har gått telegram till kapten.»

Magnus tänkte, att Raoul, som han kände såsom fördomsfri, föga skulle fästa avseende vid saken, fast rättaren varit nitisk.

»Det blir en skrapa för Rödmåns», tänkte han, »men därvid får det stanna.

Sådan är ställningen.»

Han gitte icke yppa sina tankar för Landgren, utan frågade, för att få klarhet i förhållandet till folket:

»Va säger de andra om det?»

»Va ska de säga?»

Det var just frågan, och Magnus lät sig nöja.

Han gick för att taga farväl och ställde avsiktslöst, kanske i tankarna, kosan in på kaptenens kontor, som icke varit upplåtet förut, medan han vistats på Bjuråker.

Det var halvmörkt i rummet, gardinerna voro fördragna, och den stora, pyramidala kastanjen skuggade över fönstren.

Då ögonen övervunnit skymningen, upptäckte han länsman Bark vid skrivbordet. Mitt på golvet stod Rödmåns och sväljde och sväljde. Han tordes inte spotta, fast mullbänken var orolig.

Han hade fjärdingsmannen bredvid sig.

Det var en åttingsbrukare från andra ändan av socknen, lång och gänglig, och han hade för tillfället, ehuru andligt sinnad, anlagt en hotfull butterhet för att skrämma brottslingen.

I soffan, vars överdrag var av kalvläder från förra århundradet, satt Marika, mörkare än vanligt. Det låg djupa skuggor över ansiktet, och hon höll läpparna hopknipta.

Ett drag av kantig bestämdhet hade lagt sig kring munnen.

På väggen ovanför hängde tre porträtt. Det var förfäder, som blickade fram ur roccocoramarna, hennes förfäder. Det var män med bistra miner. Det var släktens prydnader. De hade tjänat sina sporrar vid hovet.

Snett emot, på ena långsidan, hängde ett annat porträtt i naturlig storlek.

Det var Raouls stamfrände, statsrådet.

Magnus tyckte, att klöverbladet betraktade den ensamme ganska hotfullt, som för att protestera mot intrånget. Men statsrådets min tydde föga på förlägenhet, snarare trotsighet. Dragen präglades av kall beräkning och slughet.

I detta porträtts närhet kändes alltid kylan av husagans vålnad.

Jämförelsen med de andras ansikten, vars påtagligt starka själfullhet övervägde, utföll icke fördelaktigt.

Magnus gjorde sina iakttagelser från dörren. Då han hälsade, möttes han barskt av Bark. Men Marika trädde emellan, så länsmannen föll undan och bad om ursäkt.

Därefter fortsattes förhöret.

Länsman Bark var fetlagd nästan till övermått, så Magnus förmodade, att bötessportlerna voro stora i distriktet. Det var ett vedertaget kännemärke, som kunde slå fel, ehuru sällan. Så gjorde närheten till Norrköping, att han idkade advokatorisk binäring – och det gav anledning till trägna källarbesök.

Sålunda var saken så gott som vittnad.

Ett halvfyllt grogglas var undanställt bakom gardinen.

Det var nödvändigt för utredningen.

Magnus vart upprörd över Barks uppträdande, som han fann onaturligt, ty han målade svart för att understryka lagens obeveklighet. Han ljög och svor. Han pockade och bönföll för att få bekännelse.

»Du har bestulit ditt herrskap, ditt ohängda kräk», skällde Bark, medan hans lunsiga fingrar arbetade med pennan. Du är fin – tamfan – tvi! Hur länge har du hållit på, tvi?»

Lägre:

»Ett snyggt register, om allt stode på papper, tänker jag.»

Han pustade svårt, ty han var tungbröstad, så att mycket talande gjorde honom andfådd.

Då han skrivit färdigt, glodde han på Måns med sina blodsprängda ögon.

»Du ska se, jag vet nog, va du går för – så bekänn – om jag inte ska straffa dig djävligt – djävligt – förlåt, friherrinnan!»

»Jag har bekännt», puttrade Rödmåns.

Länsman Bark dammade till i bordet, så att han for upp och slickade på knogarna.

»Har bekänt – va är det för prat!» skrek han och svängde runt med armen för att döva smärtan. »Du ska tala om allt. Hur mycket potatis har du grävt upp och dinkat hem? Hur länge har du tjuvmjölkat? Hur länge har du stulit i visthuset?»

»Jag har aldrig tjuvmjölkat», svarade Måns klangfullare, och det kom en glimt av trots i blicken.

»Där hör man», sade länsmannen, vänd till Magnus, »där hör man.»

Så smuttade han lystet på groggen och gick till karaffen, som stod på lavoaren, och spetsade.

Magnus frågade:

»Men föreligger verkligen anklagelse för sådant brott, som —»

»Det är detsamma», inföll länsmannen och blinkade förstulet.

Han lyfte glaset med ett tillgjort leende åt Magnus, som motvilligt nickade.

Så fortsatte han, en nyans rödare efter sista påspädningen, och tungan, som stack fram, liknade ett stycke av en kroppkaka.

»Bekänn», gurglade han, »bekänn!»

»Det var, som sagt, för att barnen var hungriga», mumlade Måns slött och torkade sig med händerna i ansiktet.

Nu märkte Magnus, att Måns redan var fängslad, sålunda häktad, ehuru förhöret pågick, och han trodde, att särskilda order väntades från Raoul. Han träffades som av piska, när kedjan rasslade. De andra låtsades ingenting, De syntes fullständigt lugna.

De tycktes tänka, att nödiga åtgärder vidtagits, då det var strejk.

»Inte kan jag hjälpa det», snäste Bark, »inte blev de mättare, för att du stal.»

»Jo, det blev de», högg Måns till skarpt. »De fick ett rävmål.»

Bark vart argare.

»Det var för den gången», fräste han till – »men nästa gång?»

Måns, åter nedslagen, mumlade frånvarande:

»Det gick inte på ärligt vis, och de krävde föda.»

Det kom en tår i hans stålgråa ögon.

»Sådana är barn», tillade han vekare.

»Du är en otäck lymmel, även då du gör dig till», snäste Bark, »så du behöver strängt straff.»

»Ja-ja», medgav Måns.

Nu kom Fanny intassande.

Hon hade ett telegram, så Magnus tänkte, att allt skulle bli rättat.

Han trodde knappt sina öron, då Marika läste upp:

Stockholm aug.

Låt lagen ha sin, gång.

Raoul Rehnström.

Han tog om huvudet med händerna.

»Det är föga mänskligt», sade han halvhögt.

Marika såg på honom, förvånad, och då varsnade han en begränsning i blicken, som han aldrig anat. Hon hade sannolikt framställt ett »huruvida» – hon fick svar och tänkte nu som Raoul.

Länsmannen, som märkte infallet, svarade:

»Det duger inte att lägga hyende under lasten, herr doktor – och kapten har rätt. Gränsen måste vara strängt uppdragen mellan mitt och ditt. Det är grundvalen för all rättvis ordning.

Marika nickade instämmande, som om hennes egna tankar uttalats, och Magnus förnekade icke, att Barks framställningsförmåga var uppövad, advokat som han var. Men tankegången var osympatisk i det här fallet.

Måns fällde inga tårar, men då fjärdingsmannen tog honom i armen, sade han till Marika, hårt och tonlöst.

»Det finns fem barn och en medfaren kvinna i lilla statstugan.»

»Det är fattigvårdens sak», inföll länsmannen, »så gör dig inga bekymmer.»

Marika undrade omtänksamt:

»Det går väl att ackordera ut dem på flera håll, om inte alla kunna inhysas på samma ställe?»

»Det går», intygade Bark. »Det går bra.»

Magnus slängde stolen bakåt, när han reste sig upp, så att de andra häpnade.

Till och med Rödmåns höjde på huvudet, undrande, vad det var fatt.

Han sade buttert, syndaren:

»Hon skils inte gärna vid dem, Lena, tänker jag.»

Magnus inföll:

»Tänker ingen, att kvinnan är moder –?»

»De tar det inte så hårt, de är så vana att lida», sade Marika frimodigt.

Men då hon varsnade, hur Magnus betraktade henne, med skrämsel i blicken, ryckte hon till och rodnade.

Hon måste gå några steg för att bli lugn.

Nu ville Bark säga sin uppriktiga mening.

»De lägger på för mycket ungar», sade han med handen för munnen, vänd till Magnus.

En glimt av trots stack fram i fångens ögon, då han uppfattade kronotjänarens viskning, och när Marika kom tillbaka, fnyste han till:

»Det anstränger rätt ingenting, komsarjen, och potatisen har varit billig i många år.»

Efter denna replik blevo Rödmåns och fjärdingsmannen utknuffade av Bark, som därpå inför Magnus beklagade alla, som skulle handleda folk efter lagens bokstav.

»Det är ett farligt folk», slutade han. »Inget att lita på – inte det bittersta!

Så har det varit i alla tider.

Så blir det.»

»Det ser inte så ut – som de vore sådana», invände Magnus.

»Vafalls?» sporde Bark, förvånad över motsägelsen.

»De är eniga, och det är ett bra tecken», menade Magnus.

Länsmannen skakade på huvudet, nästan bedrövad. Så drack han ur groggen. Han sneglade över glaskanten bort till konjakskaraffen, som ännu var ganska frodig, men vågade likväl icke ifrågasätta påspädning.

Magnus hade en fråga:

»Hör det till praxis — att — att – ja, förlåt, herr kommissarie, men jag måste fråga – framkasta påståenden för att tvinga fram bekännelser?»

Bark trumpnade.

Han sköt ut underläppen som en hylla över hakan.

Han svarade avvisande:

»Det är det vanliga.»

»Det allra vanligaste?» envisades Magnus.

»Ja», sade Bark vresigt.

Då dräpte Magnus till:

»Men fint är det inte.»

Bark bugade avmätt för friherrinnan och gick.

Magnus ämnade yttra sig över fallet till Marika, men hade icke börjat, förrän Fanny anmälde, att skjutsen väntade. De måste skynda på, hade kusken upplyst. De skulle ändå inte mer än nätt och jämt hinna till båten.

Marika gick före in i salongen.

»Så får vi då skiljas», sade Magnus vemodigt och räckte henne händerna.

»Ja.»

Hon var som eld, hon nästan brändes, och därav förstod Magnus, att han själv måste vara iskall.

Då han böjde sig ned för att beröra hennes fingerspetsar med läpparna, såg han ett brev, som hon bar vid bältet, och på hans frågande blick, svarade hon:

»Det kom i morse.»

Efter några ögonblick:

»Raoul väntar mig i Stockholm, där han stannar över hösten. Han ber enträget, att jag skall komma.»

»Jaså.»

Marika kunde icke längre tillbakahålla sina tårar. Hon hade trott, att han skulle glädjas åt ett återseende i huvudstaden, så svag hade hon varit inför avskedet, och hon försökte ångra, fast hon icke kunde det. Men liksom anande orsaken till hans kyla, sade hon förklarande:

»Mina rättsbegrepp är nedärvda, Magnus Stjärna.»

Han endast såg på henne, nästan dystert.

Hon bet sig i läppen så hårt, att blodet sprang fram, för att icke falla i hejdlös gråt.

Då Magnus släppte hennes händer, störtade hon ut ur rummet.

Han stod kvar ett par minuter, lyssnande.

Det lät som en halvkvävd snyftning genom de öppna dörrarna. En stickande känsla av ömt medlidande ville driva honom efter, men förnuftet segrade, och han gick ut på trappan, där barnen tilljublade avsked med önskan om återseende snarast.

Han skymtade Fannys ansikte med brinnande ögon bakom gardinen i jungfrukammaren.

När skjutsen skraltade förbi statstugorna, kom Rödmåns, följd av fjärdingsmannen, ut ur den mindre.

Hustrun höll honom i armen, och ungarna lekte med kedjan, med vilken fadern var fängslad.

»När jag blir stor, far, får jag väl en sån här också?» frågade den ene.

»Det beror på, hur du sköter dig», svarade Måns bittert, men blev förskräckt över både frågan och svaret, då den andra pojken sade:

»Jag vill också ha en, farsan du.»

Men därpå, då de sågo modern gömma ansiktet i förklät, blevo de rädda och begynte gråta.

Dagsverkarna voro samlade utanför.

»Du får det bra en tid, du Rödmåns», tyckte de. »Du får uppassning.»

»Serra tri», svarade Måns.

»Låt dem se, att du är karl, bönhasarna!»

»Det blir det djävligaste, menade Måns bekymrat, »men jag får väl bjuda till, och får jag bara nåt att göra, ska det gå som en dans.»

»Inte är det väl synd att stjäla föda åt barn, inte», sökte en av kamraterna trösta honom med.

»Tackar jag, ha ha!» skrattade Måns.

Mera kunde icke Magnus uppfatta, innan skjutsen vek om hörnet, men han hade ändå tillräckligt att fundera på under färden.

»Det är annars ett bra folk här ikring», intygade kusken, som trodde, att Magnus fått en dålig uppfattning om de strejkande.

»Det är nog så», svarade Magnus.

Länge satt han tyst och stirrade framför sig, frånvarande allt yttre liv. Men efterhand fängslades hans uppmärksamhet av det bördiga landskapet, dess möjligheter och de lovande skördeutsikterna, och så småningom lade sig tankarna till ro.

En jäsande stämning bemäktigade sig hans sinne. En ny uppfattning började ta fäste i hans medvetande, och han erfor en brinnande lust att arbeta, att fatta nya och kraftigare tag.

Han gnolade på en lätt melodi, medan vagnen skraltade fram på den steniga vägen.

II.

IX.

Stark värme rådde.

Därför voro gatorna folktomma.

De ljusbyxade poliskonstaplarna slöade i gathörnen, lyfte på sina pickelhuvor och torkade svetten ur pannorna, då de ingenting annat hade att uträtta.

Allt folk var borta från staden.

Endast kajerna vid Klara strand, Tegelbacken och Strömsgatan fram till Sophia Albertinas palats, eller överallt, där fiske lönade sig, voro tätt besatta med metare, vilka tåligt väntade napp – uthålligheten var värd beundran.

»I morron blir det knog att sälja fisk», tyckte en brunstekt tegelbärare och flinade brett. »Nu har jag redan två pankor i kassen, och du, Lasse, fyra. Det blir ett halft kilo.»

Den tilltalade vred allvarligt på bussen.

»Det är förtjänsten en lever på», sade han saktmodigt.

Sedan vart det uppehåll i samtalet.

En och annan nödtvungen dagdrivare, som de fiskande själva, ställde sig bakom och betraktade de blåmålade och röda korkarna, vilka sakta följde strömdraget, men ledsnade, då det föga slog till, och den starka hettan, som höll i sig hela dygnet, gjorde kroppen slö och hjärnan lättjefull.

*

Ett lag på två civila och tre militära herrar, bland vilka märktes kapten Rehnström, hade efter middagen tagit plats på Rosenbads veranda – med utsikt över strömmen.

Raouls militära vänner, kaptener båda, gjorde tjänst vid gardet. De voro hållna högt av uppassarna för sitt flotta sätt att mångla drickspengar, som ha stort inflytande på bemötandet.

Den äldre hette Ståhlhand.

Den yngre Broms.

Nu höllo de utkik åt ett öppet fönster inåt matsalen, därifrån en tillfälligt dämpad stämma, undervisande i dagsfrågorna, kunde förnimmas. Som överallt taltes om storstrejken, vilken för närvarande behärskade landet.

De civila voro tidningsmän – den yngre politisk ledarförfattare i en morgontidning. Han hette Besman och var av judisk härkomst, uppblandad, fast förnekande det själv. Den äldre skrev till pressen i landsorten ett slags fiffigt hopkomna korrespondenser, vilka väckte en beräknad sensation, så att de citerades av tidningar i Stockholm.

Han hette Balcke.

Det var dessa båda herrar, vilka utåt voro tongivande. Man visste emellertid, fast det förtegs, att det fanns andra, som ryckte i trådarna – bakom kulisserna. Men ingen, som icke var invigd, kunde tro, att Balcke och Besman spelade en roll för det politiska. De voro till utseendet ganska obetydliga, fast i besittning av stor

förmåga att tränga sig främst.

Ledarskribenten, hoptorkad och liten, halvsov för jämnan. Men gav man akt på honom, märktes, att han vaksamt följde med under de halvslutna ögonlocken – och för tillfället var han starkt upptagen av det sparsamma livet på Strömsgatan.

Korrespondenten var flegmatiker, korrekt i uppträdandet. Han putsade sitt silvervita yankeeskägg, medan han förstrött trummade takten i potpourriet, kapellmästaren själv kokat ihop, och som utgjorde ett slags kompott, kallad »Stockholm runt».

Någon gick i dörrarna, så luftdraget sopade gardinen fram och tillbaka genom fönsteröppningen över huvudet på Besman, som, störd i sina funderingar, blev arg och ville kalla kypare.

»De kunde väl spika fast trasan, djävlarna», knotade han.

Avsikten vart icke fullföljd, förrän någon riktade uppmärksamheten på en gänglig skepnad, som klättrade upp för de fyra trappstegen från gatan.

Raoul, med ögonen i bordet, sade:

»Nu kommer krigsministern. Då är regeringen beslutmässig.»

Besman vart överraskad, ivrig vid underrättelsen. Han glömde sin förargelse. Han vände på sig, så han kunde överblicka lokalen.

»Sålunda fattas bara en — för konseljen», sade han.

De andra sågo undrande på honom en stund.

»Den ende – dröjer nog ännu», bröt Raoul tystnaden.

Besman bytte ut ett betydelsefullt ögonkast med Balcke.

»Det kan ingen veta», sade han därefter.

Raoul inföll halvt förtrytsamt:

»Det blir inte nu – inte förrän folkväldet är här – och det tör väl bida ännu.»

Han snodde sina sylvassa mustaschspetsar.

»Barn och spenabarn!» raljerade Balcke, som gärna spelade politiskt orakel. »Det är över oss snart.»

De övriga skrattade, men Raoul vart förargad. Han vände på stolen för att dölja sitt missmod – en stund stelt blickande ut över gatan och strömmen.

Solstrålar brötos i riksdagshusets fönsterrutor, och över Riddarfjärden låg en vågrät rökpelare, utan att gå upp eller ned. Den kom från båtarna, vilka nyss ångat i väg, proppfulla med barn och arbetarhustrur, vilka, medan krisen varade, skulle hemsöka fränder och vänner i landsorten.

Sålunda var klockan över sex.

Besman stoppade ned sitt fickur, som han ganska länge hållit i handen.

»Det begynner bli bra nu», sade han. »Jag har med klockan kontrollerat den gula linjen i nära en timme, och

det har kommit vagn var femte minut, precis som det ska.»

»Det var katten», tyckte Balcke.

Han tog en stor silkesduk ur fickan och snöt sig med omsorg.

»Du Besman är alltid styv i att räkna», tillade han därefter och noterade i sin anteckningsbok.

Så sutto de länge tysta, var för sig sökande fånga ord från ministerbordet, ty det hade kommit ut, att något särskilt vore i görningen. Besman sökte pumpa den förbihalkande kyparen, som serverat där borta, men denne betygade sin okunnighet, ehuru han förteg, att munlacket var placerat i plånboken.

Stämningen sjönk, eftersom kaffet kallnade, och dammet, som virvlade efter spårvagnarna, kändes besvärande – struparna blevo torra och tröga som gatan.

Bevattningen var dålig de sista dagarna.

»Nej, jag tror vi dricker något», avgjorde Rehnström, som hade ett par buteljer på lur från eget förråd, sedan före förbudet.

I början avböjde tidningsmännen. De skyllde på trängande göromål, men när det kom fram amerikansk visky och slogs upp, bytte de mening och serverades därför som de andra.

»Det är ganska märkligt», sade Raoul, »att det går, som det gör – att hålla dem stången. I början trodde jag, att det skulle barka sönder med allting, men nu kan jag svära på, att de får bita i gräset allesamman.»

Han knackade med knogarna mot marmorskivan en smula obehärskat.

»Det är Ministerns förtjänst alltsammans», fastslog Broms.

Besman vart allvarsam.

»Tackar», sade han ganska hånfullt.

Därefter förtydligade han meningen.

»Det hade väl gått så lagom efter hans önskan, tänker jag, om inte vi varit.»

Han lade stark tonvikt på vi, och därmed menade han partiet.

De båda gardeskaptenerna hade svårt att följa med i samtalet.

»Det hade varit bäst att hugga in på djävlarna», tyckte Broms tvärsäkert.

Så hade också någon hetsig politiker yttrat sig häromdagen.

»Nej», sade Besman och log så surt, som han mått illa, »då skulle spelet på en gång gått förlorat – då hade de andra vunnit.»

Broms gapade, stukad.

»Den första blodsdroppe, som i Stockholm sipprar fram för ett sabelhugg eller en kula, omotiverat, ska bli gnistan åt medlidandets laddning – för den håller inga murar, hjälper inga skäl, inga skyddsåtgärder.»

Då ingen vidare tycktes hågad att fortsätta samtalet, inträdde åter paus.

Som vanligt drack Raoul flitigt.

Besman gick fram till barriären, rätande på benen. Men han vände så skyndsamt, som hans otymplighet tillät, sedan han kastat en blick på gatan bortåt Riksbron.

Han blängde åt Balcke över glasögonen.

»Nu kommer han», sade han därpå.

»Han – vem ?»

Men Balcke fattade meningen i samma ögonblick och lät kroppen tungt falla tillbaka mot ryggstödet, korsande armarna över bröstet.

»Jaha», sade han buttert. »Det var att vänta.»

En medelålders man i redingote, grå benkläder och grå i håret, kall, nästan livlös i ansiktet, med en viss medveten värdighet, klev uppför de fyra trappstegen.

Han blev stående ett ögonblick utanför dörrarna.

»Notarien Wedel!» mumlade Raoul.

»Det hade jag inte väntat», intygade Ståhlhand.

»Varför inte?» undrade Besman vasst.

Den andre teg.

När den nykomne fått ögonen på ministerbordet, flög ett ironiskt, ehuru föga märkbart leende över hans anlete.

Därpå gick han in, vårdslöst slängande upp dörrarna.

Ett par av statsråden nickade åt honom, och Raoul tyckte, att han kvitterade nedlåtet.

Sedan han tagit plats, fick kyparen skaffa kvällstidningen.

Smörgåsbrickan kom fram efter några ögonblick, liksom den hållits i beredskap, och notarien betraktade delikatesserna med kritisk uppsyn.

Besman, som gällde för pressmännens Sherlock Holmes i Stockholm, kollationerade med Balcke:

»Som du såg, var smörgåsen klar i förväg», sade han. »Det var rädisor till den, en sup, burkhummer och pressgurka, som han alltid ska ha – drar du slutsatsen själv?»

Balcke, som också, i landsortens intresse, ville verka allvetande, fick ett oroligt uttryck i ögonen.

»Han är beställd hit i förväg», upplyste Besman vidare.

Nu nickade Balcke instämmande, fast motvilligt.

Notarien fastgjorde pincenezen med stor omständlighet – han hade en bred och köttig näsa, som gjorde hans utseende envist – lutade sig därefter baklänges mot ryggstödet, benen i kors, och öppnade varsamt tidningen, som rädd för dess hemligheter. Han kastade först ett öga på de sista nyheternas avdelning, halkade förbi en överstående recension från den litterära floden, hejdade sig en minut vid ett meddelande

om typografernas hållning, som på sista tiden blivit oroväckande, innan han på nytt hakade upp glasen inför rubriken till den fyrspaltiga ledaren om situationen på arbetsfältet.

Notarien läste med stigande oro, tydligen förvånad över ställningens försämring. De sista resurserna utkallades, och det gjordes antydningar, att järnvägsfolket, vars styrelse sammanträdde, skulle indragas i virveln.

En lätt rodnad färgade hans kindknotor, och med uppenbar iver slukade han slutreflektionerna.

Därpå satt han som förstelnad några minuter med ögonen riktade över strömmen mot de gråa stenmurarna, under det högra handen omedvetet trummade mot bordsskivan.

Besman, som var nervös för de politiska nyheterna, hade svårt att sitta stilla.

»Det ligger i luften, att Ministern satt möte här på lokalen i kväll med Wedel», envisades han, trånande efter kollegans uppfattning. »Men vår, eller måhända andras närvaro, har gjort ögonblicket olämpligt. Det måste se ut, som vore sammanträffandet tillfälligt – annars hade det förstås varit bättre i kanslihuset.»

»Tror du, Wedel går dit annat än i kungliga ärenden?» frågade Balcke avundsjukt.

»Jag tror ingenting», sade Besman buttert, snopen över tillrättavisningen.

Balcke log överseende.

»Men det påstås ute på stan», pöste han, »och jag har det på känn, att Ministern haft ett samtal med Wedel, fast det inte nyttade till något – gu vet varför!»

»Det påstås mycket», sade Besman lugnt.

Men då han till naturen var slug som räven, räknade han ut, att Balcke visste mera, än han ville säga, ehuru han nu blottat sig för att vara värst.

Han sammanställde emellertid, vad han fått veta och drog sina slutsatser. Det var något på färde, som han tyckte sig genomskåda – och därom skulle aldrig landsortspressen få något på förhand.

Då det likväl var i hans intresse att inbilla den andre, att ingenting blivit blottat, sade han spetsigt:

»Det är inte alla, som ha gåvan att profetera.»

»Dra —», fnyste Balcke argt.

Men han sade ingenting mera.

»Det här tilltaget, som kallas storstrejk, begynner redan vara gammalmodigt», inföll Ståhlhand, »och sönder går det för dom.»

Han tyckte tillfället krävde, att det allmännas önskemål uttalades med bestämdhet.

»Man må kalla det tilltag eller va som hälst», halvsnäste Balcke, »som vart på dåligt lynne av visky, så är saken under alla förhållanden ganska betänklig.»

»Ganska allvarlig», instämde Besman.

»Jaja», nickade Raoul, ankommen.

Den avsnäste snopnade, men som envis och grällysten även han och därtill föga van vid motsägelser, letade han efter nånting att sticka tidningsskrivarna med.

»Det tör dröja, innan Wedel blir minister», högg han till tvärsäkert.

Så knyckte han på nacken och såg spotskt på Besman och Balcke.

»Efter det här —», tillade han för att klara begreppen.

De båda, som hade att parera utfallet, logo beklagande.

»Så, du säger det!» skämtade Balcke.

»Det är väl så naturligt som hälst», menade den andre.

»Det är också min tanke», understödde Raoul, som bäst rodnande efter fjärde groggen.

Besman och Balcke väntade tydligen på varandra, ty ämnet var av delikat natur, och ingendera ville yttra sig först.

»Nej, mina herrar», undervisade Balcke, då tystnaden begynte bli pinsam, »den kalkylen är alldeles bakvänd. Nu kommer, förbanne mig, Wedel att hugga fast i rodret, förr än man tror. Han är mannen att utreda det trassliga.»

Han gjorde ett överlägset kast med huvudet.

»Du Rehnström, du borde nästan kunna förstå», fortfor Balcke härefter, »att Ministern kommer ur ropet efter den här tillställningen. Vi stöder honom, ser jag, att du tänker – vem, fan, vill påstå det allvarligt? I det stora hela gör det oss detsamma, hur han sköter sig. Så mycket lättare blir det för Wedel efteråt att bli folklig. Nu har för resten farleden uppgrundats, så att skutan går klar länge. Tjo hej, håll i och dra! – och så går det framåt. Men det behövs bra nerver för att efter det här sitta säkert på taburetten.»

Ståhlhand skrattade försmädligt och stötte ut ett par rökmoln genom näsan.

»Det behövs inga nerver till», sade han, »utan huvudsaken är väl, så har det varit i alla tider, att vara skapad all right, så att man kan sitta ordentligt.»

Broms, förvånad, tittade naivt på Ståhlhand.

»Då kan ju vem som hälst bli minister», sade han.

De andra nickade svagt, men gåvo intet besked på frågan omedelbart.

»Närapå», sade Raoul för sig själv.

»Han gör undantag bara för dig», sade Besman och nickade åt den yngste kaptenen.

Broms förstod, att det icke lönade sig att tvista och teg därför.

Efter intagen middag gick Wedel ut på verandan. Han ställde sig vid barriären med händerna på ryggen. Cigarren var av lätt slag, ty hans nerver hade råkat i olag av invecklade processer, så att han måste vara försiktig.

Han var rätt undersätsig, kunde man se från bordet på verandan. Nacken var bred, huvudet stort, nästan klotrunt, och dragen, oftast sfinxlikt kalla, starkt markerade. De små, gråblå ögonen, som mest tycktes

frånvarande, synnerligast då han var ensam, kunde ibland få ett stickande uttryck, ehuru bottnande i naturlig godhet och välvilja.

Han stod med rynkad panna, försänkt i tankar. Men plötsligt, som erinrande en glömska, vände han sig om, hälsande Besman och Balcke.

Hans ansikte breddes ut av ett leende.

De båda tidningsmännen, som avsiktligt suttit med ryggen inåt lokalen för att icke observeras, blevo överraskade.

De besvarade tacksamt.

»Jaså, ni är bekanta, ni», sade Raoul fränt.

»Jaha», svarade Balcke.

»Fin bekantskap!» spottade Broms.

Några herrar passerade från Tegelbacken. Till en av dem nickade Wedel vänligt. När de hunnit fram, växlades några ord, och de skildes, vänskapligt hälsande.

Så gick han tillbaka in i matsalen.

Den andre skyndade efter sitt sällskap, som väntade vid Torget. Han gick lutande. Dragen voro starkt rödlätta och redingoten sliten. Händerna voro små och fina, huvudet typiskt germanskt, med långa, starkt gråsprängda mustascher.

»Nu ser han verkligen proletarisk och trött ut», mumlade Besman.

»Vem?» sporde Raoul misstänksamt.

»Det kanske är nödvändigt, för resten», fortfor Besman för sig själv.

Balcke sade:

»Nu går han till Metropol med sina drabanter.»

»Ja», svarade Besman. »I går kväll kom han direkt från Hornsbergs hage, och då visslade knoddarna åt honom.»

»Fy fan!» utbrast Balcke och spottade.

De andra sjönko djupare i glaset, men Ståhlhand, som anade, att främlingen var en betydande man, frågade, vem notarien hälsat på.

Balcke höjde på ögonbrynen, liksom förvånad.

»Så, känner du inte honom?» sade han.

»Nej.»

»Den mest uppmärksammade för närvarande», inföll Besman.

»Palme?»

»Ja.»

Broms hade blivit modigare efter sista groggen.

»Nu behöver jag kräkas», sade han.

Ståhlhand pekade försiktigt med tummen åt notariens bord och utlät sig på följande sätt.

»Och han ska bli minister?»

»Brrr —!» brummade Raoul och stampade med fötterna.

Därpå tillade han så kraftigt, som det var möjligt på detta stadium:

»Det här begriper jag inte.»

»Du, som är officer, borde fatta åtskilligt», inföll Besman med spydighet.

»Hur så?»

»Det brukas ju bland er att göra honnör även för en fiende?»

De tre sågo förnärmade ut.

Broms gjorde en rörelse med handen, som skulle tydliggöra hans förakt.

»Han är inte att räkna med», sade han och nickade ditåt Palme försvunnit. »Han är en dålig fiende. – Han bär inget vapen.»

»Han har ett farligt vapen», svarade Balcke med djupt allvar.

Raoul hade för avsikt att utveckla sina åsikter närmare, då han fick se Wedel stå mitt i salen tillsammans med Ministern, som talade livligt, under belysande gester och växlande minspel. Notariens kallbleka ansikte hade ett överlägset uttryck, och, mot det vanliga, lyssnade han med ett spefullt löje på läpparna.

Raoul reste sig mödosamt. Han stödde sig tungt mot bordet. Men när han ville tala, nekade tungan.

»Nu går jag, för — för det här begriper jag ingenting av», sluddrade han fram.

»Det är heller inte meningen», sade Besman lågt.

»Men medge åtminstone, att det är ett farligt spel», sade Ståhlhand och slog näven i bordet, så att krigsministern och ett par andra statsråd vände sig om av bullret.

Som lyfta i trådar kommo alla tre i givaktställning.

En vänlig nick av statsrådet lönte besväret.

Så gick Raoul.

Sabeln klirrade vårdslöst i trappan.

»Han är litet för mycket för att komma hem till friherrinnan», sade Ståhlhand. »Det är en rätt präktig kvinna – överdådig för landsorten.»

»Så-å, har han henne här?» inföll Broms sluddrigt.

»Hon kom i förrgår», upplyste den andre.

Därpå togo de avsked av tidningsmännen, mot vilka de icke längre ansågo sig ha några skyldigheter, sedan Raoul gått, och flyttade till Operaterrassen, där de vid tolvtiden spelade Balcke och Besman med sådan framgång, att deras kamrater lågo dubbelvikta över stolar och bord.

X.

Samtidigt gnodde Raoul på gatorna i Klaratrakten. Han skydde att gå hem till Marika, innan huvudet blivit redigt. Länge använde han Vasagatan som rännarbana, men slog därefter in på järnvägsbron och gjorde avstickare till Strömsborg och Riddarholmen, där stora godsmängder hopats till följd av strejken, men i stället för att bli bättre, vart han värre omtöcknad.

Som i dimma varsnade han Wedel och tidningsskrivarna i spårvagn från Tegelbacken utåt Kungsholmen, samtidigt med att han själv, för att icke bli sedd, slank in bland kvarteren vid Rödbotorget, där sättmaskiner klapprade och påpassliga tidningsbud gingo på post framför dörrarna.

När han stannade vid en nybyggnads anslagstavla, såg han med svårighet, ty skymningen var besvärlig, att med morgondagen skulle typerna ställa in.

Då förstod han, att det var därför Wedels ansikte blivit bekymrat, då han läste kvällstidningen på Rosenbad.

Han struttade upp till kyrkogården, meningslöst svärande, och hakade tag i en kvinna, som korsade vägen.

Hon såg icke lättskrämd ut, men skrek till och sökte bli loss, ehuru förgäves.

Hon satt som i ett skruvstäd.

Hon brottades med den rasande, som vart vildare av motståndet.

Han böjde henne bakåt mot soffan. Hon sade ingenting, endast flämtade. Det var tyst runt omkring. Smället av fotsteg hördes blott på avstånd, enstaka. En tätting, som oroats, hoppade halvflaxande mellan grenarna över platsen, lågt kvidande med brusten stämma.

Hon var förlorad, kvinnan.

Men så kastades Raoul tillbaka över gången. En stark arm hade gripit fast om hans nacke.

En allvarlig stämma frågade:

»Hur är det?»

Nu ville Raoul störta över den mellanträdande, men föll ihop, tillintetgjord, då han såg, att det var Magnus Stjärna.

»Vad vill det här säga?» återtog Magnus bestört.

Raoul vart slagen, han nyktrade till.

»Människa, din uniform, din hustru — !»

Vid påminnelsen om Marika återvände medvetandet, och med ett utrop, som gav eko i tystnaden, svängde han om på klacken.

Så skrattade han till ett par gånger, kraxande.

»Du har rätt», hånade han. »Din är skökan!»

Han gjorde en överlåtande gest åt kvinnan, som ställt sig åt sidan, medan hon borstade dammet av kläderna.

Raoul försvann uppåt Drottninggatan.

Magnus stod kvar, tills han hunnit om hörnet. Han föreställde sig hemkomsten, Marikas förtvivlan – och faran.

Då han ämnade fortsätta, grep kvinnan fast i hans arm.

Han såg nu först, till vilket läger hon hörde, och då han skydde gatornas barn, ville han gå, utan att taga närmre notis om henne. Men ansiktet föreföll bekant, och han stannade därför.

»Han gjorde ingen skada åt er?» sade han.

»Nej.»

Hon strök håret ur ögonen och återtog:

»Han är alltid hårdhänt, kapten, och jag är rädd för honom för jämnan, när han är full, men i kväll var han värre än vanligt.»

Magnus stirrade häpen på henne.

»Ni känner honom?» sade han.

»Tror jag det!» svarade hon. »Han gifte sig till herrgårn, som jag är från i Östergötland, så jag har brottats med honom, innan jag kom hit och blev flicka – och stark har han alltid varit som en rackare. Men i kväll var han full, och då hör fan till att vara i hans lag. Se, han bjuder så förskräckligt! Han bjuder så långt en vill och litet längre, dricker själv, frågar och frågar, hur en har det, hur en blitt sisåhär, som han säger, om en går hos polisen och va en tjänar – och så när han supit sig nykter, gråter han, tills det blir dager.

Det är en galning.»

Hon fnyste ringaktande, spottade karlavulet och stack sina röda händer i kappfickorna.

»Det går ju bra att fråga, hur en kommit till det här och gråta en tår över det, när en är full, men göra något, som är värt något, för en – nä-ej då! Såna som Rehnström, rätt så friherre han är, har skaffat många hit.

Hur var det inte hemma vid Bjuråker!

Så här hotade far, då det kom bud från herrgårn, att flickorna skulle på hjälpdagsverke:

'Du är evigt olycklig, flickperkel, om du spjärnar – ifall det kommer ifråga. Jag sitter löst ändå efter störlasset, som stals.'

Men det är inte det värsta.»

Hon talte hårt, och Magnus märkte, att hon kunde tänka lugnt och beräknande.

»Se, jag ska säga», fortfor hon därefter, »att det blitt på modet att skylla allting på städerna. De är så förskräckligt syndiga, skriker folk, de stjälper fler än de hjälper, och skollärarn hemma for socknar emellan

och predikade om det, men ingen begriper eller tänker, att landet ger dom folk, att landet, landsbygden vill säga, lägger grunden, likt fröet, som slår rot, innan stängeln skjuter upp.»

Hon skrattade åt bilden, skrockande och strävt, ty rösten hade anfrätts av de dimmiga stockholmsnätterna.

»Men jag ska säga herrn, jag vet, hurdant det är», fortfor hon. »Det var större frestelser för mig där hemma, än det nånsin varit här. Men då försörjet blev klent, var marken förarbetad, tjänlig för det här hantverket.

Se, det är inte möjligt, tror jag nästan, att vara bättre än en är, så länge inte rättvisa finns, och då en fötts av folk, som tänker med magen. De har inget roligare än att försöka komma åt varann. De vill inte nåt annat, talar inte om annat – hur de stritt och segrat. Hurdana barnen blir? tänker herrn. Precis som jag, alldeles som jag. De blir nyfikna för det det första, och jag försäkrar, att länge dröjer det inte, förrän de varit med om det.

Det är landet.

Sådant var landet för mig – sådant är landet för tusen.»

Så teg hon litet, innan hon, som för att komma in på det närvarande, tillade:

»Synd om kapten – han hör inte till de värsta.»

Hon gick sakta åt Klarabergsgatan till, och Magnus följde med som i rök.

»Han har ett barn med min syster hemma», upplyste hon vidare, »och det betalar han för som en karl.»

Nu förstod Magnus, varifrån han hade likheten. Systern var Fanny, något äldre, men mindre härjad.

Han sade på måfå:

»Men ni har inga barn?»

»Nä-ä.»

Hon slog i med fötterna som till långsam marsch.

»Det vill säga, jag har haft ett», tillade hon strax, »men det dog.»

Hon småskrattade åt sitt skarpsinne, när hon tillfogade:

»Men sen har det inga blitt, som väl är. Nyplöjd mark är fruktbar, förstår herrn, men på allmän landsväg växer inget gräs.»

De hade stannat framför ett litet hotell.

»Jag har träffat en förfärlig massa bättre karlar sista tiden», svadade hon vidare, »men herrn är i alla fall trevligast. Ser ni, bättre folk ger bra betalt, verkligt bättre folk, vill säga.

Nu är de flesta vid spårvägarna – är det inte förbannat rent, att det strejkas? De vill ha bättre än de har, djävlarna, – tycker nån det! Men det blir annat av. Det hörde jag av Casino-Nicke, som fick två kronor i dricks i förgår – och dom gav han mig. Inte behövde han slantarna – nä då! Som är så rik. Men roligt behöver dom, herrarna; för de har svårt om dagarna.

’Där har du, lilla pullan’, sa han, Nicke, ’för du är söt’, sa han.

Han sa precis så — så för oss flickor må det gärna vara strejk.»

Hon stampade takten till Norlanders sista melodi.

Det var kyligt i soluppgången.

»Hör herrn, har herrn en cigarett?»

»Nej.»

»Nåja, det får vi på hotellet.»

Hon svängde på sig, otåligt.

»Har han besinnat sig än?» frågade hon uppfordrande.

Magnus skakade på huvudet, avvärjande.

»Det vill säga, herrn vill mig inget», fortfor hon skarpare – och då är jag inte tacksam för hjälpen, om jag ska säga, som det är, för alltid hade jag klarat kapten, om vi fått hållas – men det fick vi inte. Ajös! Tackar inte, för jag miste slanten, jag behövt till hyran.»

Hon gick om närmsta hörn med svängande höfter och smällande klackar för att fortsätta fiskafänget på Drottninggatan.

Magnus stod kvar och rev i fickorna efter pengar för att springa efter henne.

Men han fann inga.

*

Han for upp ur sömnen.

Han badade i svett. Någon hade ropat hans namn.

Han gick till dörren och öppnade, övertygad att finna en människa utanför.

Det var tidig morgon, och solstrålarna spelade mot trapphusets fönster. Han såg endast en förskrämd katta, som skuttade förbi för att komma högre upp.

Han hörde fågeltjut från Klara kyrkogård – sparvarna rasade som vanligt.

De makliga renhållningskarlarna samtalade lågmält.

Tidningsbuden klapprade förbi.

I tornet slog uret två gälla halvslag.

»Nu kom Raoul hem», tänkte han högt.

Han erfor en gnagande visshet, att tankens gissning var verklighet, han påminde sig förebuden sedan förr, och som jagad av onda makter, klädde han sig brådskande och rusade ut.

Nu stod allt klart för honom.

Han halvsprang tre, fyra gånger kring Norrmalm, innan klockan vart fem, då han uttröttad och halft förtorkad av törst hamnade på ett kafé vid Norrlandsgatan.

XI.

Andfådd efter gatloppet, satt han och stirrade ut, nästan orörlig. En och annan fotgängare syntes, antingen med avsikt att slinka in på kaféet eller ock för att bege sig på fiske eller bärplockning.

Han vaknade som efter en orolig sömn, när uppasserskan krävde betalning för pomrilflaskan, hon sköt fram litet dröjande på brickan – och då varsnade han, att det var fullt av folk i lokalen.

Några renhållningskarlar, vilka arbetat sedan midnatt, drucko kaffe, medan de dömde om strejken. De voro lumpigt klädda och spredo lukt av latrin omkring sig, så att två slätrakade bostonlejon, som kommit direkt från en bal, rynkade på näsorna. Men de stannade kvar, modigt.

De smusslade med en konjaksflaska under bordet.

De hade smoking under överrockarna, såg Magnus.

»Sabla parfymdosor, de där», fnyste den ene och tände sin cigarrett.

Han bröt på landsmål, och bådas breda ansikten och utstående kindknotor tydde på, att de voro från övre Norrland.

Nu mindes Magnus, att det var söndag.

Sålunda hade han råkat samman med lördagsfirare, som gjorde ifrån sig ordentligt.

Han var i veckvillan efter hemkomsten.

En olidlig oro plågade honom, släppte aldrig, och på natten hade han varit till mods som då han sprang vild i ett häftigt åskväder vid Bjuråker.

Nu begynte han återvakna, och sedan han förtärt läskdrycken, vart han piggare.

En ruggig kurre kom in, slank förbi disken och uppasserskan och slog sig ned hos honom. Efter att ha sett sig omkring, tog han fram en butelj och drack ett par klunkar denaturerad blandning.

Så blev han sittande och stirrade stelt i taket med sina hungrigt lysande ögon. Händerna famlade, och ilfrossa skakade kroppen, tunn som en bönstängel.

Men efterhand övervanns olusten. Han rodnade på kindknotorna och sjönk ihop som ett knyte på stolen.

Nu stod solen högt.

De gulvita strålarna blottade rummets billioner dammpartiklar, spännande väv från vägg till vägg.

Ett par studenter, glåmiga av nattvak och dryckjom, kommo instapplande och begärde svagdricka, lagrat.

Den ene piskade i dammväven med käppen.

»Det är ljuvlig luft här», sade han. »Som kaffesump, så tjock.»

»Så är det alltid», intygade den andre.

Tonfallet var slappt.

Busen, som hade Magnus till bordskamrat, insomnade, och att döma av snarkningarna tänkte han icke vakna så snart.

De andra sågo på honom och skrattade förstående.

Men uppasserskan kom gnoende som ett troll.

»Sitter du och sover, buse!» skrek hon och högg karlen i kragen. »Har du inte hela Lill- Jans till sängkammare, din rackare, så att du kan hålla dig borta härifrån.»

»Ge honom en kopp kaffe», medlade Magnus och sköt fram en tjugufemöring.

Då flickan fick ögonen på slanten, lugnade hon sig och släppte kragen, som varit fästad med nålar och därför lossnat.

Busen antydde om ersättning för skada, men sökte därefter justera sig igen och tackade Magnus för välviljan.

»Jag har inte haft en bit i magen sedan mitten av veckan», sade han.

»Jaså», svarade Magnus.

»Det beror på fackföreningarna», fortfor han vidare. »De unnar knappt födan åt sina egna, mycket mindre en annan, som är för god att vara med i dom.»

Men då Magnus teg, uppgav han försöket att inleda samtal och slöt med en klagande suck:

»Det finns inget att göra, inget alls.»

De båda studenterna stirrade på varandra som slaghökar.

Smokingarna voro i bakrusgask, med hattarna på tre kvart. De drucko sockerdricka, gulbrunt till färgen, så uppasserskan höll ögonen på dem. Men hon hade mycket att göra och kunde ingenting upptäcka.

Den äldre studenten betraktade hennes fnassliga ansikte.

»Den där sjanan har jag sett förr rånstans», sade han för sig själv.

Han rynkade pannan i funderingar, men ljusnade upp, då han påminde sig, hur de sammanträffat förra gången.

»Nu minns jag, hur det var», fortfor han. »Jag och Malmkvist satt på Operaterrassen och drack Hennesey och talte litteraturförnuft.

Det var en vacker natt, som man får se i Stockholm – bara där uppe. Har du hört Strömmens brus därifrån? Det glömmer man aldrig. Har du sett solreflexerna från slottets fönster glittra på vattnet? Det är skymning i Kungsträdgården. Den lena aftonvinden smeker kinderna och prasslar i bladen.

En sådan kväll i juni satt vi där – på dagen hade ryske tsaren varit på besök i kungaborgen. Det låg ännu några gråa torpedbåtar och vaggade kring Logårdstrappan.»

Han njöt av klangen från sin egen stämma, som hårdnat av morgonluften, och han tände en cigarrett, innan han fortsatte.

»När man bara är två och pratar länge, så inträffar ibland, att man inte har nåt att säga, och samtalet dör bort,

som ekot i skogen.

Så gick det för oss den här gången. Vi greps av en sån där ängsligt beklämmande känsla båda två, en sån där som man föga vet, varifrån den kommer – den kommer som tjuven. Det föreföll oss, att det måste hända något, och som konjaken var slut, sa vi till om mera.»

Han tog på sig en allvarligt grubblande uppsyn och frågade kamraten:

»Tror du på förkänslor, Mikael?»

Men den tillfrågade kunde ingenting svara. Han endast skakade på huvudet, slappt.

Berättaren, som märkte, att han var uppmärksammad av gästerna på kaféet, lät Mikael sova.

Han fyllde glaset, knackade på flickan och sade till om mera svagdricka, lagrat.

Två arbetare kommo in och delade en vichyvatten.

De voro klädda snyggt.

»Det är bra oförnuftigt med förbudet», talte den ene, som av uppasserskan kallades Pålman, stamkund på stället. »Man får inte en S:t Eriks öl – om man vill aldrig så gärna – om man har pengar.»

Han drack, medan han dömde och frynte på näsan åt kolsyran.

»Ja», sade den andre, som hette Bengt, »men jag undrar, om de inte snart fått nog, så de tar till bönboken.»

Han syftade på arbetsgivarna.

»Det vore inte för tidigt», menade Pålman.

Så pratade de vidare, och Magnus lade märke till, att de hyste större hopp än dagsverksfolket vid Bjuråker, men smokingarna skrattade åt deras uttalanden.

Den ene sade:

»En sådan tro är värre än brännvin.»

Därpå drogo de stolarna till studenternas bord och bjödo på groggvirke.

»En drömfylld stämning låg och dallrade i luften», fortfor Mikaels kamrat, som kallades Gurra, »vi lät oss glida med, medan vi väntade på det okända, som skulle komma, och vi anade det nära.

Nedanför terrassen var den vanliga handeln i gång, och jag påminner mig särskilt, att jag halvdrömmande lyssnade till pratet, ropen, anbuden, svaren, de mustiga orden och skrattet.

En gång hörde jag en trast drilla i ett snår.

Han irriterade förfärligt.

’Han vill väcka upp Karl XII, fågelsaten’, talte Malmkvist för sig själv.

Han pratar, antingen nån lyssnar eller inte, Malmkvist, och nu sökte han inbilla oss, att statyn hade vänt sig, så att armen var sträckt åt inloppet, där vi sett ’Standart’, kejsarjakten, sjunka bort i kvällsdimman.

Så for han upp och skrek, så det hördes vid de närmsta borden, att kungastatyn mumlade:

’Där har ni fienden, era djäkla punschdrinkare!’

Han har alltid så galna idéer, då han har något i huvet, Malmkvist. Så sade han till om ännu en kvarting, ty vaktmästarn viskade, att klockan var närapå tolv.»

Nu var det nästan tyst på kaféet. Smokingarna, som voro mest intresserade, begärde läsk. De båda arbetarna, Pålman och Bengt, sträckte på nackarna – de ville höra bättre.

Magnus flyttade sig närmre för att studera talarens ansikte.

»Malmkvist fortfor att prata för sig själv, »återtog studenten sin berättelse. »Han talte med slutna ögon som ett medium och svepte in sig i filten, som han beställt, så han liknade en mumie.

’Nu kommer han’, snattrade han på som en kulspruta; ’nu går han och stryker nedanför trappan. Ska vi slå honom på käften, du? Det är en bov, en galning som fan! Nu går han bakefter dom, – nu tar han upp revolvern ur bakfickan – nu gömmer han den innanför rocken. Han sliter i trycket – en millimeter till, och han får skottet i skrovet.’

Malmkvist darrade och sträckte på hummerklorna, mager som han är, och grep ut i luften.

’Nu räcker han ut armen, och nu — Herre Gud!’

Så sjönk han tillhopa på stolen och satte händerna för öronen, så att han icke skulle höra skotten, som knallade, ett — två – – tre — fyra — och vi sprang, så fort det var möjligt, till Kungsträdgårdsgatan.

Det var svårt för Malmkvist att följa med, och jag såg, att han fortfarande var i spänning.

Där nere mitt för Handelsbanken stötte folket ihop.

En karl, som fått en kula i ändan – misshugg förstås – sprang omkring med händerna där bak.

Han var hjärtskjuten, påstod han.

Ett litet stycke ifrån låg de andra, döda, generaln och anarkisten.»

Gurra hade berättat med omedelbar uppfattning, och därför ryckte han åhörarna med sig. De sutto länge stilla, som förtrollade, då han slutat.

Mikael, som återvaknat, sedan smokingarna stött ihop med dem, väckte de andra med ett knottrande skratt.

»Du är en baddare, att lägga dina ord, du, Gurra.»

De övriga nickade instämmande.

Efter en stund tillade Gurra:

»Sen vi lunkat omkring på gatorna under natten – det var, förstås, inte gott att lägga sig efter en sån historia – kom vi ihop några stycken på kaféet vid en pilsnerbunke, och det var då, jag första gången såg den fnassliga sjanan – nu vet ni det, grabbar.

Skål på dig, sjana!»

Han nickade bekant åt uppasserskan, som även haft ett öga åt bordet och därför tog från ett överfullt:

»Håll käften, knöl!»

Bengt och Pålman sneglade snålt åt konjakspluntan under bordet.

»Helvete», gnydde Pålman och slängde bort ett papper, »nu är snuset slut.»

Bengt nickade bedrövad.

»Det är märkvärdigt», fortfor Pålman, »att när en bäst behöver något stärkande för kroppen eller själen, så är alla utvägar stängda.

Man vet ingen råd till något.

Allt är mörkt framför en.»

»Ja», instämde Bengt dystert.

»Det är kanske simpelt tänkt», klagade Pålman vidare, »men jag finner det orättvist, att man inte ska få så mycket Ljunglöfs snus, man behöver – åtminstone av tvåan.»

Bengt ljusnade.

Här var ett ämne, som han behärskade fullständigt.

»Det är litet mindre must i tvåan, det är sannt», tog han vid, »men fan så god är den, och för egen del blir jag yr i huvudet av ettan.»

»Den är inte bra för klena skallar», intygade Pålman, »men bäst ska den väl vara, »annars vore den inte först på nummertavlan.»

Så funderade de en stund över snusets egenskaper, men slutligen blevo intrycken Bengt för starka, så att han återknöt samtalet.

»Då jag arbetar i Stadsgårn», drog han på i undervisande ton, »och jag får ligga i hårt, som då det är gott om arbete, händer det tidtals, att en inte har tid att äta ett ordentligt mål på guds långa dagen.

En får då suga på mullbänken, tills den blitt urvattnad – så slänga den och ta en ny.

En skulle inte reda sig annars.»

»Det vattnas i munnen på mig, bara jag tänker på snus», meddelade Pålman och smackade med tungan.

»Snus och vatten är välsignat, då man ska arbeta», avgjorde Bengt.

Så hade de sagt det väsentligaste i ämnet och begynte anmärka på en poliskonstapel, som drack sitt morgonkaffe vid disken.

Smokingarna pratade oanständigt med Gurra och Mikael, och Magnus såg, att upppasserskan lyssnade begärligt.

Hon skrattade till ibland, så att hennes utputande mage tog ett skutt uppåt hakan.

Det var i hennes smak.

»Men nu har vi inte ens till snus», suckade Pålman tungsint, sedan konstapeln gått.

»Det finns bara vatten», skrattade Bengt, »så det går över huvudet.»

»Ja», svarade Pålman, »nog har vi vatten.»

Nu vart busen utfockad, och uppasserskan placerade en fot där bak på honom, så att han satte sig i rännstenen.

Han hade snarkat igen.

»Han kunde behöva en pris, han också, så han bleve vaken», flinade Bengt.

Magnus, som suttit kvar längre, än han haft för avsikt från början, reste sig och gick mot dörren. Han hade knappt och jämt hunnit ut i det yttre rummet, förrän han stannade som fastvuxen.

Ett par tungt pålassade herrar kommo in genom dörren, pustande.

Han trodde knappt sina ögon, då han skakade hand med Vinter och major Glada.

Majoren var vid misshumör.

»I den här hålan går inte att få ett glas pilsner», ondgjordes han, »och det är det enda en törstig kan dricka. Vi kom med båten klockan fem, och därför är vi tvungna att slinka in både här och där, tills folk hinner vakna.»

Han pratade och spottade, torkade svetten ur pannan och svor.

»Det finns inte ett stadsbud att få», fortfor han med stigande ilska, »och så här dags är det förstås för tidigt för skoborstarna att passa vid Riddarholmen.»

»Det är strejk i stan, major Glada», sade Magnus och jämkade sig närmre dörren för att vid lägligt tillfälle slinka ut.

Men Vinter tog med båda händer vid hans axlar och placerade honom på soffan utmed väggen.

Sedan han kallat på vichyvatten, sade han:

»Doktorn är ganska morgontidig, ser jag.»

Magnus, som märkte udden, ville försvara sig, men Vinter höll upp handen i luften, till tecken att ursäkt var onödig, och fortfor:

»Sedan strejken började, har det inte varit fredligt i orten – folket har det svårt, och vi har det svårt, och därför tänkte vi, jag och Glada, att det var bäst att vara borta, medan det går över.

Det är inget nöje att slåss med sina egna, och jag är inte glad åt, att klyftan blir större mellan oss, mig, mina torpare och statare. Men därhän har det gått.

Jag vet inte, hur det är, men jag har växt fast så starkt vid dem, att det gör mig ont att se dem gå vill, och sedan den kvällen, då doktorn och jag hörde Rödmåns skildra sina intryck, har jag sökt så långt möjligt fullfölja föresatsen – att inte tänka.

Men det är inte så lätt, ska jag säga, jag vet det nu, sedan jag försökt, ty tankarna krymmer i huvudet som myror. Jag undrar, va som är rättvist. Det är en svår väg att få tag i. Jag har läst bergspredikan för att få ledning. Det står skrivet, att man skall älska och ge allmosor – fan, inte kan jag älska varken min ovän eller nån annan, och allmosor blir ingenting med. Det får Glada ge. Men gärna skulle jag vilja ha reda på genvägen till det rätta.»

Då Magnus teg, förvånad över godsägarens fortsatta grubbel, kastade han om till sitt vanliga raljerande sätt.

»Det har varit trångt för Glada på sista tiden, och nog är han nöjd att komma undan, rätt så krigskarl han är. Det har lättat för honom under resan, har jag sett.»

»Din sjusjungande bövel», gastade Glada, »vem är rädd, tror du?»

»Nej, rädd tror jag inte du är», svarade Vinter saktmodigt, »men det kan ju finnas andra orsaker än rädsla för hitresan.»

Glada sade upplysande:

»Det är Blom, kyrkoherden, som narrat oss hit.»

Vinter vidtog:

»Se, Blom fyller femti levnadsår i veckan, och jag tror, vid Gud, att han har tretti tjänsteår samtidigt. Han vill hålla midvinterting tillsammans med vänner, och därför har han dragit upp mig och Glada till Stockholm.

Vi gick under själavård hos honom i tiden båda två, i synnerhet Glada, och det är vackert av honom att minnas oss, stackare, sen han nått ära och härlighet.»

Majoren, som tänkte tendentiöst, så snart han hunnit till Stockholm, skrattade för sig själv och knuffade på Vinter.

»Hör du, hans fru, du — du mins väl henne, du?»

»Du är ett svin, Glada, du tänker aldrig annat än dåligt», tillrättavisade Vinter, »även då du, som nu, är bjuden till ett prästhus – och det är nästan betänkligt. Det smärtar mig, att du inte kommer bort från dina olyckliga begär, fastän du är lyckligt gift, åtminstone någotsånär, och du bör sannerligen betänka två gånger, att hustrun din är trogen.»

Majoren var grön i synen, och fastän han uraktlät att svära högt, tyckte Magnus, att varje hårstrå på hans huvud hade sin särskilda förbannelse färdig.

Men Vinter fortsatte oberörd:

»Jag förmodar, att även doktorn blivit bjuden?»

»Nej», svarade Magnus, »jag känner kyrkoherden endast flyktigt.»

»Det gör detsamma», försäkrade Vinter, »han är inget att känna, fast han pratar stort och lägger sina ord som en präst, men jag skrev till honom, att doktorn borde komma med. Jag tror nästan, att där träffas bekanta – kapten Rehnström och friherrinnan.»

Magnus vart het i ansiktet och vände sig bort.

»Nåja, det finns väl andra också», tillfogade Vinter. »Så nog blir det tillfälle att stifta bekantskaper. Det faller mig in, att Blom är släkt med Wedel, notarien, och den mannen har djupa försänkningar. Det skulle förvåna mig mycket, om inte regeringen också vore där. Som hovpredikant undgår han icke att mottaga hyllning från de kungliga.»

Major Glada reste sig hastigt och röck i rockskörten. Han var fortfarande grön – som då han grälade med

arbetsfolket.

»Det sitter en djävel där borta och spottar på golvet», röt han till uppasserskan.

»Snälla herrn», svarade flickan, »det går väl an, när de inte gör nåt värre än spottar –»

Nu bad Magnus att få gå.

Han skulle inlämna påminnelsehandlingar. Det gällde en professur, och han ville ha allting i ordning.

Han kastade ännu en blick på bostonlejonen. De hade slängt av överrockarna. Deras stora, något nedfläckade skjortbröst putade fram.

En ny konjaksbutelj stod uppdragen i skymundan.

Gurra hade somnat, men i stället tycktes Mikael fullständigt ha återvunnit fattningen.

Ute var varmt och soligt som alla dagar sista tiden.

Luften var tung.

Magnus skildes på Norrmalmstorg med Vinter och Glada.

När han, hemkommen, förslappad av vaknatten, kastade en blick genom brevlådans glas, varsnade han något vitt på bottnen.

Då han öppnade kuvertet, föll ett kort i hans hand.

Det var bjudningen till kyrkoherde Blom.

XII.

Nästan hela förmiddagen ringde Magnus efter Vinter och Glada. Han ville betinga sig sällskap till prästhuset, och han fann dem slutligen i en förhyrd dublett på »Hamburger Börs».

Det var Glada, som svarade.

Naturligtvis var doktor Stjärna välkommen, och som flera timmar återstodo innan gästabudets början, vart han ombedd att slinka in på middagen. Det gällde att vara nykter i förväg. Så underhållning behövdes. Det fanns svåra frestelser (majoren darrade på målet), fast förbud för alkohol var utfärdat.

Magnus sökte upp dem, när han var färdig. De voro en smula svullna, efter de sista dagarnas och nätternas utflykter, ovanligt stillsamma, nästan nedslagna.

Majoren hade gått vilse om kvällarna, förmodligen. Han höll ögonen försynt i golvet, då Vinter talte om, att majorskan ringt upp efter rapport.

Så foro de och kommo på klockslag, punktlighet var Gladas kvarvarande dygd. De mottogos som de andra, men kände föga trevnad i sällskapet, och särskilt Glada var missnöjd, mest därför, att han icke fick dubbelrent till smörgåsen – det magen krävde.

Han svor, så det väckte uppmärksamhet bland de andliga, och det vart misstämning ett tag, tills kyrkoherden viskande upplyste, att Glada var en pensionerad major från landsorten.

Då nickade prästerna förstående och logo:

»En major — en major från landet!»

Det var tillräcklig förklaring.

Ministern tolkade kyrkoherdens förtjänster.

Han uttryckte regeringens mening och belyste hans insatser i statslivet, som endast kunde blomstra vid sidan av en livskraftig och målmedveten kyrka.

Därefter talte Wedel.

Han yttrade sig i egenskap av anförvant om hans förtjänster i det enskilda, som voro lika gedigna som de offentliga, och efter följde andra talare, en lång rad, andliga och världsliga.

Särskilt höll sockersocietetens ordförande, herr Bång, känd som donator för hedningarnas omvändelse, ett långt och genomtänkt tal. Det slutade med ett djupt känt tack för Bloms insats till förmån för de svartes sedliga uppfostran.

Sedan tog jubilaren själv ordet.

Han tackade för hyllningen, som han icke var värdig, och det gladde honom att se vänner och anförvanter omkring sig på årsdagen.

Det var till stor hugnad att ihågkommas – en eggelse till fortsatt arbete.

Han lade orden omsorgsfullt, han hade berett sig väl sedan ett år, så att han fängslade gästernas intresse.

Magnus mindes, vad Marika berättat om kyrkoherden.

Han var god talare.

Han höjde och sänkte sig på tårna, bugade för var gång ett komma kunde tänkas eller semikolon, och då det vart punkt eller utropstecken, neg han med knäna.

Besman, som antecknade mot ryggen på Balcke, log åt vändningarna.

»Det var en bängel att jonglera med guds ord», mumlade han.

Men efterhand vart stämman starkare. Den blev mera fast och helgjuten. Så kom slutet – en lyrisk lovsång till Gud, som skänkt femtioårsdagens minneshögtid.

Det smala muskelspända ansiktet var ett enda leende.

Den artistiskt ansade luggen fladdrade vid bugningarna, ögonen, som irrade kring taklisterna, blänkte förföriskt.

»Han har säkert varit en farlig kvinnokarl, Blom», viskade Balcke oförsiktigt över axeln till kollegan.

»Ser så ut», mumlade Besman.

Det följde en stunds beundrande tystnad på talet, som mot slutet, måhända mest för formens skull, rullat upp ett synfält från himlens skattkamrar.

Vinter vände sig till Magnus.

»Nu håller doktor Stjärna tal för värdinnan —»

Hans maning uppfattades av några, som sutto närmst intill, så Magnus vart förlägen. Han hade knappt hunnit återvinna fattningen, förrän Balcke, landsortskorrespondenten, utfyllde programmet härvidlag.

Han talte varmt för kyrkoherdens trogna följeslagerska.

Men fru Blom, som föga var bortskämd med smicker och alltid stått tillbaka för mannen, grät av lycka –

Efter middagen skingrades gästerna kring trädgården, som gränsade till verandan och upplystes med kulörta lyktor.

De bildade smärre grupper och diskuterade storstrejken.

Magnus tog den nyanlagda springbrunnen i betraktande. Han var alltid intresserad av trädgårdsarkitektur.

Särskilt en damm, sammanfogad av stenar och sjögräs, var tilltalande.

En välgörande svalka spred sig därifrån.

Här fann han major Glada, som smög ensam bakom bersåerna.

Han var missnöjd.

»Det är ett rent helvete, det här», sade han.

Magnus slog sig ned på soffan bredvid honom utan att svara. Glada hade stelnat på landet, så han hade svårt att komma till rätta bland folk.

Han talte upprörd:

»När Blom var pastor hos oss, var han som andra. Han var inte så förnäm som nu på långt när. Då kunde han äta fläsk och ärter – utan plättar efteråt. Nu kråmar han sig som en tuppkyckling. Han har flaxat upp en pinne. Så han ser knappt en annan stackare, hur rättfram han än är, när han får säga det själv. Gaphals!

Tror nån, han talar till mig! Nä då. Tror nån, han ser en gammal granne! Nä då. En pensionerad major spottar han åt helt enkelt. Numera. Men det står honom fritt. Han gör, som han vill, fast det retar mig för alla gånger, jag skrivit på åt honom.»

Han sprattlade och blängde.

Han var arg.

Så skrattade han till föraktligt och tillade:

»Nu är det så, att Blom ändrat tänkesätt, sen han kom till Stockholm. Då han var hos oss, präntade han för bönderna, att elden skulle fräsa om deras anklar, ifall de skrev på åt varandra, och jag försäkrar – jag har aktier själv i Enskilda, så jag vet, hur det var – att ingen lånte annat än smygledes, så företaget var nära att dö av undernäring. Aktierna var inte värda ett tecken. Jag hade ett helt fång.

Bara dasspapper så länge Blom var kvar.»

Hans skratt kuttrade nere i magen och grisögonen plirade av förnöjelse.

Han lade samtalet på annan bog.

»Se, jag ska säga», fortfor han, »att mänskan egentligen är svag till sin läggning, även om enstaka exemplar visar sig karska, och i grunden var också Blommen mjuk som tvättsvamp, fast han gällde hos oss för att vara hård och helig som en gud. Men så gick det för långt, och då fick Vinter träda emellan och slå i honom, att han var för god att nöta ut sig mot bönder. Han vart medgörlig och mjuk strax, mera värdslig, vill säga, och det är nästan detsamma. Han drack ett glas vin under sista tiden och föraktade inte en magsup, om han fick knip, då det var husförhör. Se, förut hade han bara levt för guds rike — he, he, he! – nu fick han andra intressen och flyttade från oss.

Sen gav aktierna bättre, och nu står de sig.»

»Tackar jag!» nickade Magnus.

»I Stockholm har behoven ökat» fortfor majoren. »Han ägnar sig mera åt världen än förr, kan jag märka, för han ligger efter med växlar, som vi ska skriva på, Vinter och jag – och ibland kommer han ut och predikar hos de lutherske, då de ska omsättas eller omläggas.

Än ska barnen fostras upp – har tre kvarts dussin, som en duktig präst – än är det något annat, och han snor sig finurligt, så han lurar oss gång på gång.

Så märkligt, att andligt folk ständigt har trångt efter pengar!»

»Det är kanske deras helvete», trodde Magnus.

»Jaja», medgav Glada.

Men så tillade han:

»De hushållar dåligt.»

Då inföll Magnus:

»Han är från landet, och Stockholm är farligt för landsbor.»

Sedan Glada spottat några gånger på en bred stenflisa, som låg mellan hans fötter, gick han utan ett ord värdigt upp på verandan.

Han hade förargat sig på antydningen om landet.

När Magnus följde efter uppåt huset, mötte han Vinter, som barhuvad drog honom med nedför gången.

»Nu har Blom fått Nordstjärnan», upplyste han.

Magnus var likgiltig.

»Lade inte doktorn märke till, att han såg ledsen ut ett tag, de granna talen till trots?» fortfor Vinter. »Det har varit moln på hans änne, och jag har undrat, om han har växlar i morgon, ty affärerna står inte i proportion till hans framgång. Men jag har jämfört mitt borgenskonto med Gladas – inte heller han vet om någon sådan historia.

Så frågte jag prästfrun, som även hade ett förskrämt utseende, va det var, som fattades.»

»Det är något, som han är missnöjd med – jag vet inte vad», svarade hon och gled ut genom dörren.

Men strax efter kom kammarherrn med lyckönskningar och grannlåt, och sen dess är prästen nyter som

fullmånen.

Han fick va han väntade.»

Vinter tystnade.

Han skrapade förstrött med klacken i gruset och höll pannan i veck.

Så sade han utan krokvägar:

»Har doktorn hälsat på kapten Rehnström?»

»Nej.»

Vinter slängde en spörjande blick åt den andre och fortsatte:

»Han tycks inte längre varit riktig i huvudet. Jag mötte honom nyss på verandan, jag hälsade och räckte fram tassen, men han vände sig bort och gick sin väg.

Så kom han tillbaka med friherrinnan, och jag tyckte, ta mig tusan, att hon höll sig uppe med knapp nöd. Hon hängde vid hans arm, så att han var sned i ryggen.

Säkert har nånting hänt, något galet, kan jag svära på –»

Han såg åter forskande på Magnus, som frös vid anmärkningen, men höll ansiktet bortvänt.

Vinter frågade vidare:

»Vet inte doktorn något?»

Men då Magnus teg, fortfor han:

»Så mycket kan jag säga, att jag inte har något förtroende för Rehnströmarna, och det säger jag åt vem som helst. Jag tror Raoul är sämre än de framfarna, och jag kände både hans far och farfar. Den ene, farfadern, söp som ett svin, och den andre, fadern, levde rackare med torparna, så de sprang i backarna och sköt glädjeskott som vid bröllop, då han kördes till graven, och det går ännu historier om, hur han for fram.

Han är busen, med vilken folket skrämmer sina olydiga barn.

Som löjtnant hade han en förbindelse i Stockholm, en vacker vaktmästarehustru, och hade barn med henne, fyra stycken. Det var med det yngsta av dessa, sålunda sin dotter, som han gifte sig sexton år senare, då han själv var över femti. Det vart ett förbannat liv: lysningsvägran och process, skandal och prat, men det går sällan att skaffa bevis i slika saker, därför fick de vigsel, så sonen föddes äkta.

Men det kan inte komma något gott av sådan rasblandning, så fan vet, om Raoul kan vara bättre än han är. Jag är prisbelönt kreatursuppfödare och känner till slikt, och jag kan omtala, att det varit strunt med släkten sedan ministerns, Hans Rehnströms, dagar.

Det är väl gammal skojarpolitik, som går igen intill tredje och fjärde –»

Glada kom rultande, så fort hans små benkubbar förmådde.

Hans röst var gråtmild.

»Mina herrar!–»

Han kunde icke lägga band på sig, utan drog upp näsduken och torkade ögonen.

»En sån prästdjävel», skrek han, »ett sånt fä, som fått Nordstjärnan, då jag bara –»

»Sakta, sakta!» varnade Vinter.

»Vem tror du saktar eller aktar sig för honom!» skrek Glada ännu värre och gjorde en åtbörd, som för att kasta av sig fracken. »Han har dragit oss hit, därför att han är skyldig pengar eller tänker vigga! Inte det bittersta bryr han sig om oss annars. Han ser oss inte, och det skulle jag överse med, bara han bjöde på supa.

Nej, nu går jag tillbaka till »Hamburger Börs».»

»Du fick god mat och gammalt fint vin, som vi andra, du Glada», sade Vinter menlöst.

Glada hånskrattade.

»Sa du fint vin, sa du?» gastade han.

»Sånt där kattdricka, som är lagom åt kattor och käringar. Sa du mat, sa du? Vem satan har kommit till Stockholm för att få mat?»

Magnus skrattade, men Vinter, som sannolikt hade större erfarenhet av majorens lynne och vädrade skandal, sökte få honom lugn.

»Nog vet jag, va du helst vill», avvärjde han underförstått.

Gladas solbrynta drag rodnade ytterligare. Det röck och riste i hans muskler, så att han icke kunde hålla sig stilla. Skämtet hade motsatt verkan än avsett var. Majoren vände tvärt och halvsprang uppåt verandan, och vännen. som var orolig för vad han skulle göra, följde efter.

Magnus blev ensam kvar.

Den nyfikna augustimånen stod fullgången i sydost mot mörkblå bakgrund, blekande trädgårdens färgstarka lyktsken.

De flesta gästerna hade dragit sig inåt eller upp på verandan.

Ett och annat kort, belevat skratt uppblandade det lågmälta samtalet.

Så vart det plötsligt tyst och alla strömmade in i salongen eller stannade i dörrarna, lyssnande till ett telegram.

Det var änkedrottningen, som gratulerade.

En minutslång applåd, sekunderad av kraftiga hurrarop, följde.

Sedan gick Ministern och strax efter gjorde även Wedel uppbrott.

»Vet du nånting?» frågade Besman.

»Nej», svarade Balcke.

Han tittade utåt gatan, som var tom.

»Det vill inte bli så mycket som ett slagsmål», tillade han därefter.

»Nej», svarade Besman.

»Fy fan», spottade Balcke.

»Fy fan», instämde Besman.

Därpå ställde de sig avvaktande några minuter, i väntan på varandras hemligheter.

Balcke eggade:

»Men det tros –»

»Men det tros –» upptog Besman.

»Det tros, att ändring inträffar i morgon», vidtog Balcke en smula tveksamt. »Nu faller de föreningslösa till föga, och, vet du, jag tror, att de utgjort makten i den här tillställningen.»

Den andre tycktes bli häpen.

»Det var en faktor, som man aldrig räknade med», fullföljde Balcke. Man gjorde sig för säker om dessa får utan herde, och därför –»

»Det är alldeles riktigt», avbröt Besman, noterande.

Nu kom kyrkoherden ut på verandan, och tidningsskrivarna tystnade. Han strök nervöst över pannan och gick bort till springbrunnen.

Hans ansikte, som upplystes av månstrålarna, bar segerns prägel, triumfens.

Då han stått en stund och hämtat ny kraft, vände han om, men varsnade Magnus, och som glad att träffa honom, stannade han.

»Det är för mycket», sade han med darrande stämma och fattade Magnus' händer, »regering och konungahus – det är för mycket.»

Som artig gäst, ville Magnus protestera. Men kyrkoherden fortfor:

»Sedan jag fick ögonen öppna för, att jag borde uträtta något, har jag förföljts av en syndig tanke – att jag varit mer än andra av mitt stånd. Men med Guds hjälp har jag oftast lyckats bli herre över mig själv. Se, då först kan man behärska andra – som en själasörjare måste, andligt och världsligt – och jag har gått vägarna, båda två.»

Magnus, som förstod, att hyllningen stigit Blom åt huvudet, försökte smickra.

»Jag vet, att kyrkoherden är ett mönster för många.»

Han såg upp undrande.

»Så långt möjligt, har jag velat det», svarade han undergivet, »men stundom har förmågan brustit.»

Han suckade tungt.

»Jag har icke varit tillräckligt uthållig.»

Han talte med ansträngning, viskande, nästan stötte fram orden.

»Det mänskliga blir övermäktigt ibland. Därför sade jag – oftast.»

Så fattade han Magnus om armen och såg dystert utöver planket.

»Man kan icke allt, vad man vill, och icke alltid vill anden vara närvarande.»

»Syftet ger uthållighet», menade Magnus.

»Ja, ja», nickade kyrkoherden, »det gör så ...»

Därpå fortfor han:

»Men även om man äger stora gåvor, hjälper icke dessa ensamt, då man viker från folk.»

Magnus teg, oförstående.

»Ens förbindelser betyder det mesta – icke gåvan och förståndet», ifyllde kyrkoherden viskande.

Han tog ett fast grepp om sin starkt utskjutande haka.

Han föreföll osäker, men talte med stor bestämdhet.

»Min vän», sade han allvarligt med en lätt böjning på huvudet, »jag visste, att ni sökte till professuren, och jag var i går uppe i departementet och sade ett ord. Jag fruktar, att allt annars varit förgäves.»

Magnus blev förbluffad över meddelandet. Det föreföll honom motbjudande att mottaga professuren i gåvans form, och därför frågade han med skärpa:

»Det torde tillåtas, herr kyrkoherde – hur kan ni intressera er för mig?»

Den jubilerande prästen vart både förlägen och överraskad, ty han hade icke motsett frågan.

»Det kan jag icke säga», sade han undvikande.

Magnus fortfor:

»Så mycket mera förefaller det konstigt, att Ministern skulle låta sig påverkas av prat.»

Magnus kände kyrkoherdens fingrar krampaktigt sluta sig om överarmen.

»Det är så vanligt», avvärjde han ännu en gång.

»Det är mig ofattligt», mumlade Magnus.

»Ni har vänner», tillade kyrkoherden förklarande.

Nu var prästen avklädd, och därför skulle Magnus i fortsättningen få brottas med Nils Blom, men i samma ögonblick hördes en gäll stämma från ett fönster:

»Nils, Nils!»

»Nu ropar min hustru», sade kyrkoherden, glad åt avbrottet och skyndade bort.

Magnus var åter ensam.

Han ville bort från sällskapet, ty Bloms meddelande hade rivit upp honom.

Vem av hans vänner hade tussat fram prästen?

Marika – Vinter?

Han visste inga andra, han kunde påräkna. Men då han vände sig om för att fly från prästhuset, hörde han sitt namn nämnas, så att han stannade.

»Magnus ...» lät det svagt från en berså.

Ännu oviss, gick han närmre.

»Jag sökte er förgäves där inne», sade Marika, »och gick då hit för att få tala med er.»

Han sjönk ned bredvid henne på soffan.

»Jag hoppas, att ni inte onödigt utsätter er för Raoul», bad hon. »Jag fruktar, att han är färdig till vad som helst – och hit till huset har jag endast stapplat med, därför att jag vet, att han bär med sig revolver.»

Magnus kände en iskall fläkt i ansiktet, men han skrattade till – ett stelt skratt.

»Han känner, att jag upptäckt hans fall», sade han, »att han klättrar ned i klyftan med berått mod.»

»Det är något, som driver honom», sade Marika sorgset. »Han måste nedåt. Han ser sin bild i djupet.»

I halv förtvivlan vred hon, utan att veta det, vigselringen runt på fingret, och då Magnus tyst iakttagit hennes rörelser en stund, sade han:

»Den är det, som håller er kvar, Marika.»

Hon såg upp, förvånad.

»Det är mera än så», sade hon.

Hon drog av den smala guldtråden och lekte med mellan fingrarna.

»Då ni for bort från Bjuråker – varför så brådstörtat?» sporde hon. »Hade ni haft hjärta, då jag flydde undan för att dölja tårarna, så hade inte jag nu varit här, utan antingen hos er eller i graven. Så starkt kände jag behovet att få rättvisa av er. Men ni mötte mig med köld, och min blygsamhet som kvinna drev mig på flykten.»

Magnus tänkte:

»Hon har ett svagt ögonblick.»

Så skulle han säga något till försvar, men hon lade handen över hans mun och fortsatte så sakta, att han knappt kunde uppfatta hennes tal:

»Men jag försäkrar, att jag var mig själv helt och hållet, då jag talte om Rödmåns – från den rot jag uppdragits. Jag kunde icke handla annorlunda.»

Hon drog tillbaka handen, och han svarade lakoniskt:

»Nu förstår jag det.»

Så sutto de tysta en stund, lyssnande till sorlet från prästhuset, och liksom rädda att säga något vidare.

Magnus steg upp och gick till utgången.

Han hade hört smygande fotsteg i närheten, men månen förvillade, så att han skymtade skuggor överallt.

Han kunde ingen upptäcka.

En gång märkte han en svag knäppning av järn mot järn, men därpå blev det alldeles stilla.

Då vände han tillbaka.

Marika hade tappat ringen, och då hon sökte i mörkret, strök Magnus eld, men med skenet trängde ett skri över hans läppar.

Han föll på knä i gruset.

Klädningen, som var urringad, hade glidit åt sidan, så att en svartblå strimma blottades, kolnat blod mellan hull och skinn – och han mindes sina ängslande aningar lördagsnatten.

Så låg han en minut, kanske två, tre, med sina läppar tryckta mot blodsmärket och reste sig först, när en svordom kallade honom till besinning.

Då han vände sig om, mötte han Raouls glödande ögon. Han stod med knutna händer, beredd till anfall.

Marika var alldeles stilla.

Det blev svart för ögonen på Magnus. En sekund stödjande sig mot soffan, mindes han blott märket efter bödelns hand, och då flög på nytt som en glödande pil genom hans hjärna.

Det kom ett starkt hämndbegär över honom, och under trycket härav, störtade han som medvetslös över Raoul, som fick ett förskräckligt slag över högra ögat.

Han stöp, bedövad, stönande av smärta.

Marika rusade upp, förfärad.

»Vad gör ni, olycklige?» klagade hon.

Då reste sig den slagne.

Han vacklade som nedbruten bort till springbrunnen för att skölja sitt blödande ansikte, men då några gäster nyfikna flockade sig kring honom, försvann han in i huset.

Magnus gick utan avsked.

Han följde Norrtullsgatan till Nya kyrkogården.

XIII.

När solen nått över Haga, vände Magnus åter.

Vid tullen mötte han tidningspojkar med överfallet. Det var blött och stött. En officer hade blivit slagen på kvällen – en officer! Han hade icke lidit större skada, men övervåldet hade skett under försvårande omständigheter – vid en privat fest.

Besmans tidning refererade utförligast.

Nog var förloppet känt, men man ville ändå lämna parterna rådrum att överväga, innan någon tyngd utifrån slängdes i vågskålen.

Men man visste ännu icke, vad slags sammanhang det skedda hade med storstrejken – officeren var en utkommenderad.

Magnus tog plats vid ett läskdrycksstånd i Norrtullsgatans lutning och genomläste artikeln.

I början överraskad, fann han saken snart naturlig och begynte övertänka, vad närmast vore att iakttaga. Men han såg ingen möjlig utväg. Han kände igen Besmans försåtliga skrivsätt, och påminde sig honom vara farlig som fiende.

En poliskonstapel gick förbi, med händerna där bak. Han log bekant åt flickorna, som serverade. Den ena hade vingåkersdräkt, och den andra var dalkulla. Men då han fick ögonen på Magnus, vart han mörk i synen, rynkade på näsan som överraskad och fortsatte åt järnvägsbron, snabbare.

Det var först på anmaning, Magnus begärde sockerdricka, varefter flickan fortsatte samtalet över gatan.

Hon skrek till dalkullan:

»Nu tycker jag, det närapå är lika bra med de nya konduktörerna», sade hon, »fast de är strejkbrytare och ska vara sämre. De är riktigt fräsiga, vet jag, sen de fått uniformen på sig.»

Den andra, dalkullan, som storstrejken berövat en åkande beundrare, var mera betänksam, litet mjältsjuk nästan.

»Än kan jag inte fördra dom så bra som de andra», sade hon, »men jag tror väl det bättrar sig.»

Då snörpte vingåkerspyret på munnen.

»Var inte tyckmycken, Kajsa! Inbilla dig inga dumheter. Du får inte en smula av honom – inte ens om du stämmer och tar Stendahl till hjälp. Men du får en lika bra, om inte bättre, av de här. Din andre var socialist, och det gör sig aldrig.»

»Nä-ej.»

»Se, socialister kan jag inte tåla, och inte ska jag bry mig om nån, har jag lovt mamma, som går i kyrkan – som di gör hemma i Sörmland. Di har ingen relijon, socialisterna, och då jag var diskerska på Pelikan, hörde jag hovmästarn säga, att dom vill leva som hundturken med kvins – precis som i hönsgårdar.»

»Så, det var värst», tyckte dalkullan nyfiket, »och jag kan inte neka till, att jag var liksom rädd ibland för Melker, för jag vet av Johan, som säljer korvar på Odenplan, att han hade en fjälla till på Roslagsgatan – nånstans. Men nu har han väl fått tid åtminstone att tjangsa, den knäkeln.»

»Det har han», nickade den andra. »Han får kanske igen, för det han lurat dig.»

»Jaja, jaja!»

Nu betalte Magnus och fortsatte åt Drottninggatan, uppsliten och utvakad efter de sista händelserna, så att han knappt hängde tillsammans.

Han mötte Blom, kyrkoherden, strax nedanför Kungsbacken.

Prästen intresserade sig för arkitekturen. Då Magnus skulle hälsa, dök han in i en antikvarisk bokhandel.

Han följde efter, men kyrkoherden hade redan hunnit undan, och biträdet upplyste surt, att han lånat nyckeln till huset.

Magnus gick och kom hem vid tretiden.

Han sjönk ihop på soffan, dödstrött, påklädd och med hatten på huvudet, men hann icke dra andan åt sig, förrän värdinnan, nyfiket spejande, kom in och meddelade, att två militära personer sökt honom flera gånger under förmiddagen.

Gumman hade knappt hunnit försvinna, förrän en knackning hördes på dörren.

Då Magnus öppnade, stodo Broms och Ståhlhand, för vilka han föreställts i prästhuset, utanför och bådo om ett samtal. Han bjöd dem stiga in, men då de vägrade, och han kände behov efter att få något till livs, föreslog han på måfå »Continental», ty han förstod, att de voro utskickade, och även han ville säga något till försvar.

De funno matsalen tom i det närmsta och togo plats i bakgrunden vid ett bord, bortskymt av lagrar och därför kallat »skamvrån». Det användes vanligtvis av några oäkta fondmäklare, vilka, skymda för världen, uppgjorde affärer efter börsen.

Sedan Magnus begärt matsedeln, vände han sig plötsligt till de andra med ett otåligt:

»Nå?»

En obehärskad rörelse från Ståhlhand meddelade, att påminnelsen kom oväntad. Men han hämtade sig strax och anslog ett beklagande tonfall.

»Det var en ledsam historia i går», sade han, »och vi har gått hit på uppdrag av Rehnström för utredning.»

Magnus bemötte inlägget med likgiltig uppsyn.

»Det var bestraffning», sade han kallt.

De rörde sig oroligt, och Ståhlhand trampade Broms på tårna under bordet för att meddela sin uppfattning, att avvecklingen bleve kvistig nog.

Det föll sig svårt för Ståhlhand att finna något lämpligt att säga, så häpen som han blev av förklaringen, och då han vädjande vände sig till Broms för att få hjälp, sysslade denne med att granska sina naglar.

»Det är inte den rätta benämningen», mumlade han efter en stund med nedslagna ögon. »Han är officer – och har varit vän till er.»

»Ni har rätt, kapten», svarade Magnus häftigare. »Han har varit och är det icke längre, ehuru han icke haft anledning att bryta vänskapen.»

»Det ges alltid anledning», sade Broms vasst.

»Det gör det», instämde Ståhlhand.

Men Magnus fortfor oberörd:

»Han är en lymmel, mina herrar, och jag skulle vilja säga det åt honom mitt i ansiktet till den minnesgåva, han erhöll i går afton. Han fick, va han behövde. Det enda, som gör en fegling foglig är knytnäven.»

»Doktor Stjärna!»

De båda officerarna reste sig upp.

»Det var ingenting vidare», avböjde Magnus och åt lugnt.

Broms sade:

»Det är så, doktor Stjärna, att Ståhlhand och jag är vänner till kapten Rehnström, inte bara kamrater.»

De satte sig ned.

»Det är mig likgiltigt», inföll Magnus så tvärt, att Broms fann för gott att tiga.

Så rådde tystnad, medan han såg sig till godo.

Därefter fortsatte han:

»Han är en djävul som äkta man, mina herrar. Därpå har jag bevis – i blod.»

Broms lade händerna i kors över sabelfästet och stödde hakan däremot.

»Det är doktorns bekymmer om hustrun, som vållat, att vi fått det här uppdraget, föga eftertrått, att söka åstadkomma en uppgörelse. Det är fordringar, som uppställas av både Raoul och – och friherrinnan.»

Den hand, varmed Magnus höll gaffeln, darrade så starkt, att silvret slamrade mot tallriken.

»Friherrinnan —?» stötte han fram.

»Friherrinnan», betygde Broms med en lätt knix framåt.

»Friherrinnan», upprepade Ståhlhand skadeglatt.

Det svindlade för ögonen på Magnus, och han fick en känsla av domning i kroppen.

»Sålunda ny tortyr –» mumlade han halvhögt.

Så vart det åter uppehåll.

»Jag förstår icke, vad ni menar, doktor Stjärna», vidtog Ståhlhand omsider, »jag tror likväl, att ni anser er ha anledning att säga, vad ni säger. Men det kommer oss icke vid, som det står skrivet. Vårt ärende avser endast att kräva upprättelse, en ovillkorlig och öppen ursäkt inför offentligheten – i morgondagens tidningar.»

Magnus stirrade genom fönstret utåt Vasagatan.

»Det är för att mottaga ursäkten som Besman med sin drabant, landsortsprofeten, går här utanför på gatan och postar? Han stod framför porten, när jag kom hem. Nu har han flyttat sig hit. Han vädrar skandal, och då är han redobogen att springa marathonlopp, tills skosulorna tar slut och litet därutöver.»

De andra tego, snopna.

»Då –» började Broms.

Men Magnus höjde trotsigt på huvudet och satte sig, utan att ge akt på den påbörjade meningen, med korslagda armar framför de andra.

I början talte han lågt och ganska lugnt, men efterhand vart stämman hårdare, så att orden föllo tungt som en släggas slag mot gråbärget.

»En gång hade jag en vän, av sådan materia», begynte han, »som ger ursprunglig, ädel och oförfalskad klang. Men han var av det mindre härdade slaget. Han ägde icke tillräcklig styrka för att motstå de osunda dunsterna, dimmorna och de frätande syrorna, som uppsteg ur klyftorna, utan tog skada. Det kom gravrost i hans själ, och ni krigare, vet väl, hur det verkar på kulloppet i skjutvapen. Det bildas fläckar på metallen – ingenting förmår utplåna dem. Rosten, gravrosten, skär djupare och djupare, den fullföljer omutligt sin naturliga process, och till sist har gropen blivit tillräckligt stor för att fråntaga vapnet dess främsta egenskap – att skicka kulan i rak linje mot målet.

Ingenting kan hindra förstörelsen, jag inser det nu, även vad Raoul beträffar, därför att grytet är för löst – gravrosten fräter.

Han förlorar mera och mera sin naturliga förutsättning – att vara människa.»

Magnus Stjärna tystnade.

De båda kaptenerna tycktes tro, att han mist förståndet.

Så frågade han plötsligt halvviskande:

»Brukar nånsin herrarna misshandla sina hustrur ?»

De tillfrågade sutto med gapande munnar.

»Jag tror inte, att alla militärer gör det –»

Magnus sväljde ned det övriga, ty uppsynen hos Raouls vänner utvisade, att de icke voro hågade att ingå närmre på ämnet. De sutto länge alldeles stilla och endast stirrade på motparten, som följde rockvaktmästarens oroliga promenad i tamburen.

Han såg, hur han höjde sig på tårna, ibland med handen som skyddsskärm över ögonen, kikande genom dörrens glasrutor mot »skamvrån», som trodde han, att något otillåtet förhandlades.

Ståhlhand bröt tystnaden.

»Herr doktor, ni påstår väl inte, att Raoul –?»

Nu gnällde dörren på glänt, så att Magnus, som ämnade svara på den outtalade frågan hejdade sig, och Broms, som ilsknat till under samtalet, kom emellan med ett inlägg.

»Nog tror jag litet husaga kan vara bra ibland», sade han, »då den utdelas med förstånd, och storstrejken skulle aldrig ha kommit till, om klockar Zimdahl fått införa spöstraffet.»

»Det tror jag också», menade kamraten.

Magnus, som önskade höra deras mening i en annan riktning, sade:

»Men om det vore ens egen hustru?»

»Det är detsamma», svarade Broms vårdslöst, »då hon horar med andra.»

Det var nära, att Magnus stjälpt omkull pilsnerglaset, och han kände, hur han kallnade i ansiktet. Det vart länge dödstyst i lokalen, så att de tre vid bordet i »skamvrån» – de enda gästerna – kunde höra flugorna

surra på de stora rutorna utåt gatan.

»Om hon gör det, ja», medgav han tyst, alldeles omedvetet.

Efter några minuter, under vilka de andra suttit som på nålar, återupptog han samtalet.

»Mina herrar –»

Nu gick dörren upp på vid gavel, och Marika kom in. Hon var vitare än spetsjaboten, som prydde hennes bröst. Hon åtföljdes av Vinter och major Glada.

Vinter förde ordet.

»Vi har varit inne här på andra sidan, och Glada har bemödat sig att kringgå rusdrycksförbudet. Men det misslyckades, och det syns på honom. Han är nästan nykter. Men han har lovat sin mage och Gud att lönbränna med det snaraste.

Se, Glada är så gammal, att han kan bränna.

Han är avlad under husbehovsbränningen.»

»Ä, prata –»

Vinter förebrådde:

»Tyst, Glada!»

Därefter fortsatte han upplysningsvis:

»När vi skulle gå och kom ut på gatan – gu signe gatan, nu längtar jag hem! – hälsade de där tidningsherrarna, som var med hos Blommen i går kväll, och den ene av dem, Besman, tog mig avsides och undrade, om jag hade reda på, hur långt ni kommit med underhandlingarna.

’Vilka underhandlingar?’ sporde jag då.

Gu hjälpe mig, jag är gammal numera och har litet svårt för att fatta.

’Fredsunderhandlingarna, vet jag’, svarade han och knäppte med fingrarna.

’Fredsunderhandlingarna?’ sa jag.

’Visst fan!’ sa han.

Men då jag inte kunde utfundera, va han mente, föreslog jag, att vi skulle gå hit ett slag, och Glada, som trodde, att det doftade alkohol vid bordet, var färdig med detsamma.»

»Det kunde ju vara sant, det där», fnittrade Broms.

Ståhlhand knackade i golvet med sabelbaljan. Han ville slutföra sitt uppdrag och ämnade därför vända sig till Marika med en fråga.

Han lät helt högtidlig.

»Jag – jag», stammade han, »skulle, eftersom det passar sig –»

»Det beror på, det», mumlade Vinter och tittade i taket.

Ståhlhand gjorde en otålig rörelse med huvudet och dabbade till ännu hårdare mot golvet.

»– be att få framställa en fråga till friherrinnan Rehnström.»

Han hejdades av vaktmästaren, som anmälde, att friherrinnans bil väntade utanför.

Marika hade skiftat färg, och Magnus, som anade, varthän kaptenen ville komma, gick nervöst ett slag fram och tillbaka mellan lagrarna.

»Men Ståhlhand fullföljde obevekligt:

»Man säger, ehuru endast mera enskilt, att ... att ... att även friherrinnan blivit förfördelad.»

Elden från ett stålgrått öga träffade den talande, så han ryggade. Det var Vinter, som visade sin avvikande mening om det passande, och som för att ytterligare understryka sitt missnöje, vände sig till Glada:

»I kväll reser vi, du, 6,15.»

Glada inföll bestört:

»Det har du inte talt om förut.»

Erinringen kom alldeles oförberett.

»Det gör vi», tillfogade Vinter avgörande, och Glada teg.

Marika stirrade på Ståhlhand med utskjutande ögon, under det en blååktig rodnad färgade halsen och kinderna.

»Vill kapten ha svar?» frågade hon.

Ståhlhand, som efter frågan tycktes vilja försvinna genom golvet, stammade:

»Dä — därpå be — beror mycket.»

Det var tyst som i graven.

Marika var förvirrad.

»Jag har ingenting rätt att säga», stötte hon fram, nästan ohörbart.

Ståhlhand bugade för Magnus, som var nedtryckt som av ett slag, och sade:

»Då har jag endast att till doktor Stjärna överlämna det här kortet med fordringarna.»

Även Broms gjorde en bugande rörelse.

Marika, nära förtvivlad, såg vädjande på Magnus.

»Va ska jag säga — va ska jag göra?» mumlade hon med bortvänt ansikte.

»Det vet jag», svarade han lågt.

Därpå förde han henne till bilen, utan att ta notis om de andra, som stannade, undrande.

De båda tidningsskrivarna, som fattat posto i hallen, voro inbegripna i ett livligt samtal med portieren.

De drogo sig diskret åt sidan.

En vaktmästare viskade åt Besman:

»Det är han, som ställde till det där hos kyrkoherde Blom», sade han för att visa sina spårhundsegenskaper. »Det var hennes man, kaptenen, han slog på käften. Kuckel förstås, kuckel som tusan!

Han är sosse den där, ska vi få höra.»

»Så-å», sade Besman.

Men egentligen höll han uppmärksamheten riktad åt annat håll. Han lade märke till ett högljutt samtal från matsalen. I skydd av vaktmästarens rägnplagg lyssnade han därför vid dörren.

»Se det var så här», hörde han Vinter säga, »att Glada och jag och några andra mera benådade stannade kvar på en liten eftersläng hos Blom, ty vi hade ett papper, som skulle ordnas – och sådant begriper herrarna.»

Så drack vi ett glas vin för gammal vänskap, och åt Glada, som vant sig vid rivjärn, medan han var knekt, letades fram en konjaksbutelj ur Blommens husapotek, ty några egentliga starksaker får annars inte förekomma i prästhuset.

Nå, vi hade roligt, gudeligt roligt, som Blommen uttryckte sig, och Glada vart ganska fröjdefull frampå morgonsidan, men jag blev tung i huvet, och gick därför ut i trädgårn för att lapa litet luft. Det var överenskommet, att vi skulle stanna, tills tidningarna anlänt, ty vi var litet nyfikna på festreferaten, efter slagsmålshistorien.

Solen var närapå mitt över stan, när jag kom ut, så daggen gått av. Det är fan så mycket gråsparvar i Stockholm så där dags. Men efterhand kände jag mig bättre och skulle vända om in till de andra – gick några steg åt verandan — så kom det för mig, att jag skulle se på platsen, där de rök ihop. Jag tänkte, att något riktigt djävligt flugit i kroppen på doktor Stjärna, då han slog en gammal vän, som han gästat i sommar.

Som jag nu gick där och funderade, fick jag se nånting ligga på marken, nånting blankt, som solen speglade sig i, och då jag böjde mig ner, fastnade den här leksaken mellan fingrarna.»

Han höll upp en revolver framför de andra.

»Så leksak var den ju inte heller, som jag trodde, fortfor Vinter skarpare, det märkte jag snart, ty det var fyra orörda patroner i den, och den femte har ett klickmärke på knallhatten – så nu förstod jag sammanhanget.»

»Det var rent för — » började Ståhlhand och tittade stint på revolvern.

Men Vinter fortfor:

»Se där, ser herrarna, va som står på den?»

Det var tyst ett par tre sekunder, tills Glada mumlade mellan sammanbitna tänder:

»Fint va? ’Till löjtnant Raoul Rehnström av tillgivna kamrater’. Jojo!»

Nu tog Besman ett långt hopp för att komma närmre utgången, mumlande för sig själv:

»Här luktar snusk, tamfan!»

Han rynkade fnysande på näsan, men vart så varse automobilen, som ännu stod kvar, och drog sig därför

baklänges några steg.

Magnus stödde Marika, som steg upp och sjönk tillbaka mot dynorna.

»Jag gör Raoul min ursäkt i morgondagens tidning, och så —»

»Nej, nej!» snyftade Marika.

»Jag är beredd att ge allt», sade Magnus lågt, men eftertryckligt.

Hon såg på honom, och det flög en stråle av sol över hennes uppåtvända, vita ansikte.

»Ni är den ende», viskade hon och drog honom ovetande upp till sig. »Utan er skulle mörkret ligga tungt över mitt liv.»

Så rusade de bort genom gator och gränder på timslånga omvägar, innan de stannade framför porten till Besmans redaktionslokal.

XIV.

Det första Magnus gjorde, när han kom ut vid elvatiden, var att köpa Besmans tidning.

Han läste den endast undantagsvis.

Nu var han nyfiken på förklaringen. Men då han upptäckte, att redaktionen satt några egna reflektioner inunder, med spärrad kursivstil, fortsatte han förargad nedåt Strömsgatan.

Hans namn stod på cigarrbodarnas anslagstavlor, och vid Gustaf Adolfs torg var det blåkritat på reklamrutorna.

Universitetskanslären kom från Rosenbad, elegant som alltid, och då deras blickar möttes, tyckte Magnus, att han blinkade och log ironiskt under silvermustascherna, som ville han säga:

»Du var mig en djäkla akademiker att slå på — »

Sedan gjorde han sitt spydigaste ryck på axeln, drog ihop det vänstra ögat till en strut och lade huvudet på sned, som då han delgav senatorerna sin mening i första kammaren.

Han tog Riksbron till Helgeandsholmen.

Som många andra politici var han upptagen med utredningar åt staten. Den sociala solen var i uppgående, och det rådde stort bekymmer överallt, hur skenet skulle verka på den halvt förstelnade materien.

Så resonnerade Magnus, medan han utsträckte promenaden till Kungsholmen.

På Tegelbacken upptäckte han Palme.

Han hade lidit sitt första kännbara nederlag, den gamle vikingen. Den allmänna striden hade varit värre än enviget. Det var sedan gårdagen slut med storstrejken.

Därför var han nedslagen.

Han verkade uttröttad, nästan nedtyngd, och det ryckte nervöst i hans buskiga ögonbryn, lika gråsprängda och stripiga som mustascherna, vilka missmodigt hängde ner, så att han liknade Skansens valross.

M,agnus stannade ett ögonblick och lyssnade till ett par samtalande hantverksmästare.

En av dem, den yngre, hade klivit ned från skräddarbordet för ett par år tillbaka, och han yttrade sig om Palme, som han känt sedan fackföreningstiden:

»En såndär skulle inte gå fri», tyckte f. d. skräddargesällen.

»Han har gjort många olyckliga», intygade den andre, som hade verkstad vid Saltmätaregatan, »och det djävligaste är, tycker jag, att han räknar sig till oss – till överklassen.»

»Du ska inte missbruka guds namn i onödan», förmanade f. d. skräddargesällen, som närapå var frälst, fast han hölls kvar i det världsliga av ett syndigt konjaksbegär.

»Det var djävulens», mumlade den andre skamset.

»Det är detsamma», löd svaret mycket bestämt.

Så följde de röd vagn nedåt Slussen.

Palme gick lutande uppför Vasagatan.

Magnus fortsatte, och stannade först då han nått högsta punkten av Kronobergsparken.

Han tog plats på en soffa, med utsikt över staden, nyss uppvaknad, tycktes det, därför att röken återigen efter månadslångt uppehåll bolmade ut ur de hundrade långa skorstenarna; därför att slamrandet, filandet, hamrandet, trampet och maskinernas väsande och handverktygens gnat var lika orubbligt efter som före uppehållet; därför att biler, droskor och arbetsåkdon, smorda och putsade och med gnolande förare och kuskar, återigen ilade fram på gatorna; därför att parterna mätt skäppan full åt varandra, men rågat måttet, så det sprungit.

En suck av välbehag slapp ur bröstet, då han hörde samhällspulsarnas jämna slag. Men lika omedvetet kom den, som för några veckor sedan behovet att hålla takten efter dagsverkarnas marschsång vid Bjuråker.

Han var tillfreds, därför att allt var över, så att kärran åter kunde slira i de gamla spåren, som nötte fordonet, som gick och gick, knaggligt och osäkert – glapp, glapp! – men utan överraskningar, utan kullerbyttor och utan uppehåll.

»Sådan är människan», tänkte han halvhögt.

Han var ett stackars samhällsdjur, som spjärnade förgäves.

Det erkände han.

Nu kom han ihåg tidningen.

Han tog upp den och läste Besmans tillägg, som var hållet i en lugn, ehuru överlägsen ton – den vanliga.

Plötsligt stannade hans öga för en annan rubrik.

Han läste med stigande sinnesrörelse, tills han kastade bladet så långt över gräsmattan, som hans krafter tilläto.

Det har gått galet hos Ministern.

En medsökande, mindre meriterad, hade utnämnts i konseljen. Det var en bitter erfarenhet. Han hade känt sig trygg, sedan Blom givit förord.

I början hade åtgärden förefallit honom olämplig, men han hade tänkt sedermera, att det var Vinter eller Marika, som lagt sig ut för honom, och av dem kunde han mottaga en handräckning.

Därför var missräkningen större.

Hade det hänt under gårdagens sinnesskakning, skulle han icke ha ägnat saken någon uppmärksamhet, ty då hade han ett ögonblick varit beredd att gå upp i departementet och återtaga papperen.

Men däremellan låg en lugn natt.

Besmans tidning gjorde några anmärkningar till meddelandet om utnämningen.

Hon lät förstå, att den kunde förefalla godtycklig, då den mest förtjänte blivit förbigången, men förhållandena hade utvecklat sig därhän, att muntliga förord, som oftast räcka längre än pappersbetyg, tagits tillbaka, och därför ansåg tidningen, att Ministern handlat fullkomligt riktigt.

Man ville icke uttala sig om den förbigångnes ställning i framtiden.

»Den förbannade prästen», svor Magnus mellan tänderna.

Med förklaringen, som ställts på en framträdande plats i tidningen, hade Magnus bundit sin frihet. Han kunde icke, även om han ville, rättfärdiga sitt handlingssätt längre. Han skulle icke kunna blotta sanningen – och ingen skulle tro honom.

En stund var han betänkt på att gå till Palmes tidning, men kom strax till besinning. Han ransakade sitt inre och vart övertygad, att Marikas aktning, hennes förtroende, var honom dyrbarare än samhällets.

Det hade han också sagt henne i går afton.

»Sådan är människan», mumlade han ännu en gång.

Då han ville återvända till bostaden för att plana för levebrödet – han kom ihåg sitt oavslutade manuskript i kappsäcken – varsnade han en annan, som tagit plats bredvid honom, medan han gjort sina iakttagelser.

Det var en arbetare, klädseln röjde det.

Annars voro dragen kloka.

Men för tillfället var han förtvivlad, ty plötsligt kastade han händerna för ansiktet, gråtande.

Han skakade, som en ungbjörk för häftiga vindar, och mellan hans fingrar, som mjuknat under strejken, runno floder av tårar.

Ett lätt kvidande trängde fram över hans läppar, då han sakta vaggade fram och tillbaka.

»Herre Gud! Herre Gud!»

Magnus, som ville spörja mannen efter anledning till sinnesrörelsen, vidrörde hans arm, och han såg då upp med den fattiges medfödda misstänksamhet.

Men Magnus’ utseende ingav förtroende.

Han gav sig utan förbehåll.

»Det är förbi», sade han tonlöst.

Så sjönk han åter ihop, men rätade upp sig igen, som med behovet hos en döende att få tala, och fortsatte:

»Ni vet väl, att allt går som vanligt? Nu är modet slut och kraften också. Det finns inget kvar, annat än ett gränslöst arbetsbegär, omöjligt att tygla, och så lusten att välta skulden på oskyldiga. De flesta har gått igen till det gamla, men likväl inte alla – och jag hör till dem, som fått stanna utanför. Ni förstår väl, att då man gått i så långa veckor och längtat efter arbete, så var det en förfärlig missräkning att bli bortmotad.»

Mannen erinrade om metarna vid Bjuråker, till vars samtal Magnus och Vinter hade lyssnat, medan de promenerade i parken. Han kunde höra Rödmåns klagomål ännu över svårigheten att undvara arbetet.

När han påminde sig de fattiga, argsinta, men arbetsamma dagsverkarna, spårade han likheten mellan dem och den arbetslöse.

De voro sannolikt av samma stam.

De talte samma tröga dialekt.

Han frågade därför:

»När kom ni till Stockholm?»

Svaret följde omedelbart.

»Det är snart tjugu år, sen jag gjorde något dagsverke vid Bjuråker.»

Magnus erfor ingen förvåning.

»Ni har en syster där vid herrgårn?» fortfor han.

Då upplyste den andre, lika öppet som brutalt, men utan förlägenhet:

»ja, och en, som är byråskriven i Stockholm.»

Han skrattade bittert.

»Men syskonen bryr mig föga», fortsatte han vidare. »De får sköta sig själva, och när det kommer till kritan, kanske den ena födkroken är lika god som den andra inför vår herre. Men själv har jag sökt hålla bättre reda på min mänskliga värdighet.

Nu säger de, att jag ljugit, att jag bedragit dem. Jag är Palmes vän, jag har alltid stött honom och arbetat efter hans finger för att hjälpa de fattiga. Så ska jag säga er, att jag längtat efter det här tillfället, då vi skulle utstå kampen, så jag kunnat bli galen. Jag har längtat efter storstrejken, som barnet längtar till julafton.

Men nu är den över.»

Han satt grubblande en stund och stirrade i gruset med döda ögon.

»Nej», sade han och knöt händerna – »det gick inte längre att hålla ut. Naturen är starkare än viljan – är det inte märkvärdigt?»

»Jo», sade Magnus entonigt.

Han visste icke, vad han svarade.

Hans tankar voro upptagna av de tre syskonen, som även voro fullblodiga människor.

»Det värsta, som grämer mig, är, att man inte råder över sig själv», fortfor mannen bittrare.

Han var knappt i medelåldern, lång och kraftig, typen för en människa, som levt sunt, men håret, som var uppstruket från pannan, var redan gråsprängt vid tinningarna.

»Det har alltid fallit sig svårt för mig att gå med krökt rygg», tillade han med påtaglig undermening.

Så sjönk han ihop som förut med huvudet i händerna.

Magnus ämnade gå, men kännande ett starkt behov att trösta den bedrövade, räckte han honom handen, sägande till lugn:

»Det blir väl bättre tider.»

»Nu flyr det bästa folket», fortsatte den andre att tala, »och själv måste jag bort. I morgon reser jag åt landet. Sen vet jag inte, vart det bär.

Det är ute med allting.

Bort, bort — sjunger fåglarna.

Bort, bort! susar träden.»

Då Magnus skulle gå, hölls han tillbaka av en stark arm, och i tro att det var arbetaren, vände han sig om.

Men han mötte i stället Landgrens flottiga leende.

»Det var då bra att träffa doktorn», begynte Raouls rättare med sin vanliga smorda talförhet, »och jag har närapå ett ärende till er för resten. Jag kommer direkt från kapten – gick hit för att hämta Svante. Vi ska följas till Bjuråker.»

Han gjorde ett ringaktande kast med huvudet åt arbetaren.

»Men jag har hela dagen på mig», fortfor han, »och jag tycker vi kan slå oss ihop på en källare och dricka ett par toddar. Sånt blir aldrig av, annat än vid jularna. Men nu har jag fått litet extra av kapten.»

Då Magnus avböjde, betygade Landgren välvilligt:

»Serra tri, är det brist, så är jag inte omöjlig, och bjuder gör jag – naturligtvis gör jag det.»

Magnus trodde sig drömma, när de alla tre gingo till Piperska muren. Han var nyfiken på Landgren, och därför följde han med.

Så satt han tyst och väntade, medan de andra slogo upp supar och förtärde rykande pariser- smörgåsar.

Han lyssnade förstrött till ett par rödfärgade grundläggare, som drucko pilsner vid ett annat bord. De talte om affärer. Han hörde enstaka uttryck: murbruk — telefon — konkurs — djävlar — men lyckades icke få någon mening i samtalet, förrän Landgren kom emellan med:

»Skål, doktorn!»

Han äcklades av brännvinslukten och vände bort huvudet.

Sedan de stillat den värsta hungern, och brännvinskaraffen var tömd, ansåg sig Landgren ha tillräcklig underbyggnad för att tala om stockholmsbesöket.

»Nu vill jag säga doktorn», begynte han därför, »att det inte för mig är nån vardagsmat att komma till Stockholm, men det brukar hända, som nu, då trädgårdssakerna ska säljas – och jag hade också särskilda order från kapten. Han har närapå blitt omöjlig. Det är ingen reda med honom längre. Han vill bara ha pengar och pengar, och jag begriper inte, hur det ska gå, om det fortfar så här. Men det gör mig egentligen detsamma, var han gör av sina medel, bara allt håller ihop, så en var får sitt, som en ska ha – och kan doktorn tänka sig –!»

Han flyttade över i soffan bredvid Magnus för att kunna tala, utan att bli hörd av den andre, och sade hemlighetsfullt:

»Han frågte mig efter andra saker också.»

»Jaså», sade Magnus, som blev otålig av pratet.

»Han frågte mig, va doktorn hade för händer i somras.»

Så-å.»

Magnus försökte vara likgiltig. Men han greps av en växande oro. Han balanserade med en blyertspenna mellan fingrarna, nervöst.

Det var tyst några minuter, tills Landgren for upp som ett skott.

»Jesses, vad skulle jag säga!»

Det syntes, att brännvinet verkade, och han stödde sig tungt mot bordsskivan.

»Nå?» frågade Magnus.

»Jag sa, att jag inte kunde hålla reda på alla.

Då skrek han till och knöt näven åt mig:

’Din fähund!’

Så tillade han litet lugnare:

’Du är så god och tar reda på allt – kom ihåg det!’

’Som befalles, kapten’, sa då jag allvarligt, för jag vet, hur det skall låta, när han har papperskorgen full av buteljer.

’Nu far du’, sa han därefter, och friherrinnan reser samtidigt, på samma båt, sa han, för hon har ledsnat på Stockholm. Du tittar till henne emellanåt, och du ser efter, så varken folk eller fä av främmande slag kommer på gården.’

’Som befalles’, sa jag – för nu var han ful och rackrig i ögonen.»

»Det vill säga, att Landgren ska tjänstgöra som gårdvar?» sade Magnus ironiskt.

»Det har jag gjort i alla år», svarade han värdigt.

»Men makten blir större hädanefter, va?»

Landgren hade tydligen en förnimmelse, att ämnet var otrevligt för honom, ty han drog upp en tidtabell och tittade efter tågtiderna.

Efter en stund mumlade han med tungt tonfall:

»Jag tjänar, jag — »

Så dog samtalet bort, tills Landgren talte om, att Rödmåns fått straffarbete, villkorligt, så att han redan nu var hemma, och då det var ont efter folk, hade han tagits till nåder. Men nog fick man hålla ögonen på honom. Landgren var missnöjd. Själv hade han haft trångt om hornen, därför att han anmält karlen. Nu kom han strafflös tillbaka. Det var nästan skamligt, då icke Landgren vågade gå utom knutarna, så fort det blev mörkt, därför att dagsverkarna lurade efter tillfällen att klå honom.

Det var, för han stod på husbondens rätt, som han alltid gjort – och så var överklassare.

Magnus lyssnade frånvarande, endast väntande lägligt tillfälle att bryta upp, men Landgren, som var angelägen om sällskap, tycktes ännu icke ha uttömt sitt förråd och sade därför till om toddykonjak.

Därpå drog han upp en torr cigarr ur västfickan och skulle tända, men då försöken icke ville lyckas, halvbrände han en tändsticka och grävde fundersamt i båda ändarna.

»Snart blir det ingen lätt sak att driva jordbruk», pratade han halvhögt under tiden, förnumstigt nickande till varje mening, »ty efter strejken, som sprack och blev bra, som en säger, reser de till Amerika. De har det inte så bra här, som de vill, och inte vill de vara mjuka. Som en annan fått krusa hela livet! Det har gått, det också. Men de här är stinna i krävan. Tror nog de får lära sig annat i rappet. Hos oss har nu till och med Smeville, som doktorn minns, gått sin väg.

Så nu har Fanny sorg.»

Han skrattade och lutade sig bakåt mot ryggstödet.

»Ho, ho, ho!»

Så höjde han glaset i jämnhöjd med ögonen och skålade.

»Ho, ho, ho!»

Han knep och plirade med ögonen, så att Magnus vart besvärad och gjorde allvar av uppbrottstanken.

Landgren myste:

»Sån filur att ställa till det!»

Nu sade Magnus ifrån, att han hade andra saker att tänka på, men rättaren knuffade honom vårdslöst tillbaka på soffan och lade bort titlarna.

»Se, vi är nog nästan lika gamla och lika goda», sade han, »för jag har också tyckt om kjoltyg i min dag, och båda årskurserna har jag genomgått på Alnarp.»

Magnus var som bedövad.

De sista dagarna hade gjort honom liknöjd för allt, och den brinnande stridslystnad han känt, när han på gästgivarekärran skraltade bort från Bjuråker, och vissheten om målet hade försvunnit.

Nu erfor han en bitande kyla i hjärtat.

»Ser du», fortfor rättaren och stötte honom i sidan, »det kom fram oförhappandes härom dagen, att hon var sådan igen, och som hon varit framme förr och haft det djävligt därför, bad hon mig föra fram saken till friherrinnan i Stockholm.»

»Landgren ursäktar», sade Magnus vasst, »jag begriper ingenting, och ber därför få tacka — »

»Tror väl ändå, hon har reda på sig», vidtog rättaren nästan hånfullt. »Hon har varit med förut.

Så säkert är det.

Hur ska jag göra? Ska jag tala med friherrinnan?»

»Landgren ursäktar —»

»Se, ensam har du inte varit framme, så mycket kan jag tala om, men man förstår väl, att hon pekar åt det bästa hållet. Men är det nu så, att det inte passar dig, att jag talar med friherrinnan nu, så väntar jag tills på hemresan.»

Han försökte se morsk ut på samma gång som medgörlig.

»Jag är aldrig omöjlig», tillade han emellertid.

Magnus var eldröd.

Han slog knytnäven i bordet, så att grundläggarna vände sig om, förvånade.

»Säg, för fan, karl, va det är fråga om!»

Landgren vart häpen.

»Herre Gud, människa, begriper du inte, att Fanny är med barn?»

»Va mer!» sade Magnus kallt, ehuru han darrade invärtes.

Landgren plutade ut munnen. Han tog på sig en min, som skulle visa, att saken var likgiltig för honom.

»Hon skyller på dig», upplyste han buttert.

»På mig!»

»Ja.»

»Skål, svåger!» hånade den arbetslöse, som fyllnat.

Landgren upplyste välvilligt:

»Hon ska väl nån skylla på, fattiga flicka. Se, du har något kanske, tänker hon. Ville, som kommer därnäst, har inte ett par byxor en gång. Så alla hemma tycker, att hon är förståndig, som tar det säkra före det osäkra.

Det finns heller ingen, som tvivlar. Hon höll mest till i flygeln, medan du var vid Bjuråker.

Det kan bokhållarn vittna.

Det har han lovat.»

Då Landgren hunnit så långt, var Magnus redan på gården. Han halvsprang hem genom skymda gränder och gator.

Så låste han sig inne.

På bordet låg ett kort från Marika – hon ville säga farväl, innan hon for tillbaka – och där bredvid ett telegram från Helsingfors.

Han anmodades att fortsätta föreläsningarna under höstterminen.

Som befriad sträckte han händerna mot höjden.

XV.

Magnus infann sig på klockslag i Rosenbads matsal.

Han promenerade på verandan, oroligt väntande, och för var gång telefonen i tamburen ringde, gick en elektrisk stöt genom hans kropp, och han väntade med återhållen andedräkt, att vaktmästaren skulle lämna återbud.

Finlandsbåtens avgångstid var klockan åtta, men hade i dag uppskjutits ett par timmar, därför att mycket gods, enligt anslagen, hade ankommit i sista stund. Men i verkligheten förhöll det sig så, att en diplomatisk kurir var på väg med extratåg från Göteborg – och det hade givits bestämda order från ryske ministern, att båten skulle vänta.

Magnus hade skickat bud till Marika.

Han hade icke talat med henne sedan på kvällen.

En flyktig hälsning vid ett möte, som hade tillfällets utseende – det var allt. Nu tänkte han, att uppskovet skulle göra, att de kunde träffas ogenerat, och han hade inrättat sig därefter.

Han väntade tåligt i det längsta, men nu var klockan redan nio – han hade föga mera än en timme kvar – och därför inställde sig oron med tvivlet, att hon skulle komma.

Ministern kom in och spejade åt alla håll. Han ljusnade upp, då Wedel anlände från gatan.

Han hade överrocken på och hatten i hand. De hälsade på varandra med tillgjord artighet.

Ministern talte, medan kyparen radade upp assietter till smörgåsbordet. Han lade huvudet på sned och höll blicken halvsluten för att undgå Wedels forskande ögon, som hade ett överlägset, nästan elakt uttryck.

Han var som vanligt livligt intresserad, men svarade, efter vad Magnus kunde förstå på avstånd, med ett par hånfulla anmärkningar, så att Ministerns ansikte mörknade.

Båda reste sig efter maten onödigt bullersamt, skrapande med stolarna. De räckte varandra handen, åter ceremoniöst bugande, varpå Wedel gick – med högburet huvud.

Men innan han hunnit gatan, slank Besman utför trappan, så att jakettskörten seglade i kölvattnet. Han snubblade och ramlade på trottoaren, men reste sig snabbt och, liksom rädd att bli upptäckt, halvsprang åt Tegelbacken.

Ett par kypare med servetterna på armen kommo ut på verandan och tittade undrande efter honom, medan

de utbytte några glosor.

Då Wedel kom ut, var det lugnt – ingen människa syntes på gatan.

Samtidigt kom Marika in kafévägen. Glad skyndade Magnus emot henne.

Så gick även ministern, fortfarande djupt allvarlig och betänksamt vägande på stegen.

Det vart nu fredligt i matsalen.

Ett par handelsresande på genomfart sutto och bläddrade i sina orderlistor. Men de voro också de enda, förutom betjäningen.

Magnus varsnade, att Marikas kinder voro fuktiga som efter tårar och för att förströ och ge henne tid att hämta sig, begynte han tala om, varför båten uppskjutit sin avgång, men han hejdades av en blick från henne.

Så sade hon:

»Sålunda reser ni redan i kväll?»

»Ja.»

»Jag hade hoppats, att ni skulle stanna.»

Han lade märke till en underton av missmod, och det skar som med kniv i honom, men han visste ingenting att säga, som kunde trösta.

Han teg därför.

En sträng dallrade alltjämt, och förgäves hade han sökt avlyssna tonen hela dagen.

Ibland tänkte han:

»Det är endast medkänsla.»

Men så gingo tankarna i annan riktning, så att han vacklade.

Då tänkte han:

»Sådan måste kärleken vara – sådan är den.»

Han visste icke själv, hur det gick till, förrän han lyssnade till klangen av sin egen stämma.

Den var vältalig, mjuk och förledande.

»Jag vet allt», sade han, »och i drömmen ser jag även alla lidanden, som väntar er i framtiden, Marika. Det är mitt helvete, och det är stort — »

Då Marika förstod, vad han åsyftade, avvärjde hon milt:

»Inte så, Magnus Stjärna — så ska vi inte tänka.»

Men tonfallet hade samma sorgsna resonnans som förut.

Magnus fortsatte sin påbörjade bekännelse, under det hans ögon irrade kring väggarna, som hade han väntat

att där finna stöd för det, han ämnade säga.

»Jag har levt i fyra och trettio år, Marika, och åren har lärt mig gå fram varligare än under första stormtiden, då man tror, att kastvindarna har den största betydelsen för seglatsen. Men likväl har jag under denna förfärliga sommar, som satt en tung prägel på hela mitt liv, erfarit mera och bottnat större lidanden än under alla förutvarande åren.

Man talar alltid numera om rättfärdighet på sociala områden, men man glömmer oftast, att det även borde finnas rätt på hjärtats —

Vi har haft det svårt båda, Marika, ni kanske mera än jag, ehuru vi sökt stärka varandras tro på framtiden. Men inför det ytterligare lidande, som väntar er, och varom jag fått kännedom, har jag beslutat uppriva alla bryggor bakom det förflutna.»

Han talte med sådant allvar, sådan bestämdhet, att Marika blev förskräckt. Hon såg, att linjerna i hans ansikte blivit fastare, mera markerade.

Sedan gårdagen hade han stora, mörka ringar kring ögonen, som en tänkare eller rucklare.

»Jag har rannsakat mig själv», fortfor han, »och jag har prövat: gör jag ett brott – gör jag rätt, eller gör jag orätt? Jag har knappast kommit till klarhet ännu, fastän jag finner mig stå vid den oundvikliga gränsen – själva handlingen.»

Han tystnade och lät blicken glida åt gatan, där spårvagnarna ilade fram och tillbaka.

En gång såg han Besman fara förbi åt Gustaf Adolfs torg. Han satt hopkrupen i ett hörn, med några tidningsurklipp framför sig, grubblande. Magnus kom ofrivilligt att tänka på, att den hale tidningsskrivaren angripits av ett morgonblad för missvisande citat – en konst, som annars anfördes till hans berömmelse.

»I går när jag fick veta», fortfor Magnus efter en stund, »att ni hädanefter går under uppsikt vid Bjuråker, vaktad av drängen, uppreste sig mitt inre mot ingreppet i er frihet, och jag beslöt att återföra er till livet och solskenet. När jag mötte er knappa hälsning i dag och fattade det omöjliga för er att få en fri minut, uppgav jag hoppet att lyckas.

Men så kom uppskovet – allting förändrades. Jag kallade på er, och ni kom. Ni måste höra mig ännu några minuter. Jag försäkrar, att det än är långt till hösten och vintern. Det kan bli lång indiansommar, tro mig, Marika.»

Hon mötte hans ögon med ett uttryck av innerlig tacksamhet och sade enkelt:

»Det är gott av er, att tänka på fattiga – Magnus.»

Han ryckte till som av ett slag i ansiktet, ty han tänkte, att hon ville dra sig undan med en fras, men då han såg uttrycket i hennes ögon, blev han lugn.

Nu for Besman återigen förbi, och Magnus märkte, att han, i samma ögonblick, som vagnen saktade för hörnet, kastade en blixtsnabb blick på honom och Marika.

Han reste sig och drog för förhänget.

»Min värdinna har en dotter», fortfor han därefter, »som är jämnårig med er, och av henne lånade jag prästbetyget för att få passet klart – så litet bedrägeri gör jag mig inte samvete för – och se här är det.»

Han drog upp ett styvt papper ur fickan och lade över till hennes sida av bordet.

Hon kastade en skygg blick på honom och darrade märkbart. Ett kvidande trängde fram över hennes läppar. Hon tog med båda händerna åt hjärtat som för att hejda dess våld.

Hon öppnade papperet.

Hon urskilde de underliga ryska bokstäverna i högra hörnet.

Det var även viserat.

Hon mumlade halvhögt med skälvande läppar:

»— fritt och obehindrat passera samt lämna henne skydd och bistånd i händelse av behov.»

»Det kom så oväntat», flämtade hon.

Magnus vidtog:

»Ni vet, jag reser om några minuter – varje ögonblick kan jag motse telefonmeddelandet från båten – och om ni följer mig, skall jag ge er allt det bistånd och skydd, som står i en människas förmåga att ge. Ni skall aldrig mer lämnas ensam, oförstådd, och beror det endast på mig, blir aldrig indiansommarns himmel molnhöjd.»

Han talte lågt, med feberaktig hast.

Som för att söka råd och bistånd utifrån, lyfte Marika på en flik av gardinen och blickade ut genom fönstret, men drog sig hastigt tillbaka, rysande, då hon mötte ett par brinnande karlögon.

»Det var någon där ute», viskade hon.

Då Magnus ville se efter närmre, hejdade hon honom.

»Det betyder ingenting», sade hon likgiltigt.

Så satt hon en stund och fingrade på passkonvolutet, innan hon fortsatte:

»En gång, jag glömmer den aldrig, stod jag, driven av en stark makt, vid skiljevägen, jag kände det; och jag har alltsedan dess i ensamma timmar tackat Gud för, vad ni blev ingiven att göra.»

Han såg frågande på henne.

Hon fortsatte med nedslagen blick:

»Det var den tidiga midsommarmorgonen där hemma. Vi hade stått framför trappan, omsvepta av solljuset, och darrat inför det stora okända, som tvang sig på oss – och med den sista kraftresurs, som fanns kvar, bjöd jag er med att se mina barn.

De sovo i sina sängar.

Den uppgående solen lekte i springorna kring gardinen. Ni böjde er ned och kysste Britta. Med den kyssen, som beseglade den bön om tillgift, jag nyss fuktat på barnets läppar, visste jag mig räddad, både för tillfället och framtiden.»

Hon höll upp ett ögonblick.

»Sedermera kommo nya, alltid lika starka, lika krävande frestelser, men de bortdrevos med tanken på dem,

som närmast efter oss skall granska våra gärningar.

En gång, jag behöver icke påminna därom, tänker jag, gav ni själv ett råd: 'Glöm icke era små!'

Det största lidande, som kunde beskäras mig, vore deras missaktning – som vuxna – och jämfört därmed är allt annat endast prövningar.»

Hon hämtade andan.

»Tack för vad ni gav.»

Så med starkare stämma:

»Jag reser, som bestämt är, till Bjuråker om några timmar – jag följer er icke.»

Uttrycket i hennes ansikte var oryggligt.

Det blev tyst, tills hon reste sig upp.

Hopsjunken, slagen, upprepade Magnus halvhögt Raouls rusiga ord från sammanträffandet på Operaterrassen:

»Ser du, hon är fullblod, förstår du, hon är ingen vanlig hustru — , så sade han.»

Det flög en ljusning över hennes ansikte, då hon sakta inföll:

»Det var ändå något.»

Han såg oförstående på henne, tills han fattade, att han tänkt högt, utan att veta det.

Så räckte hon handen till avsked, lugnt leende.

»Det enda nödvändiga sker alltid till sist», viskade hon.

»Det enda nödvändiga —» upprepade han automatiskt.

»Farväl!»

Hans läppar darrade.

»Det är ett alltför stort lidande», mumlade han, »att se det sista skeppet brinna —»

Han hörde dörren slå igen, kände luftdraget mot ansiktet, men då han såg upp för att om möjligt fånga ännu en skymt av henne, tyckte han sig skönja Besmans hånleende ansikte bakom draperiet.

Då ropade han kyparen och begärde bil till finlandsbåten.
